

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SLAV DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
RUS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRETİMİNDE
DRAMA TEKNİĞİNİN ETKİLİLİĞİ**

ZOYA ŞENGÜDER

2501120770

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Türkan Olcay

İstanbul 2014

YÜKSEK LİSANS
TEZONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Zoya ŞENGÜDER

Numarası : 2501120770

Anabilim/Bilim Dalı: Slav Dilleri ve Ed. Anabilim Dalı
Rus Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı

Danışman Öğretim Üyesi: Prof. Dr. Türkan
OLCAY

Tez Savunma Tarihi : 29.12.2014

Tez Savunma Saati : 10:00

Tez Başlığı : “Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Drama Tekniğinin Etkililiği”

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Türkan OLCAY		Kabul
2- Doç. Dr. Nihal KUYUMCU		Kabul
3- Yrd. Doç. Dr. Korhan KORBİK		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Emine İNANIR		
2- Yrd. Doç. Dr. Yasemin DERELİOĞLU		

Zoya Şengüder

Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Drama Tekniğinin Etkililiği

ÖZ

Bu araştırmada, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında ikinci sınıf Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) dersi “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” konularında drama tekniğinin nasıl kullanılabileceğiyle ilgili drama etkinlikleri hazırlamak, söz konusu drama etkinliklerinin öğrencilerin konuları öğrenme seviyelerini yükseltip yükseltmediğini incelemek ve sonuçlandırmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, deney grubuna “Alışveriş” ünitesinde yer alan “Giyim Mağazası” konularıyla ilgili drama etkinlikleri uygulanmış, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim teknikleri kullanılmıştır. Betimlemeli ve deneysel bir yüksek lisans tezi olan bu çalışmada Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) dersinde drama tekniğinin uygulanması açıklanmaya çalışılmış; diğer taraftan, “Deney grubu ile kontrol grubunun öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma, 2013–2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında ikinci sınıfta okuyan yirmi dört öğrenciyle sürdürülmüştür. Bir hafta devam eden uygulamadan sonraki hafta ünite başarı testi son test olarak uygulanmıştır. Araştırmada tespit edilen veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ünite başarı testi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda drama etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki başarının, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda, drama tekniğinin öğrencilerin ders başarısını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Drama, Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) ders başarısı, “Alışveriş” konusunun öğretimi.

Zoya Şengüder

Effectiveness of Drama Techniques in Teaching Russian as a Foreign Language

ABSTRACT

In this study, it is aimed to develop activities related with how to use drama techniques in the topic of “Shopping” and “Dress Shop” included in the Composition (Verbal and Written Narration in Russian) class in Istanbul University, Faculty of Letters, Slavic Languages and Literatures, Russian Language and Literature department, and to examine and define whether these activities develop the learning level of students. According to this aim, drama techniques in the topic of “Dress Shop” in the unit of “Shopping” were carried out to the experiment group, and traditional teaching methods were used in the control group. In this study, which is a descriptive and experimental master’s thesis, the usage of drama techniques in the Composition (Verbal and Written Narration in Russian) class were tried to be explained; and it is aimed to answer the question, “Is there a significant difference between the learning level of control and experiment group?” The study was carried out with 24 students in 2nd class at the department of Russian Language and Literature, Istanbul University, 2013-2014 academic year. One week after the experiment, a performance test was carried on the students as a final test. The data is collected with the performance test, developed by the researcher. As a result of the experiment, it was found out that the success level of the experiment group, - on which the drama techniques were used, - was statistically higher than the control group, - on which the traditional teaching methods were used. With this result, the study reveals out that the drama techniques effect student’s success level in a positive way.

Keywords: drama, the success of the Composition (Verbal and Written Narration in Russian), the education of the unit of “Shopping”.

ÖNSÖZ

Rusça da dahil olmak üzere yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedef dili sadece derslerde kullanılması, derslerin dışında ise konuşma ortamını (hedef dilde iletişim kitle) bulamaması önemli sorunlardan biridir. Bu yüzden öğrenciler hedef dili anadili olarak kullanan bireyler ile iletişimde bulduklarında sıkıntı çekerler. Bunun üstesinden, öğretim sürecinde uygulanacak değişik yöntem ve tekniklerle gelinebilir. Öğrencilere yaşayarak öğrenme olanağı sunan drama tekniği bunlardan biridir. Yabancı dil öğretiminde yaparak ve yaşayarak öğrenme daha etkili ve sürekli sonuçlar sağlamaktadır. Öğrenciler dramada çeşitli durumları yaşayarak özümser, kendi yaşantılarında bunlardan yararlanarak daha etkili bir öğrenme gerçekleştirirler. Bu teknik sayesinde, öğrencilerin derse aktif olarak katılıp, tartışma ortamı içerisinde konuyu kavramaları hedeflenmiştir. Böylece yabancı dil derslerinde öğrenmeye istekli öğrenciler yetiştirebilecektir.

Bu araştırmanın amacı Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım dersinde drama tekniğinin, öğrencilerin akademik başarılarına ve bu derste öğrendiklerini kavramalarına etkisini ortaya koymaktır.

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında hazırlanan bu deneysel çalışma, bilgili ve sahip olduğu bilgiyi kullanabilen Rus dili uzmanları yetiştirmek için öğrenme sürecinde öğrenciyi merkeze alan drama öğretim tekniğinin Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım dersinde “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” konularının öğretiminde nasıl kullanılacağını ve drama etkinliklerinin etkisini incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

Yüksek lisans tezi olarak bu konunun seçilmesinin nedeni; Rusça da dahil olmak üzere yabancı dil öğretiminde bilgilerin kavram ve kalıcılığını artırmak ve iletişimde bu bilgilerin başarılı şekilde uygulanması için drama tekniğinin etkisini kanıtlamaktır.

Bu çalışmanın, öğrencilerin Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım dersinde “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” konularıyla ilgili öğrendikleri bilgileri kavramalarını ve konuyla ilgili karşılaştıkları sorunları ve daha başkaca sorunların çözümünde yararlı olmasını ümit ediyorum.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde pek çok kişinin emeği geçmiştir. Başta yüksek lisans eğitimim boyunca benden hiçbir desteğini esirgemeyen ve her konuda yardımcı olan değerli danışmanım Prof. Dr. Türkan Olcay'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Yüksek lisans süresince yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Emine İnanır ile Doç. Dr. Gönül özelli'ye teşekkür ederim.

İstatistik alışmalarımdaki yardımlarından dolayı Eğitim Fakültesi Yard. Doç. Dr. Yasemin Derelioğlu'na, tez yazım aşamasındaki katkılarından dolayı öğrencim Rabia Betül Gürel'e teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimine başlamam için beni cesaretlendiren ve sonrasında her zaman beni destekleyen biricik kızım Pelin şengüder'e teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
GİRİŞ.....	1
1. BİR BİLİM DALI OLARAK YABANCI DİL ÖĞRETİMİ.....	7
1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE YAKLAŞIM, YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	7
1.2. YABANCI DİL OLARAK RUSÇANIN ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL SÜREÇ.....	19
1.3. DÜNDEN BUGÜNE TÜRKİYE'DE RUSÇA ÖĞRETİMİ.....	25
2. KURAMSAL YÖNDEN DRAMA TEKNİĞİ.....	31
2.1. DRAMANIN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	31
2.2. DRAMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	33
2.3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DRAMA	37
2.3.1. DRAMANIN YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE İŞLEVLERİ.....	39
2.3.2. DÖRT DİL BECERİSİ ÖĞRETİMİNDE DRAMANIN ETKİLİLİĞİ.....	41
2.3.3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNE DRAMANIN YARARLARI	42
2.4. DRAMANIN TÜRLERİ	44
3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE UYGULAMA SÜRECİNDE DRAMA	48
3.1. DRAMANIN YAPISI.....	48
3.2. DRAMA HAZIRLAMANIN İLKELERİ	50
3.3. DRAMA HAZIRLAMASINDA KURALLAR VE GEREKLİ KOŞULLAR.....	53
3.4. ÖĞRETİM SÜRECİNDE DRAMA PROGRAMININ PLANLANMASI	56
3.5. DRAMANIN HAZIRLANMASI VE UYGULANMASINDA ÖĞRETMENİN ROLÜ.....	58
3.6. DRAMA OYUNUNDA ÖĞRENCİLERİN ROLÜ	63
3.7. DRAMA SÜRECİNİN AŞAMALARI	67
3.8. SÖZLÜ VE YAZILI ANLATIM DERSİNDE DRAMA UYGULAMALARI.....	74
4. YÖNTEM.....	79
4.1. ARAŞTIRMA MODELİ	79
4.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	80
4.3. VERİLERİN TOPLANMASI	82
4.4. UYGULAMA	82
4.5. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI	83
5. BULGULAR VE YORUM	84
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
KAYNAKÇA.....	89
EKLER.....	101

GİRİŞ

Modern çağda bilim ve teknolojinin gelişmesi ile beraber kitle iletişim araçları da yaygınlaşmaya başlamış, ticari ilişkiler, dış turizm önem kazanmıştır. Uluslararası ilişkilerin gelişmesi, diğer ulusların dillerinin öğrenilmesini de gerekli hâle getirmiştir. Böylelikle yabancı dil öğrenimi bir ihtiyaç hâlini almıştır.

Bugün Türkiye’de ilköğretiminden başlayarak üniversiteye kadar tüm eğitim ve öğretim kurumlarında yabancı dil öğretimine önem verilmekte ve farklı yöntem ve teknikler uygulanarak başarıya giden yollar aranmaktadır.

Türkiye’deki yabancı dil öğretiminin tarihsel seyrine bakıldığında sırasıyla Geleneksel Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method), Dolaysız Yöntem (Direct Method), Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method), son yıllarda ise (yirminci yüzyılın ortasından itibaren) İletişimsel Yönteme (Communicative Method) yer verilmeye başlanmıştır.¹ İletişimsel Yöntemin doğuşunda elbette bilim adamlarınca iletişim yetisinin öneminin fark edilmesi büyük rol oynamıştır.

“Son yıllarda yabancı dil öğretiminde, kuramsal dilbilimciler ve öğrenme psikologlarından çok toplumbilimciler, özellikle Hymes’in öncülük ettiği sosyo-dilbilimciler, Chomsky’nin öne sürdüğü kavramlara edim (performance) ve yeti (competence) ile dilin doğasını açıklamanın yetersiz kaldığını bunun yanına iletişim yetisi (communicative competence)² adıyla bir üçüncü boyutu eklemenin uygun olacağını sürmüşlerdir.”³

Böylece günümüzde yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin hedef dildeki iletişimsel yetisinin oluşması, derslerde edinilen bilgiler, deneyimler ve iletişim becerilerinin çeşitli durumlarda kullanımının sağlanması amaçlanmıştır. Bu hedeflere ulaşılabilmesi için öğretim yöntemlerindeki yenilikler takip edilip, teknikler çağdaş

¹ Özcan Demirel, **Yabancı Dil Öğretimi**, Ankara, Pegem, 2012, s.35.

² “İletişimsel yeti, bir dil toplumu ile iletişim kurmak için gerekli bilgiler ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olma anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle dildeki göstergelerin değişik ortamlarda, yerinde ve zamanında anlamlı olarak kullanılmasını gerektirmektedir.” Tahsin Aktaş, “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti”, **Journal of Language and Linguistic Studies**, Sayı:1, 2005, s. 90.

³ Demirel, a.g.e., s. 48.

yöntemler doğrultusunda geliştirilip zenginleştirilebilir. Söz konusu çağdaş, modern öğretim teknikleri arasında drama tekniği de yer almaktadır.

Drama tekniği, beynin hem sağ hem de sol yarılarının etkili bir biçimde çalışmasını sağlayarak belleği besleyici bir etki oluştururken, diğer yandan da dört temel dil becerisini barındırması sebebiyle dil öğrenimine dört beceri açısından da katkı sağlar. Böylelikle yabancı dil öğretiminde daha verimli sonuçlar elde edilmesine zemin hazırlar.⁴

Dramanın, kullanılabilirliği ve yararlılığı konusunda son yıllarda pek çok araştırma yapılmıştır. Araştırmaların çoğu drama kavramı, kullanılan teknikler, dramanın tarihçesi, geçerliliği, tür ve aşamaları ile ilgilidir. Ayrıca drama tekniğinin her yaş grubuna hitap ediyor olmasına rağmen yapılan çalışmaların çoğu ilk, ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada özellikle üniversitedeki Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğrencilerinin almakta oldukları Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) dersinde drama tekniğinin nasıl uygulanacağı örneklerle ortaya konulmuştur.

Çalışmamız altı bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünde yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler ele alınacak, yabancı dil olarak Rusça öğretim sürecinin geçirdiği evrelere değinilecektir.

İkinci bölümde dramanın tanımı, özellikleri ve dramanın tarihsel gelişimi incelenecektir. Ayrıca yabancı dil öğretiminde dramanın yeri, işlevleri ve yararları anlatılacaktır.

Üçüncü bölümde, yabancı dil öğretiminde dramanın yapısı, hazırlanması ve derslerde uygulanması açıklanacaktır. Özellikle Sözlü ve Yazılı Anlatım Dersinde drama uygulamasına değinilecektir. Ayrıca dramanın hazırlanması ve uygulanmasında öğretmenin ve öğrencilerin rollerine yer verilecektir.

Dördüncü bölümde Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) dersinde gerçekleştirilen deneysel çalışma anlatılacaktır. Çalışma ile ilgili araştırma model, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin çözümü ve yorumlanması yine bu bölümde ele alınacaktır.

⁴ İbrahim Koç, **Yabancı Dil Öğretiminde Drama**, Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi, Erzurum, 2009, s. 6'dan Kenneth Hoskisson and Gail E. Tompkins, **Language Arts**, Merrill Publishing Company, Ohio, 1987, s. 130–135.

Beşinci bölümde deneysel çalışma ile ilgili bulgular değerlendirilecek ve yorumlara yer verilecektir.

Altıncı bölümde sonuç olarak yabancı dil öğretiminde özellikle Sözlü ve Yazılı Anlatım Dersinde drama tekniğinin etkililiği açıklanacaktır. Ayrıca araştırmacı tarafından dramanın yabancı dilde öğretimi ile ilgili öneriler incelenecektir. Araştırmanın bu bölümünde: problem durumu, araştırmanın önemi, varsayımları ve sınırlılıkları ile tanımlar ve terimlere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim bilimciler tarafından temel eğitim sisteminde geleneksel öğrenme yöntemi kullanımı nedeniyle bilgi yükleme ve ardından bilgi yoklama amaçlı standart testlerin fazlaca kullanımının öğrenci yeterliklerinin üst düzeylere çıkmasına engel olduğu belirtilmektedir.⁵ Bu yöntemin kullanımı eğitim ortamlarını farklı açılardan değişik özellikler taşıyan öğrenciler için kötü not kaygısının, çalışkan ve çalışkan olmayan öğrenci algısının, ve yarışma esasının bulunduğu rekabet ortamlarına dönüştürmekte⁶ bu da öğrencilerde motivasyon yetersizliğine sebep olmaktadır.⁷

Yabancı dil öğretimi de dâhil yükseköğretimde de durum pek farklı değildir. Geleneksel olarak "...yabancı dil öğretiminde dilin bütününe öğretmeyi amaçlayan genel dil bilgisine dayalı bir öğretim anlayışı hâkimdir."⁸ Ezberci öğretim sisteminin yaygın kullanımı, kalabalık sınıflar, farklı kişilikteki bireylerin aynı kalıba sokulmak istenmesi ve buna eklenen öğretmenlerin geleneksel yöntemlerle çalışması yükseköğretimde alınacak verimi düşürmektedir.⁹

Öğretim ortamının belirtilen şekillerde yeniden düzenlenmesi, çağdaş eğitim-öğretim stratejilerinin kullanımı öğrencilerin başarısını da etkileyecektir. Bu amaca

⁵ Nihal Kuyumcu, **Oyun ve Ders**, İstanbul, Morpa, 2007, s.14.

⁶ **A.e.**, s. 16'dan Kamile Ün Açıkgöz, **Aktif Öğrenme**, İzmir, Eğitim Dünyası Yayınları, 2002, s.32.

⁷ Kamile Ün Açıkgöz, "Tarih Derslerinde Öğrencileri Güdüleme Stratejileri", **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Ed. Salih Özbaran, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 199, s. 323.

⁸ Mehmet Nuri Gömleksiz, **Yükseköğretimde Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları (Fırat Üniversitesi Örneği)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1993, s. 6.

⁹ Rüştü Yüce vd., "Yüksek Öğretimde Başlıca Sorunlar", **Yüksek Öğretimde Değişmeler**, Türk Eğitim Derneği XII. Eğitim Toplantısı, 17-18 Kasım 1988, Ankara, s. 55-73.

ulaşılmak için drama tekniğinin faydalı olduğu düşünölmektedir. İletişime yönelik derslerde gerçek durumların yaratılması drama ile mümkün olabilir; yaparak, yaşayarak ve oyun oynayarak öğrenme ile başarılı bir sonuca varılması mümkündür.

Drama tekniğinin, Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım dersinde uygulanmasının öğrencilerin ders başarısına olumlu etki edeceği düşünölmektedir. Bu nedenle, yapılan araştırmada; 2. sınıf müfredatından “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” ünitesi örnek olarak seçilmiş, drama tekniğine uygun olarak hazırlanan etkinliklerin uygulandığı öğrenme ortamı ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı öğrenme ortamı ders başarısı yönünden karşılaştırılmıştır. Böylece “Alışveriş ve “Giyim Mağazası” konusu olan derste drama tekniğinin nasıl uygulanacağına dair ipuçları verilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın, problem cümlesi; “İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü İkinci Sınıf Öğrencilerinin Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım), “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” konularının kontrol gruplarına geleneksel yöntem ve tekniklerle, deney gruplarına ise drama tekniği ile işlenmesi örneklem alınan öğrenci gruplarının öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?” olarak seçilmiştir. Problem cümlesine dayalı olarak aşağıdaki denence (hipotez) sınanacaktır.

“Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” ünitesinin işlenişinden sonra drama etkinliklerinin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri geleneksel yöntemin ve tekniklerin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bugünün üniversite öğrencilerine yarının başarılı uzmanları olabilmeleri için öğretime olumlu yönde katkı sağlayacak yeni ve etkili öğretim tekniklerinin kullanımının uygun olacağı düşünölmektedir. Böylelikle bu çalışma çağdaş bir teknik

olan dramanın Rusça da dâhil yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısına etkili olup olmadığını anlamak açısından önem arz etmektedir.

Bu deneysel çalışma ile drama tekniğinden faydalanılarak yapılan bir Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) dersinin, geleneksel yöntem ve teknik ile yapılan bir dersin öğretimine göre farklılık gösterip göstermeyeceği sınanacaktır. Bulgulardan elde edilecek sonuçların üniversitedeki Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım derslerini gerçekleştiren öğretmenlere yardımcı olabileceği umulmuştur.

Bu çalışma özellikle denenmiş olan drama programlarından yararlanılarak yükseköğretimde hedef dile orta düzeyde sahip olan öğrencilerin ve öğretmenlerin öğretim uygulamalarında veya iletişimle ilgili karşılaştıkları sorunlarda çözüm önerisi sunmaya yöneliktir.

Ayrıca araştırmayı önemli kılan husus, genelde Rusçanın Türkiye'de oldukça önem kazanması, Milli Eğitim okullarında ve üniversitelerde öğretilmesi, iki ülke arasındaki turizm, ticaret ve eğitimsel ilişkilerin artması gibi sosyo-politik ilerlemelerdir. Bunun yanı sıra Rusça öğrencileri ile yapılan ilk araştırma olma özelliği taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

1. Çalışmaya katılan ve bir deney, bir kontrol grubu olarak seçilen iki ayrı gruptaki öğrencilerin zeka, sosyo-ekonomik düzey, motivasyon gibi özelliklerinin birbirine yakın olduğu varsayılmıştır.

2. Başarı testi öğrencilerin Rusça ünitesi başarısını doğru olarak ölçmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı ikinci sınıfında öğrenim gören 12 deney grubu öğrencisi ve 12 kontrol grubu öğrencisi olmak üzere toplam 24 öğrenci ile sınırlıdır.

3. Araştırma, Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım) dersindeki “Alışveriş” ünitesi içinde yer alan “Giyim Mağazası” konusu ile sınırlıdır.

4. Araştırma drama tekniği ile sınırlıdır.

1. BİR BİLİM DALI OLARAK YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

1.1. Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yaklaşım ve yöntemleri açıklamadan önce, öğretim yaklaşımı, öğretim yöntemi ve öğretim tasarımı kavramlarını tanımlamak gerekir.

Öğretim yaklaşımı, belli bir öğrenme stratejisine uygun olarak öğretimin egemen fikrini hayata geçirmektir. “Öğretim yaklaşımıyla dil öğretim stratejisi belirlenir”¹.

“Yaklaşım, belitsel (axiomatic)² olup öğretilmek üzere seçilen konunun özelliklerini betimler. Bir görüşü, bir felsefeyi, o yaklaşımdan çıkan yöntemlerin başarısı bakımından tartışılabilen ama kanıtlanması gerekmeyen inançları dile getirir; birbiriyle bağdaştırılan ve bu düzeyde doğrudan doğruya tasarımı belirleyen, hem dilin doğasına ilişkin kuramları hem de dil öğretim kuramlarını kuşatan varsayımlar takımındır.”³

Yöntem kavramı en geniş anlamıyla hedefe ulaşma yoludur. Belli bir şekilde düzenlenmiş ve belli bir hedefe ulaşmaya odaklanmış faaliyettir. Öğretim yöntemi, temel bir kategori olarak eğitim sisteminin bir bileşenidir. Uygun öğretim yöntemleri olmadan eğitimin amaçları ve hedeflerini belirlemek mümkün değildir.⁴

Öğretim yöntemi yapılacak eğitimin taktiğini belirler, bu taktikte öğrenme yaklaşımına sadık kalınması tavsiye edilir.

“Yöntem, dil öğretiminin amaçlarını ve içeriğini gerçekleştiren öğretim yoludur. Aynı zamanda bu yol, amaçlara ve hedeflere ulaşma yollarını kapsar. Öğretim yöntemi eğitimin stratejisini gösterir.”⁵

¹ A.N. Şçukin, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Vışşaya şkola, 2010, s. 189.

² Belitsel (aksiyom) olarak bilinen, ispatsız olarak kabul edilen bazı temel kavramlar ve önermeler üzerinde kurulan, kuramın bütün öteki sonuçları mantık kuralları kullanılarak bu belitlerden çıkarılan bilimsel yöntem, aksiyomatik yöntem. **NND Sözlük**, (Çevrimiçi) <http://www.nedirmedemek.com/>, 07 Haziran 2014.

³ Ömer Demircan, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, İstanbul, Der Yayınları, 2013, s. 147.

⁴ **A.e.**, s. 185.

⁵ **A.e.**, s. 188.

Öğretmenler özel öğrenme ortamlarında, bu stratejiyle yöntemin kurallarına uygun olarak öğretim faaliyetinin taktiklerini geliştirir.

“*Öğretim tasarımı*, belirli bir pedagojik çalışmada, çalışma tekniklerini kullanarak bir öğretmenin yaptığı bireysel yorumdur. Tamamıyla öğretmenin teknolojik ve pedagojik bir eseridir.” Başka bir deyişle, tasarım, “yaklaşım ile belirlenen dil ve öğrenme görüşlerinin belli bir yonteme dönüştürülmesi ya da öğretime uygulanmasıdır.”⁶

Yabancı dil öğretimi alanında bugüne kadar çeşitli yaklaşım ve yöntemler uygulanmıştır. Diğer yöntemlerden daha önce ortaya çıkan Dilbilgisi Çeviri Yöntemi çok uzun süre kullanılmıştır. Zamanla konuşma dilinin öğretilmesinin ön plana çıkmasıyla Dolaysız Yöntem yaygınlaşmıştır. Son yıllarda ise İletişimsel Yönteme ağırlık verilmektedir.

Yabancı dil öğretimi konusunda değerli çalışmalara imza atan ünlü Rus bilim adamı A.N. Şçukin yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemleri ait oldukları yaklaşımlarla birlikte geniş bir biçimde sınıflandırmaktadır:

- Doğal Yaklaşım Dayalı Yöntemler (Doğal Yöntem, Dolaysız Yöntem, İşitsel-Görsel Yöntem, Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi.)

- Bilişsel Yaklaşım Dayalı Yöntemler (Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, Bilişsel-Uygulamalı Yöntem, Bilişsel-Karşılaştırmalı Yöntem).

- İletişimsel Yaklaşım Dayalı İletişimsel ve Birleşik Yöntemler.

- İletişimsel Yaklaşım Dayalı Yoğun Dil Öğrenim Programları (Esinlenmeli Yöntem (Suggestopedia), Sessizlik Yöntemi, Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi, Danışmalı Dil Öğretim Yöntem, Duygu-Anlamlı Yöntem, Tiyatro Yöntemi, Hipnopedia vb.).

Özcan Demirel ise **Yabancı Dil Öğretimi** adlı çalışmasında Avrupalı ve Türk uzmanlarınca benimsenen yaklaşımları ve yöntemleri şöyle sınıflandırmaktadır:

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar – Translation Method)
2. Dolaysız Yöntem (Direct Method)

⁶ Demircan, **a.g.e.**, s. 148.

3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio – Lingual Method)
4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Congnitive – Code Method)
5. Doğal Yöntem (Natural Method)
6. İletişimsel Yaklaşım (Communicative Method)
7. Seçmeli Yöntem (Method)⁷

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, yabancı dil öğretiminde en eski olma özelliğine sahip olmakla birlikte günümüze de kullanılan bir yöntemdir. Söz konusu yöntemle yapılan çalışmalarda varsayım şudur: İki dil sistemini bilen ve bir sistemden diğer sisteme geçiş kurallarını (dilsel birimlerin uyum sistemini) bilen öğrencilerde bu bilgi, hem başlangıç aşamalarında hem de sonraki aşamalarda aynı seviyede iletişim kurma imkânı vermektedir. Dil bilgisi tümcelerini tanımlama, ezberleme, güncelleme ve tekrarlama işlemlerinin ana yöntemi yazılı çeviridir.

Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin esas dayanak noktası dilbilgisi kurallarının öğretilmesidir. Zor gramer kalıpları ayrıntılı ve uzun bir biçimde açıklanır. Öğretim sırasında hedef dil anadili ile birlikte kullanılır. Sözcük seçimi sadece kullanılmakta olan okuma metinlerine dayanır ve ezber yolu ile öğretilir. Öğretim sırasında önce dilbilgisi kuralları ezberlenir, sonra çeviri yolu ile alıştırmaları yapılır. Öğrencilere sürekli çeviri yaptırılır. Dersin çoğu cümlelerin hedef dilden anadile, anadilden de hedef dile çevirisi ile geçer ve yöntemin belirgin özelliği tümcenin odak teşkil etmesidir. Yazılı metinler üzerinde çalışılır. Metinler gramer analizi için alıştırmaya niteliğindedir. Telaffuza çok az dikkat edilir veya dikkat edilmez. Öğretilen yabancı dili konuşan ülkenin kültürel yapısı hakkında da öğrencilere bilgi verilir. Dilin sürekli değişim içinde olduğu vurgulanır. Sınıf içinde anadilin kullanılmasına izin verilmez.⁸

Dolaysız Yöntem, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemine karşı bir tepki olarak 1950'lerde ortaya çıkmıştır. Öğrenilen dil ile yaşam arasında doğrudan bir bağlantı kurulduğundan bu yöntem Düzvarım yöntemi ya da Direk yöntem olarak da tanımlanmaktadır. Bu yöntemle yabancı dilin ana dille aynı şekilde öğrenilebileceği öne sürülmektedir. Bu yüzden yalnızca hedef dilin kullanılması ve çeviriyen

⁷ Özcan Demirel, **a.g.e.**, s. 35.

⁸ **A. e.**, s. 36-37.

başvurulmaması önerilmiştir. Dil önce kulakla işitilmeli, dille pekiştirilmeli ve okunduktan sonra yazılmalıdır.

Yabancı dili öğretenler mümkün olduğunca öğrencilerin ana dilini bilmeli ve makul bir oranda iki dili karşılaştırabilmelidir. Burada amaç öğrencilerin ana dilinin hedef dile müdahalesinin önlenmesi ve bu durumdan kaçınılmasıdır. Kelime dağarcığının özenle seçilmesi ve çalışma temeli olarak tematik yaklaşımın esas alınması öngörülür. Eğitim sürecinde materyal seçiminde, sosyo-politik metinlerin ve edebi eserler tercih edilir. Öğrencinin hedef dilin kullanıldığı ortamda yaşaması bu dile hâkim olması için en etkin yol olarak belirlenir. Çalışmalarda dolaysız ve çeviri yöntemlerinin kullanılması tavsiye edilir. Dil bilgisinin uygulamalı olarak eğitimin başlangıç aşamasında, teorik olarak ise daha sonraki aşamalarda öğretilmesi uygun görülür. Yeni kelimeler cümle içinde öğretilir.

Diğer bir yöntem olan *Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi* de 1940 ve 1950'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Söz konusu yöntem, özel okul öğrencilerinin yabancı dil öğrenmeleri için geliştirilen Ordu Yönteminin⁹ benzeri olarak kabul edilmektedir.¹⁰ Amerikalılar, İkinci Dünya Savaşından sonra askerî üs kurdukları ülkelerin dillerini öğrenmeye yönelmiş, bu nedenle de işitsel-dilsel yöntemi uygulamaya başlamışlardır. İlerleyen zamanlarda okullarda da uygulamaya konulan ordu yöntemi Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi olarak kullanılmıştır. Söz konusu yöntem öğrenme psikolojisi bakımından davranışçılığı benimser. Davranışçı psikologlar yabancı dil öğretiminde alışkanlıkların önemli olduğunu vurgulamaktadır. Her dilin kendine özgü bir yapısı vardır. Önce bu yapıyı belirleyen temel cümleler öğrenilir, sonra da bu cümlelere benzer yeni tümceler kullanılır.¹¹

Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminde sınıf içinde anadilin kullanılmasına başvurulmaz. Dil becerisinin kazanılabilmesi amacıyla olabildiğince fazla alıştırmaya yer verilir. Dilbilgisi kuralları sıraya konularak tek tek ve tümevarım yoluyla öğretilir; dilbilgisi açıklamasına yer verilmemesine özen gösterilir. Doğal öğrenme sırası

⁹ Amerikan ordusu "askeri üsler kurduğu ülkelerde konuşulmakta olan dilleri öğretme zorunda kalınca ve bilinen yöntemlerle uygulamada başarısız olunca üniversitelerin yardımıyla (özellikle Michigan Üniversitesi) geliştirdiği ve kısaca ASTP (Army Specialized Training Programme) denen bir programı okullarında uygulamaya başlamıştır. Alınan sonuçlar çok başarılı olmuş ve ordu yöntemiyle kısa sürede yoğunlaştırılmış dil programları ile yabancı dil öğretiminde başarı sağlanmıştır." Demirel, **a.g.e.**, s. 40-41.

¹⁰ **A.y.**

¹¹ **A.e.**, s. 41.

(dinleme, konuşma, okuma, yazma) izlenilir. Ağırlık ise dinleme ve konuşmadadır. Bunun yanı sıra sözcükler kısıtlı verilerek bir bağlam içerisinde öğretilir. Telaffuza önem verilir. Öğrenilecek konuların karşılaştırmalı analizlerle kalıcılığı sağlanır. Konuşmaya ağırlık verildiği için teyp, barkovizyon, dil laboratuvarı vb. öğretim araç-gereçleri geniş çapta kullanılır. Dilin sürekli değişim içinde olduğu vurgulanır. Hedef dili konuşan ülkenin kültürel yapısı hakkında da bilgi verilir.¹²

Yabancı dil öğretiminde benimsenen yaklaşım ve yöntemler sınıflandırmasında yer alan *Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı* ise adından da anlaşıldığı üzere bilişsel psikoloji ilkelerine¹³ dayanmaktadır. Söz konusu yaklaşım ünlü dilbilimci Naom Chomsky (1928-) ile bilişsel öğrenme kuramcısı David Ausubel'in (1918–2008) çalışmalarının etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Dil konusu ile ilgili yeni görüşleriyle çığır açan Naom Chomsky 1965 yılında yayınladığı **Aspects of Theory of Syntax** (Söz Dizimi Kuramı) adlı çalışmasında öne sürdüğü gibi "... Dil öğrenimi bir şartlanma sorunu değil yaratıcı bir süreçtir, kişinin dışındaki tepkilerden çok akılcı, zihinsel etkinliğini yansıtır".¹⁴

David Ausubel'in **Educational Psychology: A Cognitive View** (Eğitim Ruhbilimi: Bilişsel Bir Bakış) adlı kitabında belirttiği üzere bilişsel öğrenmenin temel özelliği yeni bilgilerin depolanması ve buna bağlı olarak eski bilgilerin yeni anlamlar kazanmasıdır. Öğrenmenin anlamlı olabilmesi için her yeni öğrenme daha önceki öğrenilmiş bilgilerle uyumlu olmalıdır. Diğer bir deyişle, yeni bilgi öğrencinin daha önceden var olan bilgi yapısı içinde uyumluysa anlamlı öğrenme meydana gelir. Bu nedenle yeni bir öğrenmeye geçmeden önce de daha öncekilerin tam olarak öğrenilmiş olduğundan emin olunmalıdır.¹⁵

¹² Demirel, a. e., s. 44-45.

¹³ "Bilişsel psikoloji yaklaşımı kısmen davranışçılara bir tepki olarak geliştirilmiştir. "Bilişsel psikologlar, zihnin aldığı bilgiyi etkin bir biçimde işlediğini ve onu yeni biçimlere ve sınıflamaya dönüştürdüğünü savunurlar. Biliş, bireyin bilgi edinmesini, sorunları çözmesini ve geleceğe yönelik planlar yapmasını sağlayan algı, bellek ve bilgi işleme gibi zihinsel süreçleri göstermek amacıyla kullanılan bir terimdir. Bilişsel psikoloji, bilişin bilimsel olarak incelenmesidir".

Sezen Ünlü, **Psikoloji**, Anadolu Üniversitesi Yayın No:1288, Açıköğretim Fakültesi Yayın, Sayı: 710, 2001, (Çevrimiçi), <http://pdrgunlugu.net/wp-content/uploads/2013/11/psikoloji-katabi.pdf>, 01 Kasım 2014.

¹⁴ Noam Chomsky, **Dil ve Zihin**, Çev. Ahmet Kocaman, Ankara, Ayraç, 2001, s. 23.

¹⁵ Demirel, a.g.e., s.45'ten, D.Ausubel., J.Novak & H.Hanesian, **Educational Psychology: A Cognitive View** (2nd Ed.), New York, Holt, Rinehart & Winston,1981,s. 61-89.

Bu yaklaşıma göre dil, bir alışkanlık sonucu oluşmuş bir olgu değil, yaratıcı bir süreçtir. Öğretmen sık sık alıştırmaları tekrarlatan bir kişi olarak değil, düşünerek dili öğrenmeyi kolaylaştıran yol gösterici bir rehberdir. Bilişsel Yaklaşım, Bilişsel-Uygulamalı Yöntem kapsamında gerçekleştirilmiştir.¹⁶

“Bu yöntemde eğitimin belirleyici faktörü olarak yabancı dil konuşma pratiği kabul edilir, ancak bu uygulama mutlaka dil teorisine dayanmalıdır. Öğretim aşamasında son bahsettiğimiz dil teorisine en fazla % 15-20 zaman ayrılmalıdır”.¹⁷

Bu yöntemde bilişselliğin varlığı, yabancı dilin en hızlı, kolay ve kalıcı olarak öğrenilmesini sağlar. Dilin bilinmesi, düşüncelerle birbirine çok bağlı olduğu için yabancı dil edinimi yabancı dille düşünmeden olamaz. Bu yüzden yabancı dilde düşünme, yabancı dil konuşma becerisinin temelidir. Bu beceri, yabancı dil öğretiminde öğrencilerde mutlaka geliştirilmelidir.

Demirel’in sınıflandırmasında beşinci sırada yer alan *Doğal Yöntem*, “yabancı dilin anadiline benzer biçimde öğretilmesi gerektiğini”¹⁸ ileri sürmektedir. Söz konusu yöntem;

“Yabancı dil öğrencilerine, başından itibaren yalnızca, öğretmenin kendi anadili olan yabancı dili kullanarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurmak ve bu etkileşimi birbirleriyle bir metin oluştururcasına bağlantılı, ama dilbilgisi açıklaması yapılmaksızın anlaşılabilir ölçüde yalın bir cümle dizisiyle gerçekleştirmek” biçimde tanımlanabilir.¹⁹

Doğal Yöntemde klasik dil yerine yaşayan ve konuşulan dil öğretilir. Dilbilgisine önem verilmez. Öğretmen öğretilen dili anadili gibi konuşan kişidir; kendisi konuşur, öğrenci dinler. Yeni sözcükler mimik ya da pandomim yoluyla anlatılmaya çalışılır. Öğrenci, duyduğunun anlamını tam çıkarmamış olsa bile, bunu

¹⁶ Bkz. B.V. Belayev, **Oçerki po psihologiyi obuçeniya inostrannim yazıkam**, Moskva. Prosvesçeniye, 1965. Yöntem ayrıntılı olarak 1.3. bölümünde açıklanmıştır.

¹⁷ V.V. Molçanovski, **Prepodavatel russkogo yazıka kak inostrannogo. Opıt sistemno-funksionalnogo analiza**, Moskva, RUDN, 1998, s. 319.

¹⁸ Demirel, **a.e.**, s. 46.

¹⁹ **A.y.**

tekrarlar. Hata yapsa da, yanlışlıklara aldırılmadan konuşmaya teşvik edilir. Sözcükler öğretilirken temel söz dağarcığına dikkat edilir.²⁰

Demircan'ın Yabancı dil öğretiminde yaklaşım ve yöntemler sınıflandırmasında İletişimci olarak tanımlanan ancak diğer kaynaklarda²¹ adı çoğu kez İletişimsel olarak geçen ve bizim de bu şekilde kullanacağımız diğer bir yöntem de İletişimsel Yaklaşımaya dayalı *İletişimsel Yöntem'dir.*²² Söz konusu yöntem hem Dolaysız hem Bilişsel Öğrenme Yöntemlerinin özelliklerini barındırır. Amacı dilin temel işlevi olan yazılı/sözlü iletişimin sağlanması ve öğrencilerin hedef dili kullananlarla iletişim sorunlarını çözme becerisinin geliştirilmesidir.

Yabancı dilin doğal iletişim yoluyla öğrenilmesi söz konusudur. Öğretmen bu yöntemde hem rehber hem de katılımcı olur, öğrenci ise bu iletişimin içindedir ve sürekli konuşarak etkin olmak zorundadır. "Böylece, dille iletişim kurulması olayında dilbilgisi kuralların yanında kimi kullanım ve konuşma kurallarının da olduğu kabul edilmiştir."²³

Sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerinin öğrenci için bir anlam taşımaya dikkat edilir. Öğretimin merkezinde öğrenci vardır. Bu yöntemde dil öğrenimi için temel kabul edilmiş dört becerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) hepsine ağırlık verilmekte ve derslerde öğrencilerde bu becerilerin kazandırılması için alıştırmalar yaptırılmaktadır. Öğretim etkinliklerinde çoğunlukla taklit, karşılıklı konuşma, grup çalışması, problem çözme ve eğitsel oyunlarla öğretme yolu izlenir. Bu etkinliklerin temelinde, öğrencilerin bilgilerini veya fikirlerini birbirlerine aktarması veya sadece sosyal amaçlı konuşmalar yatmaktadır. Öğretim sürecinde, hedef dilde yazılmış ve günlük hayatta kullanılan materyaller kullanılır. Bu sistemde öğretmen mutlaka hem ana diline, hem de öğrettiği yabancı dile hâkim olmalıdır. Öğretmen, amaçlarına uygun bir iletişim kurmaları için öğrencilere yardımcı olur.²⁴

N.Chomsky,1957 yılında yayımlandığı **Syntactic Structures** (Söz Dizimsel Yapılar) adlı çalışmasında dil olgusunu dil edimini (performance) ile dil yetisi

²⁰ Hüseyin Arak, "Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Değerlendirilmesi", y.y., (Çevrimiçi) egitim.erciyes.edu.tr/..., 08.06.2014.

²¹ Bkz. Demircan, **a.g.e.**, s. 292.

²² Demirel, **a.g.e.**, s. 48.

²³ **A.y.**

²⁴ E.İ. Passov, **Kommunikativniy metod obuçeniya inoyaziçnomu govoreniyu**, Moskva, Prosvesçeniye,1991, s. 43-100.

(competence) olarak ikiye ayırmıştır. Chomsky'ye göre dil edimi, dili nasıl kullandığımızı, dil yetisi de dili kullanma yeteneğimizi ortaya koyar, ancak dili kullanma yeteneğimiz dili nasıl kullandığımızı daima tam olarak ortaya koymaz.²⁵ 1960'ların ortasında bu eksikliğin giderilmesi için "iletişim yetisi" adıyla üçüncü bir boyut eklenmesinin uygun olacağı Amerikan Dil bilimci Dell Hymes tarafından öne sürülmüştür.²⁶ Geleneksel dil bilimin bir parçası olan edinim bilim, hem yazılı hem sözlü dil kullanımlarını ele almakta ve yalnızca yapıları incelemenin yetersiz kalacağını, bunun yanında durum, bağlam gibi tümce dışındaki etkenlerin de birlikte ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Doğru ve yerinde kullanım için, iletişim ortamının dil dışı kurallarını da bilmek gerekmektedir. Bu bilgi, iletişim yetisi olarak adlandırılır.

Son zamanlarda yabancı dil öğretiminde iletişim yetisi oluşmasına büyük önem verilmektedir. Bu yeti Rusça dâhil tüm yabancı dillerin öğretiminde başarının anahtarı olarak görülmektedir.²⁷

Yabancı dil öğretimde yeni yöntem aramaya yönelen yöntem bilimciler ile öğretmenler "doğal" ile bilişsel yaklaşımları bir araya getirmeye çalışmışlardır. Bunun sonucunda da Birleşik ya da diğer bir adıyla Seçmeli Yöntem oluşturulmuştur.

Birleşik ya da Seçmeli Yöntem, "yöntemler karması, ya da yöntem zenginliği anlamında kullanılmaktadır."²⁸ Söz konusu yöntemde öğretmen, dil öğretim yöntemlerinin kendisine göre en yararlı yönlerini seçerek amacı doğrultusunda kullanır. Genellikle kelime öğretiminde dolaysız yöntem, dilbilgisi kurallarını öğretmede bilişsel öğrenme yöntemine, konuşma becerisini kazandırmada kulak- dil alışkanlığı ve iletişimci yaklaşıma ağırlık verilir. Ancak hangi yaklaşımı veya yöntemi kullanacağına öğretmen kendisi karar verir.

Dört temel beceri (dinleme, konuşma, yazma, okuma) birlikte geliştirilmeye çalışılmalıdır. Dil öğretimi hedef dille yapılır. Gerekli zamanlarda anadile de yer verilir. Dil öğretiminin gerçek yanıtla dönük olmasına önem verilir. İlk aşamalarda

²⁵ Demircan, **a.g.e.**, s. 45'ten, N. Chomsky, **Syntactic Structures**, The Hague: Mouton, 1957.

²⁶ N.A. Kobzeva, "Kommunikativnaya kompetehtiya kak bazisnaya kategoriya sovremennoy teorii i praktiki obuçeniya innostrannomu yazıku", **Molodoy učenniy**, C.II, Sayı 3, 2011, s. 118-121.

²⁷ **A.y.**

²⁸ Demircan, **a.g.e.**, s. 58.

çeviri üzerinde pek durulmaz. Öğrencilere orta düzeye geldiklerinde çeviri yaptırılır. Sözcükler anlamlı cümleler içinde kullanılır. Öğretmenin atacağı ilk adımlar öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda gelişir. Öğretimde daima basitten karmaşığa, bilinenen bilinmeyene doğru bir sıra izlenmelidir. Sınıf içinde bireyler arasında seviye farklılıkları olduğu unutulmamalıdır. Birçok seçme olanağı olduğu ve öğretmene geniş haklar tanıdığı için günümüzde seçmecî yönteme büyük bir ilgi duyulmaktadır.

Buraya kadar ele aldığımız yabancı dil öğretiminde kullanılan temel yöntemlerin yanı sıra günümüzde kullanılan yeni yöntemler de bulunmaktadır. Bunların arasında Lozanov'un Telkin Yöntemi (Suggestopedia), Sessizlik, Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi, Aktifleştirme, Danışmalı Dil Öğretim, Duygu-Anlamlı, Tiyatro, Hipnopedia vb. benzer yöntemler yer almaktadır.²⁹

1960-1970'li yılların başlarında, artan yabancı dilin kısa sürede öğretilmesi ihtiyacı nedeniyle, *Yoğun Yöntem* olarak adlandırılan yeni bir yöntem ortaya çıkmıştır. Yoğun Yöntem de aynı İletişimsel Yöntem gibi, İletişimsel Yaklaşım temelinde gelişmiştir. Genel olarak Yoğun Öğretim Yöntemlerinde, öğretim saatlerinin ciddi bir şekilde yoğun olduğu ve kısa sürede sözlü anlatım edinimine odaklandığı görülmektedir. Dil eğitimcileri çalışmalarında öğrencilerin, standart eğitim sürecinde kullanılmayan bireysel psikolojik kaynaklarını kullanmaya çalışmışlardır. Bu yöntemde çalışmak üzere kişisel iletişim, uygulamalı eğitim, grup çalışmaları, eğitim materyallerine yoğunlaşma gibi öğretim modelleri önerilmiştir.³⁰

Yoğun Dil Öğretim Programının geleneksel öğretimden farkı, derslerin düzenlenmesi ve organizasyon şekildir. Örneğin; öğretmenin grupta oluşmuş sosyal ve psikolojik ortama uygun bir şekilde öğrencilerin güdülenmesi, eğitim materyallerinin edinilmesi ve sözlü iletişimle öğrencilerin var olan psikolojik engellerinin kaldırılması gibi çeşitli öğretim teknikleri kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, Yoğun Öğretim Yöntemlerinin kullanılabilmesi için öğretmenlerin bu yöntem üzerine uzmanlaşmış olması, uygun kitapların hazırlanması ile uygun eğitim koşullarının sağlanması gerekmektedir. Sıralanan koşulların sağlanamaması Yoğun Eğitim Yönteminin yaygınlaşmasını engellemiştir.

²⁹ A.e., s. 242-263.

³⁰ A.e., s. 79.

Son yıllarda *Belirli-Amaçlı Dil Öğretimi Yaklaşımı* (mesleki dil, günlük konuşma vb.) giderek yaygınlaşmıştır. Bu yaklaşım, yabancı dili dar uygulamalı amaçla öğrenme ihtiyacından doğmuştur. Belirli-Amaçlı Dil Öğretim yaklaşımı, iş piyasası ihtiyaçlarına cevap vererek uzmanların kaliteli bir şekilde hazırlanmasını sağlayan sistem tasarımını içerir. Belirli-Amaçlı Dil Öğretimi Yaklaşımının “bilgi bazlı” yaklaşımıyla öğrencilere hazır bilgiler vermesi açısından diğer yöntemlerden farklı olduğu söylenebilir. Belirli-Amaçlı Dil Öğretim Yaklaşımının birimleri yetkinlik ve yeterlidir. Yetkinlik, yeterliliğin uygulanmasını sağlayan mesleki ve kişisel niteliklerin birleşimidir.³¹

Belirli-Amaçlı Dil Öğretimi Yaklaşımı, yabancı dil öğretim uzmanlarının ve aynı zamanda farklı dil ve kültür temsilcilerinin gerekli mesleki becerilerinin oluşumunu, bir uzmanlığın özellikleri kapsamında destekler. Öğretimin ana amacı, farklı ülkelerden gelen uzmanlarla iletişim kurabilmek için hedef dili gerçek bir iletişim aracı olarak yabancı öğrencilere öğretmektir. Bu yaklaşım kapsamında öğrenciler hedef dili iletişim aracı olarak, günlük hayatın önemli anlarında kullanabileceklerdir.

Son zamanlarda aynı öneme sahip bir diğer yaklaşım da İnsancıl Yaklaşım'dır. Bu yaklaşıma göre psikolojinin temelinde insan vardır. İnsancıl Yaklaşım; eğitim, öğretim ve gelişim sürecinde öğrencilerin düşüncelerine, duygularına, hislerine ve zihinsel süreçlere dayalıdır. Çünkü bu süreçler öğrenimi teşvik eder, bilgiyi ve bilginin özünü sağlar. “Burada iletişim yerine karşılıklı etkileşim öne geçmektedir.”³²

Her öğrenci için yabancı dil öğrenme yolları farklıdır. Bu nedenle farklı öğretim stratejileri tasarlanmaktadır. Bu stratejiler, öğrencilerin bilgiyi algılamalarını ve bilginin toplanması süreçlerini iyileştirmeyi sağlar. Bilgileri ortaya çıkartmak ve birikmiş bilgileri kullanabilmek için yapılmış faaliyet ve işlemlerdir. Öğrencilerin özelliklerini dikkate alan bu *Bireysel Odaklı Yaklaşım* ilgili literatürde *İnsancıl Yaklaşım* olarak da tanımlanmaktadır.³³

Eğitim sürecinde dil ve kültürlerin doğal etkileşimi ile çeşitli iletişim alanlarında dilin kullanımına yönelik olduklarından dolayı İletişimsel ve Yoğunlaştırılmış Yöntemler günümüzde önem kazanmaktadır.

³¹ Demircan, **a.g.e.**, s. 306-308.

³² **A.e.**, s. 239.

³³ Bkz. R.P. Milrud, “O Probleme tsentrirovannogo na uçenike podhoda k obučeniyu inostrannim yazıkam v Rossii”, **İnostranniye yazıki v škole**, Sayı 6, 1997, s. 7–12.

Yabancı dil öğretiminde yukarıda söz edilen yöntemlerin “uygulamaya koyma biçimi” Özcan Demirel tarafından öğretim *teknikleri* olarak tanımlanmaktadır.³⁴

Farklı tekniklerin geniş kullanımı, öğretim yöntemlerinin etkin kullanımını sağlar. Yabancı dil öğretimi sırasında öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları çeşitli teknikler vardır. Bu tekniklerden her birinin ayrı bir yeri ve katkısı bulunmaktadır.

Genelde yabancı dil öğretiminde öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları teknikler şunlardır:

- Gösteri
- Soru-Cevap
- Drama ve Rol Yapma
- Benzetim
- İkili Çalışma ve Grup Çalışması
- Beyin Fırtınası
- Kavram Haritaları
- Eğitsel Oyunlar (İletişim oyunları ve Gramer oyunları).

Gösteri, izleyici kitlenin önünde bir işin yapılışını göstermek veya genel ilkeleri açıklamak için başvurulan bir tekniktir. Öğretmen, öğrencilere bir becerinin, işlemin vb. nasıl yapılacağını görsel, işitsel araçlar kullanarak gösterip sonra da bunların öğrenciler tarafından yapılmasını ister. Öğrenci duyduğu, okuduğu bilgilerden çok gördüğünü daha iyi kavrar ve gördükleri zihninde daha çok kalır. Yabancı dil öğretiminde gösteri tekniği daha çok sözcük öğretiminde, konuşma becerisini geliştirmede ve yazma etkinliklerinde uygulanabilir.³⁵

Soru-Cevap yabancı dil derslerinde çok kullanılan bir tekniktir. Dersin başında öğrencilerin konuyla ilgili ön öğrenmelerini kontrol etmek, öğretim sürecinde öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrencileri öğrenmeye karşı teşvik etmek, ders boyunca konunun kavranıp kavranmadığını kontrol etmek ve öğretim sürecinin

³⁴ Demirel, **a.g.e.**, s. 63.

³⁵ **A.e.**, s. 65-67.

sonunda değerlendirme yapmak için kullanılan bir tekniktir. Sorular öğretmenle öğrenciler arasında üretken iletişim ortamı oluşmasına yardımcı olur ve öğrenmeyi artırır. Kalabalık sınıflarda da uygulanabilir. Öğrencilere düşünme ve konuşma alışkanlıkları kazandırır, öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımını sağlar. Öğretmen-öğrenci ile öğrenci-öğrenci etkileşimini artırır.³⁶

Drama, bir olayın öğrenciler tarafından taklit ve canlandırma esasına dayalı olarak izleyiciler önünde anlatılmasıdır. Rol Yapma ise, öğrencilerin örnek olarak verilen bir problem karşısındaki insanın duygu ve davranışlarını empati yaparak anlamasını sağlayan bir tekniktir. Drama ve Rol Yapma hedef dildeki iletişim ve dil becerilerini (kendini ifade etme, etkili dinleme ve anlama becerilerini) pekiştirir ve geliştirir.³⁷

Benzetim, "sınıf içinde öğrencilerin bir olayı geçmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışma yapmalarına olanak sağlayan bir öğretim tekniğidir."³⁸ Dil toplumsal bir olay olduğu için dilin kullanıldığı toplumsal çevreyi sınıf ortamına getirme, benzetim tekniği ile yapılabilir.³⁹ Psikomotor (devinişsel) becerileri geliştirmek ve öğrencileri ileride alacakları çeşitli rollere hazırlamak amacıyla kullanılır. Söz konusu teknik yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedef dildeki iletişim becerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlar.⁴⁰

İkili ve Grup Çalışması, öğrencilerin, en az iki en fazla on kişilik gruplara ayrılarak bir konu üzerinde ortaklaşa çalışmalarına grup çalışması denir. Bu çalışmaların temel amacı, grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, fikir alışverişinde bulunmalarına ve öncelikli olarak hedef dili daha rahat bir ortamda kullanmalarına olanak sağlamaktır. İkili ve grup çalışmaları tekniği yabancı dil öğretiminde çokça kullanılan bir tekniktir.⁴¹

Beyin Fırtınası, bir grup insanın kısa zamanda, bir problemi çözmek için hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanarak fikir üretmeleridir. Söz konusu teknik yabancı dil öğretiminde öğrencilerin kendini ifade etme becerisini pekiştirir, dil ve

³⁶ Murat Çivelek, **Öğretim Yöntem ve Teknikleri**, (Çevrimiçi) [http://www.rehberlik.biz.tr/dosyalar/kpss/ogretim.yontem.teknik.3.\(ogretim.yontem.ve.teknikleri\).2014.pdf](http://www.rehberlik.biz.tr/dosyalar/kpss/ogretim.yontem.teknik.3.(ogretim.yontem.ve.teknikleri).2014.pdf), 13 Kasım 2014, s. 13.

³⁷ **A.e.**, s. 14.

³⁸ Demirel, **a.g.e.**, s.77.

³⁹ **A.e.**, s. 78.

⁴⁰ Çivelek, **a.g.e.**, s. 12.

⁴¹ Demirel, **a.g.e.**, s. 79-80.

iletişim becerilerini geliştirir. Öğrencilere problem çözme becerisi kazandırır ve yaratıcı düşünmeyi geliştirir.⁴²

Kavram Haritaları, "...öğrenciler için öğrenilecek temel fikirlere ve bunlar arasındaki ilişkileri açık hale getirmekte ve önceki bilgilerle yeni bilgiler arasında anlamlı bağlantılar kurulmasına yardımcı olmaktadır."⁴³ Kavram haritası kavramları ve kavramların birbirleriyle ilişkilerini gösteren iki boyutlu bir şemadır. Bu teknik öğrencileri ezberden uzaklaştırır ve öğrenmenin daha etkili ve kalıcı *olmasını sağlar*.⁴⁴ Öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmada kavram haritalarının kullanılması faydalı olabilir. Ayrıca okuma-anlama etkinliklerinde, konuşma ve yazmada da uygulanması önerilir.⁴⁵

Eğitsel Oyunlar, derste öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini ve tekrar edilmesini sağlayan, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaran bir tekniktir. Eğitsel oyunların öğrenmeye yönelik belli bir amacı vardır. Konular oyunlarla daha çekici hale gelmektedir.⁴⁶ Eğitsel oyunlar, iletişim oyunları ve gramer oyunları olmak üzere ikiye ayrılabilir. İletişim oyunlarının amacı, iletişim beceresini geliştirmektir. Gramer oyunlarının amacı ise, dil bilgisi kurallarının öğretilmesi ve pekiştirilmesidir.⁴⁷

Demirel, **Yabancı Dil Öğretimi** adlı kitabında hedef dil öğretiminde bu tekniklerin kullanılması ve sınıf içi uygulamalarda yer verilmesi öğrencilerde sözlü ve yazılı iletişimi sağlayabileceğini vurgulamaktadır.⁴⁸

1.2. Yabancı Dil Olarak Rusçanın Öğretiminde Tarihsel Süreç

Yabancı dil öğretimindeki yaklaşım ve yöntemlerin gelişmesiyle 1920'li yılların Rusyası'nda yabancı dil olarak Rusça öğretimi bağımsız bir bilimsel disiplin

⁴² Çivelek, **a.g.e.**, s. 8.

⁴³ Demirel, **a.g.e.**, s. 84.

⁴⁴ **A.y.**

⁴⁵ Ferdi Bülbül, "Kavram Haritalama Tekniğın Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı", **Turkish Studies**, C. IX/VI, Ankara, Bahar 2014, s. 185-186.

⁴⁶ Çivelek, **a.g.e.**, s. 13.

⁴⁷ Demirel, **a.g.e.**, s. 85-87.

⁴⁸ **A.e.**, s. 63 - 64.

olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu tarihten sonraki gelişmeler bu disiplinin çatısı altında gerçekleşecektir.

Dil öğretimi yöntem bilimcilerinden S.İ. Lebedinski ile L.F. Gerbik'in ortaklaşa gerçekleştirdikleri çalışmalarda yabancı dil olarak Rusça öğretim süreci beş evreye ayrılmıştır: 1) 1920-1940, 2) 1940-1950, 3) 1960-1980 ortaları, 4) 1980 ortalarından 1990 ortalarına, 5) 1990'ların sonundan günümüze kadar.⁴⁹

1920-1940'lı yıllarını kapsayan birinci evrede yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan uygulamalı çalışmalarda Dilbilgisi-Çeviri, Dolaysız ve Birleşik Öğretim Yöntemleri yaygın olarak kullanılmıştır. Dönemim önden gelen bilim adamları A. V. Mirtov(1886-1966), E. D. Polivanov(1891-1938) ve S. İ. Bernşteyn'dir (1892-1970).

Söz konusu evrede en sık Dilbilgisi-Çeviri Yönteme başvurulmuştur. Metne odaklanıldığından dolayı yazılı anlatım tercih edilmiş, bu nedenle de yazılı anlatım sözlü anlatımın önüne geçmiştir. Başlıca ağırlık sözcük dağarcığına verilmiştir. Dilbilgisi, kurallara göre öğretilmiştir. Bu yöntemle edinilen bilgilerle dilin bilinçli kullanımı sağlanmıştır.

Yine bu ilk evrede kullanılan Dolaysız Yöntemde konuşma sürecinde dili kullanma becerileri ön planda tutulmuş, ders kitaplarında dil kurallarına ağırlık verilmemiştir. Sözlü anlatımın geliştirilmesi amacıyla öğrencilerin ana dillerini kullanması önlenmiştir.⁵⁰

Yukarıda adı geçen iki yöntemin 1930'lu yıllarda bir araya getirilmesiyle Birleşik Yöntem geliştirilmiştir. Söz konusu yöntem dilbilgisi kurallarının kullanımından vazgeçilmesi ve yabancı dil öğretiminin başlangıç aşamasında anadili desteğinin bulunmamasıyla birlikte öğretimin ileriki aşamalarında çeviri yapılmasını, metin çözümlenmesini ve öğrenilen dilin ana dille karşılaştırılmasını da mümkün kılmıştır. Yöntem kuramsal olarak ünlü psikolog L.S. Vigotski (1896-1934) ile ünlü Rus dilbilimciler L.V. Şçerba (1880-1944) ve S.İ. Bernşteyn'in çalışmalarında geliştirilmiştir.

Lebedinski ile Gerbik 1920-1940'lı yıllarda yabancı dil olarak Rusçanın öğretiminde uygulanan başlıca ilkeleri şöyle tanımlamışlardır:

⁴⁹ S.İ. Lebedinski, L.F. Gerbik, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Minsk, 2011, (Çevrimiçi) <http://www.bsu.by/Cache/pdf/365803.pdf>, 28 Ağustos 2014, s. 15-16.

⁵⁰ **A.y.**

- Yabancı öğrencilerle çalışan öğretmen olabildiğince öğrencilerin ana diline hakim olmalıdır ve öğrencilerde iki dil arasında oluşabilecek karışıklıkları önlemek amacıyla makul düzeyde iki dili de karşılaştırabilmelidir.

- Sözcük seçimi ve öğrenimi sırasında konu prensibi esas alınır.

- Öğretim sürecinde araç gereç olarak sosyal ve politik konular ve edebiyat eserleri seçilir.

- Bir dil ediniminin en iyi yolu o dil ortamında bulunmaktır.⁵¹

1940-1950'li yıllarda yabancı dil olarak Rusça öğretiminde ikinci evreye geçilmiştir. Söz konusu yıllarda L.V. Şçerba, ünlü Rus dil bilimci ve yöntem bilimci I. M. Pulkina (1906-1980), I. V. Rahmanov (1906 —1980), gibi bilim adamlarının çalışmalarına dayanılarak Dil Bilgisi-Çeviri Yönteminden uzaklaşmış, yabancı dil öğretiminde Rusya'ya özgü bir yöntem olan Bilişsel-Karşılaştırmalı Öğretim Yöntemi uygulanmaya başlanmıştır.

Söz konusu yöntem öğrencilerin Rusça yazılı metinleri tahlil etmelerini, dil bilgisi kurallarını bilinçli olarak öğrenmelerini, bunun sonucunda da kendilerinde dili uygulama becerilerinin oluşmasını, hedef dilin öğrenilmesi sırasında ana dilin bir dayanak olarak kullanılmasını sağlamıştır.⁵² Başka bir deyişle yabancı dil öğretiminin sadece daha önce olmayan yeni becerilerin oluşturulması ile değil, dil kullanma becerilerinin ana dilden hedef dile taşınmasını da öngörmüştür. Bu yöntemle iki dilin karşılaştırma eyleminde aralarındaki farklılıklarla birlikte aynı öneme sahip ve her ikisinde de var olan benzerliklere başvurma olasılığı ortaya çıkmıştır.

Kuramsal yönü güçlü görünse de zamanla bu yöntemde yapılan yabancı dil öğretiminde de tamamıyla uzmanlaşamadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle eğitim bilimcileri tarafından, daha önceki yıllarda uygulanan Dolaysız, Dil bilgisi-Çeviri ve Bilişsel-Karşılaştırmalı yöntemlerinin olumlu yanları alınarak Birleşik Yöntemin oluşturulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ne var ki bu bir yöntem çatısı altında diğer yöntemlere ait ilkelerini birleştirme denemeleri başarısız olacaktır.⁵³ Ancak bu denemeler yeni öğretim yöntemlerinin oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Nitekim Bilişsel-Uygulamalı Öğretim Yöntemi bu sürecin bir sonucu olmuştur.

⁵¹ A.e., s. 17.

⁵² A.e., s. 18-19.

⁵³ A.e., s. 19.

Ünlü Rus psikolog ve yöntem bilimcisi B. V. Belayev⁵⁴ tarafından 1950'li yılların sonunda Bilişsel-Uygulamalı Yöntem adı verilen bu yöntem günümüzde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Söz konusu yöntemde sözlü anlatıma ağırlık verilmesi ve Rusçanın yabancı dil olarak öğretilmesinin başlangıç aşamasında imla ile dil bilgisi kurallarından bilinçli bir sistemin oluşturulmasında psikolojik olarak gerekçelendirilmiştir.⁵⁵

Yabancı dil olarak Rusça öğretimi yöntemlerinin yoğun olarak geliştiği üçüncü evre 1960'lı yıllardan başlayıp 1980'li yılların ortalarına kadar sürmüştür. Söz konusu yöntemlerin doğmasına Dil bilimi, Ruh-dil bilimi⁵⁶, Dil Biyolojisi (Dirimbilim)⁵⁷ ve İnsan bilimsel Dilbilimi⁵⁸ gibi alanlarda elde edilen başarılarla birlikte yeni doğan bilim dalları⁵⁹ da etkili olmuştur.⁶⁰ Yine bu yıllarda “dil kullanma faaliyeti” (reçevaya deyatelnost), “dil kullanma işlemi” (reçevoe deystvie), “dili kullanma becerisi” (reçevoe umeniye), “içsel konuşma” (vnutrennyaya reç), “içsel programlama” (vnutrenneye programirovanie) vb. önemli kavramları barındıran ve çağdaş yöntemlerde kabul gören terminolojik bir sistem oluşturulmuştur.⁶¹ Ayrıca dil bilgisi, dili kullanabilme becerileri gibi kavramlar psikoloji bakımından da zenginleştirilmiştir.

Dil bilgisi kuralları bu yıllarda bir dili bilmenin başlangıç noktası olarak kabul edilirken ulaşılmaması öngörülen sonuç ise dili kullanma becerisinin oluşturulması ve geliştirilmesi olmuştur. Öğretim sırasında yeni becerilerin oluşturulması yerine var olan becerilerin geliştirilmesine odaklanılmıştır. Bu görüş psikologlardan da destek

⁵⁴ Bkz. B.V. Belayev, **Oçerki po psihologiyi obuçeniya inostrannım yazıkam**, Moskva. Prosvesçeniye, 1965.

⁵⁵ Lebedinski, Gerbik, **a.g.e.**, s. 20.

⁵⁶ “Ruh-dil bilim, ruh bilim ile dilbilimi buluşturan bir ara bilim dalıdır. Dile bürünen içerik ile, yani bildiriler ile onları seçip yorumlayan bireylerin özellikleri arasındaki ilişkileri inceler”, Demircan, **a.g.e.**, s. 62.

⁵⁷ Dil biyolojisi, insanlardaki dile özgü bilişsel yapının çatılışı, gelişimsel biçimi, ve genetik düzeni inceleyen bir bilim dalıdır, Demircan, **a.g.e.**, s. 72.

⁵⁸ İnsanbilimsel Dil bilim, insan açısından dil üzerine bilgileri, **a.e.**, s. 78.

⁵⁹ Dönemin başlıca yeniliği dilimize “dilsel didaktik” olarak aktarılacak olan “Lingua Didaktik” olmuştur. 1969 yılında ünlü Rus dil bilimci N.M. Şanski (1922-2005) tarafından ortaya atılan terim 1975 yılında MAPRYAL (Uluslararası Rus Dili ve Edebiyatı Öğretmenler Birliği) tarafından uluslararası terim olarak kabul edilmiştir. Bilim olarak “Lingua Didaktik” dil öğretiminin genel modellerini, yöntemin içeriğini ve dil öğretme materyallerini didaktik amaçlara, hedeflere ve öğrenilen konuya göre incelemektedir. Ayrıca, eğitim aşamasında tek dil ve iki dilin koşullarını, öğrencilerin zihinsel ve dil bilime seviyelerini dikkate alarak incelemektedir. **Slovari i entsiklopediyi na Akademike** (Çevrimiçi) <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/653478>, 21 Aralık 2013.

⁶⁰ Lebedinski, Gerbik, **a.g.e.**, s. 21.

⁶¹ **A.e.**, s. 20.

almıştır. Bunun sonucunda Dil Kullanma Becerilerinin Aşamalı Gelişimi Kuramı (Teoriya stadialnosti razvitiya navikov i umeniy) yaygınlık kazanmıştır.⁶²

Bir önceki evrenin sonlarında ortaya çıkan Bilişsel-Uygulamalı Yöntem, 1960'lı yıllarda yaşanan kuramsal gelişmelere önemli ölçüde uyum sağlayarak bu dönemde oldukça etkili olmuştur. Söz konusu yöntemin başlıca ilkeleri olan bilişsel ve iletişim etkinlikleri dönemin yabancı dil öğretiminin temelini oluşturmuştur.⁶³ Bu temelın başlıca ilkeleri şöyle özetlenebilir:

- Dil öğrenimi, bilgilerin algılanması ve bu bilgilerin ışığında dil kullanma becerilerinin oluşturulmasıdır.
- Dil bilgisi öğretimi kural esaslı olmalıdır.
- Öğrenenlerin ana dili dikkate alınır, hedef dilde ana dile göre zor olan konulara daha çok önem verilir.
- Eğitim sürecinde başlıca olgu, öğrencilerin yabancı dil kullanabilme faaliyetini uygulamalı alıştırmalar yaparak gerçekleştirmesidir.”⁶⁴

Bilişsel-Uygulamalı Öğretim Yönteminin uygulanması sonucunda dil bilgisi kuralları azaltılmış, sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verilmiştir.

1980'li - 1990'lı yılların ortası yabancı dil olarak Rusça öğretimi yöntemlerinin gelişiminin dördüncü evresidir. S.L. Rubinşteyn (1889—1960), A.N. Leontiyev (1903 - 1979), İ.A. Zimnaya, bu dönemin etkin yöntem bilimcilerindendir.

Söz konusu yıllarda yabancı dil öğretimindeki yaklaşımlar ve yöntemler, farklı psikolojik kuramların etkisi altında kalmıştır. Bunlardan biri İletişimsel Kuramıdır. Söz konusu kuram üzerine 1985 yılında Rus dil ve yöntem bilimcisi E.İ. Passov İletişimsel Yaklaşım ve İletişimsel Yöntemin kavramsal alanını tanımlamıştır.⁶⁵ Bu dönemden itibaren İletişimsel yöntem yabancı dil olarak Rusça öğretiminde ilk sırada yer alacaktır.⁶⁶

⁶² L.B. Voronin, İ.İ. Bogdanova, Yu.A. Burlakov, “Stanovleniye rečevih navikov pri obučenii inostrannim yazıkam”, **Noviye issledovaniya v pedagogičeskoj nauke**, Moskva, Prosvesçeniye, Sayı 6, 1966, s. 132-137.

⁶³ Lebedinski, Gerbik, **a.g.e.**, s. 21.

⁶⁴ İ.V. Protçenko, N.V. Çeremisina, **Leksikologiya i stilistika v prepodavaniyi russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Prosvesçeniye, 1995, s. 54-62.

⁶⁵ Şçukin, **a.g.e.**, s.204.

⁶⁶ Konu ile ilgili bkz. E.İ. Passov, **Kommunikativniy metod obučeniiya inoyaziçnomu govoreniyu: posobiye dla učitela inostrannih yazıkov**, Moskva, Prosvesçeniye, 1985.

Yoğun Dil Programları, Bireyselleştirilmiş İletişim Yöntemi, Bilgisayarlı Öğretim ve bu dönem kullanılan diğer yeni yöntem ve öğretim biçimleridir.⁶⁷

Aynı yıllarda, Rus yöntem bilimcisi G.A. Kitaygorodskaya Yoğun Dil Programını önermiştir. Bu programın temelinde yabancı dilde konuşmanın kısa sürede öğrenilmesine odaklanması ve günlük öğretim saatlerinin yoğunlaştırılması bulunmaktadır. Uygulama sürecinde öğrencinin kişisel psikolojik rezervleri kullanılmakta, grup çalışması yapılmaktadır.⁶⁸

Yoğun Dil Programlarının farklı model örneklerine Gürcistanlı yöntem bilimci L. Gegeçkori'nin⁶⁹ yoğun sözlü konuşma öğretim yöntemi ile Rus eğitim bilimcisi İ.Y. Şehter'in⁷⁰ geliştirdiği duygusal anlamsal yönteminde görmekteyiz.⁷¹

Sovyetler Birliği'nin dağılma süreciyle beraber uluslararası diplomatik ve ticari ilişkiler gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmeler de yabancı dili dar uygulamalı amaçla öğrenmeyi sağlayan Belirli - Amaçlı Dil Öğretimi Yaklaşımı'nın yaygınlaşmasına neden olmuştur. Belirli - Amaçlı Dil Öğretimi Yaklaşımının uygulama teknikleri Rus psikologlar P.Y. Galperin (1902 - 1988), V.D. Şadrikov, İ. S. Yakimanskaya vs. tarafından geliştirilmiştir.

Dördüncü evrede, bir önceki evrelerden farklı olarak, yöntemlere yaklaşımlar konusunda Rus ve yabancı bilim adamları ortak çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Yabancı dil olarak Rusça öğretimi de dahil yabancı dillerin öğretimi konusunda Rus - Amerikan ortak çalışması olan sempozyum (1989, 1990) ve Dil Öğreniminde Uluslararası Yardımlaşma Derneği (Mejdunarodnaya Assotsiatsiya Kollektivnogo Sodeystviya İzuçeniyu Yazıkov) oluşturulması (1990) bunun en iyi örneklerindedir. Söz konusu dernek çatısı altında dil öğrenme konusunda birçok ülkeden ortak veya yakın kavramlar temelinde dil bilim eğitimcileri, dil eğitimcileri ve psikologlar toplanmıştır.⁷²

Yabancı dil olarak Rusça öğretimi yöntemlerinin gelişiminin son evresi 1990'lı yılların sonlarında başlayarak günümüze dek süregelmiştir. N.A. Şçukin'e göre, bu evre, yöntemlerin birleşik, çok boyutlu ve disiplinler arası bir bilime dönüştüğü bir

⁶⁷ A.e., s. 24.

⁶⁸ Konu ile ilgili bkz. G.A. Kitaygorodskaya, **Metodika intensivnogo obuçeniya inostrannim yazıkam**, Moskva, Vısshaya şkola, 1982.

⁶⁹ Konu ile ilgili bkz. L.Gegeçkori, **Obuçeniye ustnoy inoyazıçnoy reçi na intensivnoy osnove: Poiski i problemi**, Tbilisi, Ganatleba,1988.

⁷⁰ Konu ile ilgili bkz. İ.Y. Şehter, **Kak viuçit russki yazık, ne viezjaya za granitsu**, "Obuçeniye za rubejom", Sayı 2-3, Şubat,1999.

⁷¹ Lebedinski, Gerbik, **a.g.e.**, s. 26.

⁷² **A.y.**

evredir.⁷³ Söz konusu bilim, bir yabancı dile hâkim olma süreciyle ilgili tüm öğrenme alanlarının farklı olgularını keşfetmeyi amaçlarken, aynı zamanda öğrencilerin bireysel özelliklerini de dikkate almaktadır.

Yabancı dil olarak Rusça öğretiminin gelişimini, büyük oranda iletişimsel fikirler ve iletişimsel öğretim ilkeleri etkilemiştir. Bu etki sonucunda tüm modern öğretim yöntemlerinde ciddi oranda iletişim esaslı teknikler kullanılmaya başlanmıştır. Bu yönde yeni ve yaratıcı arayışlar sürmektedir. Önde gelen eğitimcilerin deneyimleriyle birlikte Eğitim Psikolojisi, Anlatım, Ezberleme, Düşünme Psikolojisi, Toplumsal Dil bilimi ve Ruh Dil bilimi alanlarında yeni bulgular da değerlendirilmektedir.⁷⁴

Sonuç olarak, günümüzde Rusçanın yabancı dil olarak öğretim yöntemleri, yabancı dil öğretim sürecine ve bu öğrenimi alan öğrencilerin bireysel farklılıklarına ilişkin değişik durumların incelenmesi konusunda eğilimi olan karmaşık, aşamalı ve disiplinler arası bir bilim haline gelmiştir.⁷⁵

1.3. Dünden Bugüne Türkiye’de Rusça Öğretimi

Türklerle Rusların 500 yılı aşkın geçmişi ve bağlantıları bulunmaktadır. Bu uzun zamana ve ortak sınırlara rağmen Osmanlı’nın Rus dili ve edebiyatıyla tanışıklığı ancak 1880’li yıllarda gerçekleşmiştir.⁷⁶

Rusça öğrenimine ilk kez 1883 yılında, askeri bir kurum olan Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane’de 3 yıllık eğitim öngörülerek başlanmıştır. 1888’e dek

⁷³ Şçukin, **a.g.e.**, s. 269-280.

⁷⁴ **A.y.**

⁷⁵ Lebedinski, Gerbik, **a.g.e.**, s. 27.

⁷⁶ Bkz. Türkan Olcay, “Russkaya literatura v Turtsii”, **Visnik Harkivskogo Natsionalnogo universitetu im. V.N. Karazina**, Sayı: 595 Harkov, Filologičniy fakultet, Natsionalny universitet im. V.N Karazina, 2003.

Olcay, “Olga Sergeevna Lebedeva i eye vkladv russko-turetskiye literaturniye svyazi”, **Problemy filologiyi: yazık i literatura**, Moskva, Psihologo-pedagogičeski universitet, Sayı: 1, 2010, s. 121-126.

Olcay, “K voprosu istorii perevodov russkoy literaturi v Turtsii (1923-1960 gg.)”, **Visnik Harkivskogo Natsionalnogo universitetu im. V.N. Karazina**, Sayı: 631, Harkov, Filologičniy fakultet, Natsionalny universitet im. V.N Karazina, 2004.

Olcay, “Cumhuriyet Dönemi Öncesi Rus Edebiyatından Türkçeye Yapılan Çeviriler Üzerine”, **Litera**, Sayı: 18, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2005.

birinci sınıftan üçüncü sınıfın sonuna kadar Rusça, diğer yabancı dillerle birlikte kesintisiz olarak okulun ders programında yer almıştır.⁷⁷

1900 yılında Darülfünun'un iki şubesinde Rusça seçmeli ders olarak verilmiştir.⁷⁸ Meşrutiyetin ilanından hemen sonra 1908'de Harbiye Mektebi'nin (Piyade ve Süvari Harbiyesi) ders programlarında Rusça on yıllık aradan sonra yeniden yerini almıştır. Bunun yanı sıra askeri bilgi ve düşünceleri geliştirmek, farklı diller öğretmek amacıyla 6 Kasım 1909 Yıldız Sarayı'nda açılan Erkan-ı Harbiye mekteplerinin 1., 2. ve 3. sınıflarında da Rusça dersine başlanmıştır.⁷⁹

II. Meşrutiyet döneminde Rusça kursları açılmıştır. Darülfünun'un 21 Nisan 1912 tarihli nizamnamesinden Edebiyat Fakültesi'nde Fransızca, Almanca, İngilizcenin yanı sıra Rusçanın da öğretildiği anlaşılmaktadır. 1915-16 öğretim yılından başlayarak Edebiyat Fakültesi'nde yabancı dil eğitimi verilen bölümler içinde İngilizce, Almanca ve Fransızcanın yanı sıra Rusça da yer almıştır. Ne yazık ki bu uygulamanın kaç yıl sürdüğü bilinmemektedir.⁸⁰

Türk öğrencilere yönelik Rusça ders kitapları yukarıda adı geçen okullarda görevli olan öğretmenler tarafından kaleme alınmıştır. Söz konusu kitapların ilk örnekleri olan Rusça Muallimi⁸¹ ile Rusça Kıra'af Muallimi⁸² 1887-1888 yılında Rusça öğretmeni Mehmed Sâdik tarafından hazırlanmıştır. Bunları 1903 yılında, yine Harp Okulunda Rusça öğretmeni olan Mehmed Hüsnü tarafından hazırlanan geniş kapsamlı "Rusça Öğrenmek" adlı kitap izleyecektir.⁸³ Tüm bu kitaplarda Rusça, Türkçe açıklamalarla öğreilmeye çalışılmaktadır.

⁷⁷ Ali Güler, Suat Akgül, **Türk Tarihinde Harbiye**, Ankara, Kara Harp okulu Basımevi, 1999, s. 46-55.

⁷⁸ Hasan Karacan, **Türkiye'de Rusça Eğitimin Yeri ve Önemi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2012, s.48'den Osman Nuri Ergin, **Türkiye Maarif Tarihi**, C. III, İstanbul, Osmanbey Matbaası, 1941, s.1011.

⁷⁹ Ali Güler, Suat Akgül, **a.g.e.**, 1999, s. 91-95.

⁸⁰ M. Özlem Parer, "Türkiye'de Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi", (Çevrimiçi) [http://kibriseab.org/userfiles/file/TAM%20METIN-CILT1\(1\).pdf](http://kibriseab.org/userfiles/file/TAM%20METIN-CILT1(1).pdf), 31 Temmuz 2014, s. 144-152.

⁸¹ Bkz. Piyade Kaymakamı Mehmed Sadık, **Rusça Muallimi**, İstanbul, Agop Matbaası, 1305.

⁸² Bkz. Piyade Kaymakamı Mehmed Sadık, **Rusça Kıra'at Muallimi**, İstanbul, Agop Matbaası, 1305.

⁸³ Bkz. Mehmed Hüsnü, **Rusça Öğrenmek**, İstanbul, İbrahim Hilmi: Kitaphane-yi Askeri, 1903.

Ders kitaplarının yanı sıra sözlükler de yayınlanmıştır. 1892 yılında Ahmed Sedad tarafından yine Harp Okulu öğrencileri için 650 sayfalık Rusça-Türkçe Lügat hazırlanmıştır.⁸⁴

Rusça Muallimi ile Rusça Kıra'at Muallimi kitaplarının 1897-1898 yıllarında gerçekleşen ve genişletilmiş 2. baskısından sonra Rusça ders kitaplarının basımına 20. yüzyılın ortalarına kadar ara verilecektir.

Cumhuriyetin ilanından sonra, 1927 ile 1929 yılları arasında Yeni Harp Okulu'nda İngilizce, Fransızca, Rumca, Romence, Bulgarca ve Farsça gibi yabancı dillerle birlikte Rusça yeniden öğretilmeye başlanmıştır.⁸⁵

Türkiye'de Rus dili ve edebiyatı konusunda akademik çalışmaların yapılabilmesi için bir anabilim dalı kurulması gerekmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün önerisiyle 1935 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin kurulmasına karar verilmiş, Fakülte 9 Ocak 1936'da Atatürk tarafından açılmıştır. Rus Dili ve Edebiyatı söz konusu Fakülte'nin ilk anabilim dallarından biri olmuştur.

1948 yılında İstanbul Harp Okulu müfredatı yenilenecek üç yıllık eğitim / öğretim boyunca Rusça yeniden öğretilmeye başlamıştır.⁸⁶ 1962 yılına kadar zaman zaman kesintiler yaşanmışsa da söz konusu tarihten sonra Rusça, Kara Kuvvetleri Lisan Okulu'nda İngilizce, Almanca ve Fransızca ile birlikte ara vermeden okutulmaktadır.

Cumhuriyet döneminde ilk basılan Rusça ders kitabı A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinden Fevziye Sultanzade tarafından hazırlanarak 1953 yılında yayınlanan Askeri Liseler İçin Rusça Ders Kitabı I olmuştur.⁸⁷ Kitabın oluşum süreci ve hedef kitleye yönelik öğretim yöntemleri yazar tarafından şöyle tanımlanmıştır: "Bu kitap Rusça öğrenmeye yeni başlayanlar için hazırlanmıştır. En basitten, temelden en zora kademeli geçiş ana prensip olarak kabul edilmiştir."⁸⁸ Üç yıllık çalışmadan sonra

⁸⁴ Bkz. Ahmed Sedad, **Rusça-Türkçe Lügat**, İstanbul, : Matbaa-yı Osmaniye, 1892.

⁸⁵ Güler, Akgül, **a.g.e.**, s.133.

⁸⁶ **A.e.**,s.175.

⁸⁷ Bkz. Fevziye Sultanzade, **Askeri Liseler İçin Rusça Ders Kitabı I**, Ankara, E.U. Basımevi, 1953.

⁸⁸ İlyas Yetimkman, **Cumhuriyet Dönemi Türk Silahlı Kuvvetleri eğitim-öğretim kurumlarında ve günümüzde Kara Kuvvetleri Lisan Okulunda Rusça öğretimi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999,

Fevziye Sultanzade Askeri Liseler İçin Rusça Ders Kitabı II'yi yayınlamıştır.⁸⁹ Her iki kitap da Rusça öğretimi alanında elli yıllık zaman diliminde oluşan boşluğu büyük ölçüde doldurmuştur. 1966 yılında Binbaşı Faruk Ünlütürk tarafından kaleme alınan ve üç bölümden oluşan iki ciltlik "Rusça Ders Kitabı" yayınlanmasıyla ülkemizde basılan nitelikli Rusça ders kitaplarının sayısı artmıştır.⁹⁰

1940'lı yıllarda önde gelen Rus Türkologları V.A. Gordlevski'nin editörlüğünde D.A. Magazanik tarafından hazırlanan 40.000 kelimelik Türkçe-Rusça Sözlük⁹¹ ile D.A. Magazanik ve M.S. Mihaylov'un hazırladıkları Rusça-Türkçe Sözlük⁹² alanında ilk olmalarıyla birlikte öğrencilere önemli destek sağlamışlardır. Bu kapsamlı çalışmaları temel alan İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yabancı Diller Okulu öğretim görevlisi Zeynel Akkoç ise 1947 yılında 47.700 kelimedenden oluşan Rusça-Türkçe Sözlüğü hazırlamıştır.⁹³

İkinci Dünya Savaşından sonra başlayan soğuk savaş döneminde ülkelerin karşılıklı olarak birbirlerinin askeri ve stratejik hareketlerini yakından takip etme zorunluluğu doğmuştur. Bu çerçevede 1953 yılında 645 sayfalık Rusça-Türkçe Askeri Terimler Sözlüğü yayınlanmıştır.⁹⁴ Alanında ilk olması ve gereksinimi giderek yükselen Rusça-Türkçe askeri terminolojiyi çok sayıda insana öğretmede büyük kolaylık sağlaması söz konusu sözlüğü değerli kılmaktadır.⁹⁵ Daha sonraki yıllarda E.M. Mustafayev ile V.G. Şçerbinin, Türkçedeki yenilikleri dikkate alarak 47.700 kelimelik Rusça-Türkçe Sözlüğü⁹⁶, A.N. Baskakov ise 48.000 kelimedenden oluşan Türkçe-Rusça Sözlüğü hazırlayarak Moskova'da yayınlamışlardır. Büyük bir emeğin ürünü olan bu kapsamlı sözlüklerden günümüzde de yararlanılmaktadır.⁹⁷

s. 105'ten, Fevziye Sultanzade, **Askeri Liseler İçin Rusça Ders Kitabı I**, Ankara, E.U. Basımevi, 1953, s. 1.

⁸⁹ Bkz. Fevziye Sultanzade, **Askeri Liseler İçin Rusça Ders Kitabı II**, Ankara, E.U., Basımevi, 1956.

⁹⁰ Bkz. Faruk Ünlütürk, **Rusça Ders Kitabı I-II**, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1966.

⁹¹ Bkz. D.A. Magazanik, V.A. Gordlevski, **Türkçe-Rusça Sözlük**, Moskva, Sovetskaya éntsiklopediya, 1931.

⁹² Bkz. D.A. Magazanik, M.S. Mihaylov, **Rusça-Türkçe Sözlük**, Moskva, Gos. izd-vo inostrannykh i natsional'nykh slovarëi, 1946.

⁹³ Bkz. Zeynel Akkoç, **Rusça-Türkçe Sözlük**, İstanbul, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1947.

⁹⁴ Bkz. Erkânı Harbiyei Umumiye Riyaseti Teknik Talimnamesi, **Türkçe-Rusça Askeri Terimler Sözlüğü**, Ankara, E. U. Basımevi, 1953.

⁹⁵ Yetimakman, **a.g.e.**, s. 109.

⁹⁶ Bkz. E.M. Mustafayev, V.G. Şçerbinin, **Rusça-Türkçe Sözlük**, Moskva, Sovetskaya Éntsiklopediya, 1972.

⁹⁷ Bkz. A.N. Baskakov, **Türkçe-Rusça Sözlük**, Moskva, Russkii yazık, 1977.

1990'da Rusya'da meydana gelen "Perestroyka" adıyla bilinen Demokratikleşme Hareketi sonrasında iki ülke arasında ilişkiler ivme kazanmıştır. Söz konusu dönemde ülkemizin farklı şehirlerinde art arda Rus Dili ve Edebiyatı bölümleri açılmıştır: İstanbul Üniversitesi(1992, İstanbul), Selçuk Üniversitesi(1992, Konya), Erciyes Üniversitesi(1993, Kayseri), Gazi Üniversitesi(1995, Ankara), Kafkas Üniversitesi(2004, Kars), Anadolu Üniversitesi(2010, Eskişehir). Adı geçen bölümlerin yanı sıra Rusça Mütercim Tercümanlık bölümleri de kurulmuştur: Fatih Üniversitesi (1998, İstanbul), Okan Üniversitesi (2004, İstanbul), Beykent Üniversitesi (2007, İstanbul) Aydın Üniversitesi (2008, İstanbul).

Son yıllarda otuzun üzerinde⁹⁸ devlet ve vakıf üniversitesinde Rusçanın zorunlu ya da seçmeli ders olarak öğretilmesine yönelik altyapı çalışmaları devam etmektedir.

Rus Dili ve Edebiyatı alanı uzmanlarının büyük bir bölümü Ankara, İstanbul, Erciyes, Gazi, Kafkas, Selçuk Üniversitelerinin sosyal bilimler enstitülerine bağlı lisansüstü programlarında yetiştirilmektedir.

Rusça, 1997-1998 yıllarından itibaren Kara Harp Okulunda ikinci yabancı dil olarak öğretilmeye başlanmıştır.⁹⁹

Son yıllarda Rusça yavaş yavaş zorunlu eğitim / öğretime de girmiştir. 2005/2006 eğitim-öğretim yılından başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan okullarda Rusçanın yaygınlık kazanmaya başladığı gözlenmektedir. Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Meslek Liseleri içerisinde Rusça uygulamalı eğitime en fazla ağırlık verilen okullar Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri olmuştur.

Rusçanın öğretime özel kursların da önemli katkısı vardır. Türkiye'nin hemen hemen tüm büyük şehirlerinde Rusça kursları açılmıştır. Günümüz itibariyle

⁹⁸ Devlet ve vakıf üniversiteler şunlardır: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi (Erzurum) , Avrasya Üniversitesi (Trabzon), Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir), Ege Üniversitesi (İzmir), Giresun Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi (Trabzon), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (Karaman), Rize Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi (Antalya), Artvin Çoruh Üniversitesi, Bozok Üniversitesi (Yozgat), Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Fırat Üniversitesi (Elazığ), Gaziantep Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi (İstanbul), Karabük Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Marmara Üniversitesi (İstanbul), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (Burdur), Namık Kemal Üniversitesi (Tekirdağ), Nevşehir Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta), Trakya Üniversitesi (Edirne), Uşak Üniversitesi, Yıldırım Beyazıt (Ankara), Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Van). Bkz. Karaca, **a.g.e.**, s.67-76.

⁹⁹ Yetimakan, **a.g.e.**,s.119.

27 ilde özel kurslarda Rusça dersleri verilmektedir¹⁰⁰ Bunun yanı sıra halk eğitim merkezlerine bağlı olarak da pek çok Rusça kurs açılmıştır.

Görüldüğü üzere 1880'li yıllarda Türkiye'de başlayan Rus Dili ve Edebiyatı öğrenimi 130 yıl boyunca istikrarlı bir biçimde sürmüş, Rusçanın Türkiye'de yabancı diller arasında önemli bir konuma gelmesini sağlamıştır.

¹⁰⁰ Karacan, **a.g.e.**, s.103.

2. KURAMSAL YÖNDEN DRAMA TEKNİĞİ

2.1. Dramanın Tanımı ve Özellikleri

Drama kelimesinin kökeni, Yunanca bir kelime olan ve “yapmak, etmek, eylemek” anlamlarını taşıyan "dran" kelimesine dayanmaktadır. Tiyatro bilimi terimi olarak ise “özetlenmiş, soyutlanmış eylem” anlamına gelmektedir. Fransızca “drame” kelimesi, “burjuva tiyatrosu” anlamına gelirken Türkçede ve özellikle halk dilinde “acıklı oyun” anlamında kullanılmaktadır. Klasik tiyatronun türlerinden biri olarak ise drama, “hüzünlü, duygusal oyun” anlamına gelmektedir. Drama, insanın her türlü eylemini konu alabilir. İnsanların arasında gelişen en küçük etkileşim bile drama konusu olarak kullanılabilir.¹

Güncel Türkçe Sözlük'te de, “sahnedey oynamak için yazılmış oyun ve tiyatro yazısını ya da acıklı, üzüntülü olaylar, kimi kez güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu türü şeklinde tanımlanmaktadır.”²

Yukarıdaki tanımdan anlaşıldığı gibi drama, “yapmak, eylemek, uğraşmak” anlamına gelirken, günümüzde ise drama sözcüğü “oyun oynamak, canlandırmak” anlamlarında kullanılmaktadır. Böylelikle tiyatro denilen bir gösteriye, anlatım veya sanat türüne ilişkindir.³

Drama, kendi başına özel bir konu olarak uygulanabildiği gibi, birçok öğretim ve eğitim etkinliğinde de bir araç olarak kullanılmaktadır.⁴

Eğitici drama konusunda farklı tanımlar yapılmıştır.

“Lindvaag ve Moen'in, yaptıkları genel tanımlarına göre, eğitim amaçlı drama; özel olarak düzenlenen yaşantılara somut bir şekilde hissetme yolu ile sosyal, evrensel ve soyut kavramların, tarih, edebiyat gibi konuların canlandırılarak anlamlı hale getirdiği, öğrenildiği bir eğitim tekniğidir.”⁵

¹ İnci Şan, “Eğitimde Yaratıcı Drama”, **A.Ü. Eğ. Bil. Fak. Dergisi**, Ankara, C. XVIII, Sayı 1-2, 1986, s. 576-577.

² TDK, **Güncel Türkçe Sözlük**, TDK (Çevrimiçi) www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.542544dfe73512.44393142, 26 Eylül 2014.

³ Alev Önder, **Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama**, Ankara, Nobel, 2012, s. 5.

⁴ **A.y.**

⁵ Önder, **a.g.e.**, s. 6.

Derste drama, “bir öğrenci grubu tarafından toplumsal yaşamda gerçekleşen bazı davranış modellerinin veya eyleme dayalı görüngülerin vücut dili, jest ve mimikler kullanılarak oyun yoluyla anlatılması, yani canlandırılmasıdır.”⁶

Öğretim ve eğitimde drama tekniği şöyle de açıklanabilir. Herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol yapma gibi tekniklerden yararlanarak, grup üyelerinin birikimlerinden, tecrübelerinden yararlanarak grup hâlinde canlandırmaktır. Bu canlandırma boyunca oyunun genel özellikleri ele alınır; drama süresi, bir lider, drama öğretmenin yönlendirmesi ile ve yapılacak çalışmanın amacına, grubun yapısına göre önceden belirlenmiş bir mekânda gerçekleştirilir.⁷

Dramanın temelini oyunlar oluşturmaktadır. Rus psikolog D.B. Elkonin’e göre “Oyun, insanlar arasındaki sosyal ilişkilerin ve faaliyetlerin gerçek ortamlar dışında yaratılmasıdır.”⁸ Neredeyse hayatın tüm alanlarını oyunlarla canlandırabiliriz.⁹ “İstenilen problemleri yaratmak için oyunu manipüle etme olasılığı, karar verme deneyiminin kazanılmasına fırsat vermesi, çatışma durumlarında davranış stratejilerini belirleme imkânı, ortak çalışmalarda beceri kazandırma”¹⁰ gibi özellikler ise oyunu eğitim ve öğretimin aracı yapmaktadır. Bu özelliklerden anlaşıldığı gibi oyun sırasında aktif durumda olan bir öğrenci öğrenme faaliyetini daha hızlı gerçekleştirmektedir.

“Yaparak ve yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği en etkin yöntem” olan drama “bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış hedeflerini aynı anda kapsama özelliğiyle, öğrencilerin farklı özelliklerine, yeteneklerine hitap eden etkinlikleriyle birçok öğrenme türünü de (yaşantılara dayalı öğrenme, hareket yolu ile öğrenme, aktif öğrenme, etkileşim yolu ile öğrenme, işbirliği kurarak öğrenme, keşfederek öğrenme, tartışarak öğrenme, duygusal öğrenme, sosyal öğrenme, kavramsal öğrenme vb.) kucaklar.”¹¹

⁶ Nevide Akpınar Dellal, Zeynep Kara, “Yabancı Dil Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerinin “Drama Teknikleri” Konusunda Farkındalık Düzeyleri”, **Dil Dergisi**, Sayı: 149, Ankara, Tömer, Temmuz-Ağustos-Eylül 2010, s. 9.

⁷ Ömer Adıgüzel, **Eğitimde Yaratıcı Drama**, Ankara, Natürel, 2012, s. 65-66.

⁸ D.B.Elkonin, **Psihologiya İğri**, Moskva, Prosvesçeniye, 1987, s. 25.

⁹ I.A. Didenko, “İnteraktivniye Vozmojnosti İğri pri Obuçeniye Russkomu Yazıku”, Realizatsiya Traditsionnih metodov i Poisk İnnovatsiy v Protsesse Podgotovki İnostrannih Studentov v Sovremennom Vişşem Uçebnom Zavedeniye, **Mejdunarodnaya Nauçno-Metodiçeskaya Konferentsiya**, Harkov, HPI, 2008, s.79-83.

¹⁰ A.M. Gorbatenko, “Osnovniye Napravlemiya Oriyentatsiyi Obrazovaniya İnostrannih Studentov na Podgotovitelnom Fakultete”, Realizatsiya Traditsionnih Metodov i Poisk İnnovatsiy v Protsesse Podgotovki İnostrannih Studentov v Sovremennom Vişşem Uçebnim Zavedeniye, **Mejdunarodnaya nauçno-metodiçeskaya konferentsiya**, Harkov, HPI, 2008, s.11-15.

¹¹ Ali Kırkar, Nilay Yılmaz, **Yaratıcı Drama Uygulamaları**, İstanbul, Çınar, s. 9.

Drama tekniğinde sözlü anlatım, oyun ve öğretim faaliyetleri aynı zamanda yapılmaktadır. Öğrenciler açısından drama sadece oyun faaliyetidir ve bu oyun sürecinde onlar sadece farklı rolleri oynamaktadırlar. Genelde öğrenciler tarafından oyunun öğretim karakteri algılanmamaktadır. Öğretmen açısından ise, drama oyunu karşılıklı iletişimle öğretme tekniğidir. Öğretmen için oyunun amacı öğrencilerde dil kullanma becerileri oluşturmak ve geliştirmektir.

Öğretsel ve eğitsel oyunlar, özel olarak oluşturulan gruplar içinde gerçekleştirilmektedir. Grup katılımcıları, öğretmenin yardımıyla iletişimin yoğun olarak kullanıldığı deneyime dâhil olmaktadır. Yoğun iletişim, öğrencilerin kendilerini yetiştirmelerine ve bu yoldaki engelleri aşmalarına yardımcı olmaya odaklanmıştır.

Son zamanlarda yeni “öğrenci merkezli” eğitim - öğretim programlarında aktif öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme, bireysel farklılıklara duyarlı öğretim gibi çeşitli uygulamalar önem kazanmaktadır. Bu programların gerçeğe dönüştürülmesinde daha etkin farklı tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır. Drama tekniği bu ihtiyacın karşılanmasına yardımcı olabilir buna bağlı olarak da öğretimin başarısının arttığı gözlemlenebilir.¹²

Sonuç olarak, öğretim ve eğitimde drama tarihten matematiğe ve yabancı dillere kadar çeşitli konuların öğretilmesinde kullanılan sınıf içi bir tekniktir ve son zamanlarda yabancı dil öğretiminde de önem kazanmaktadır.

2.2 Dramanın Tarihsel Gelişimi

Eğitimde dramanın kullanımı, Avrupa’daki reformcu hareketlerle Fransa’da başlatılmıştır. J.J. Rousseau da bu akımın öncüsüdür. Rousseau, oyunda gerçek duyguların yaşanması gerektiğini savunup dramayı yaygınlaştırmak amacıyla açık hava festivalleri yapılmasını önermiştir.¹³ Rousseau’ya göre seyircilerin kendi kendilerini eğlendirmeleri, duyguların üstünlüğü, öznellik, bilişsellik ve duyguları yaşamak önemlidir.

1898’de Viyana’da Uygulamalı Sanatlar Okulunda Avusturyalı sanat öğretmeni Franz Cizek çizim ya da boyama derslerinde öğrencileri içlerinden geldiği

¹² Önder, a.g.e., s. 21-23.

¹³ Neriman Aral, Drama, Ya-pa, 1991, s. 33.

gibi çalıştırmıştır. O döneme göre çocuk oyunlarındaki “öyleymiş gibi yapma”, oldukça yararlı olan doğal bir yöntemdir. Drama, eğitimdeki yerini, geleneksel tiyatro çalışmalarından çok, Cizek’in Uygulamalı Sanatlar Okulu’ndaki çalışmalarına borçludur.¹⁴

Bu yıllarda İngiliz eğitim sisteminde de değişiklikler olmuş, 1870’lerde başlayan “çocuk merkezli eğitim” ve “aktif eğitim” kavramları ön plana çıkmış, 1889-1893 yıllarında açılan okullarda çocuk merkezli eğitime geçilmiştir. Eğitimde dramanın ilk uygulamaları da bu okullarda görülür. Çok geçmeden dönemin önde gelen eğitimcileri çalışmalarında dramaya yer verecek, 1900’lı yılların başında ise drama bir öğretim aracı olarak eğitim alanına girecektir. Bunu ilk uygulayan 1911’de köy öğretmeni Harriet Finlay Johnson olmuştur.¹⁵ Bu uygulamalar bir tür ‘öyleymiş gibi yapma oyunu’ biçimindedir. Johnson’ın dramatik yöntem üzerine yazdığı kitap¹⁶, bir öğretmenin dramatik eğitim programı üzerine geniş kapsamlı bilgi verdiği önemli bir kaynaktır¹⁷. Tarih, coğrafya, din bilgisi, doğa çalışmaları, şiir ve matematik vb. öğretme faaliyetinin gerçekleştirileceği her alan drama şekline uyarlanmıştır.¹⁸

Johnson ile aynı yıllarda Holms adlı bir müfettiş de eğitimde drama uygulamasına katkıda bulunmuştur. Holms, 1914’te, “Dramatizasyon, okul yaşamının ve her sınıfın yaşamsal bir parçası oldu ve hemen her konu dramatize edilmekte...”¹⁹ diyerek dramanın İngiltere eğitiminde önemli bir rol kazandığına dikkatleri çeker. Böylelikle drama, öğrenme sürecinde bir yöntem olarak gelişimine başlar. Ancak sonraki yarım asırda o kadar iyi değerlendirilemez. “Çocukta dil ve sözel hünerlerin ağırlıklı olarak sergilendiği gösterimlere dönüşerek sürer. Drama olgusu, okul temsillerine, toplu halde konuşmaların sergilendiği müsamerelere dönüşür.”²⁰

Dramanın eğitimde tüm yön gösterici ilkeleri İkinci Dünya Savaşı’nın çıkmasıyla belirginleşecektir. Savaş, eğitim üzerine düşünme gücünü artıracak,

¹⁴ Sıla Ay, **Yabancı Dil Öğretiminde Dramanın Kullanımı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997, s. 27.

¹⁵

¹⁶ Bkz. Harriet Finlay Johnson, **The Dramatic Method of Teaching**, London, James Nisbet and Company, 1911.

¹⁷ Şan, **a.g.e.**, s. 577.

¹⁸ Ay, **a.g.e.**, s. 29.

¹⁹ Şan, **a.g.e.**, s.577’ den E.Holms, **If Defence of What Might Be**, London,1914, Bolton G.: a. g. m., s. 152.

²⁰ **A.y.**

dramanın eğitim programlarına girmesi için gerekli koşulları sağlayacaktır. Nitekim 1943'te Eğitsel Drama Derneği kurularak başına Alman asıllı İngiliz eğitimci Peter Slade getirilmiştir. Slade çocuğun yaratıcı etkinliğinin standartlara göre değerlendirilmesinin gerektiğine inanarak; çocuk dramasının kendi içinde bir sanat olduğunu savunmuştur.²¹ Tüm bu gelişmelere rağmen dramanın eğitimde kullanımı, ancak 1970'li yıllarda drama eğitmeni, akademisyen Dorothy Heathcote ile gerçekleşmiştir.

1960'lı yıllarda çalışmalarına başlayan Dorothy Heathcote, dramayı yeniden tanımlayarak eğitim ile ilişkisine eğilmiştir. Drama; ilkeler, kullanım alanları, konular, görev dağılımı ve sonuçlar yönünden Heathcote tarafından derinlemesine irdelenmiştir.²²

1970-1980 yıllarında Gavin Bolton, dramanın bilişsel ve analitik yönlerini ele almış, ayrıntılara girme ile tartışmanın önemini vurgulamıştır.²³

Drama üzerine değerli çalışmalara imza atan diğer eğitim bilimcileri arasında William Rivers, Gillian Porter Ladousse, Charlyn Wessels, J.M. Dobson, William Thomas Littlewood ve Donn Byrne vb. isimler geçmektedir.

Söz konusu eğitim bilimciler modern öğretimde drama tekniğinin eskisinden daha sık kullanıldığına dikkat çekmektedir. Buna neden olarak da dramanın standart bir eğitsel oyundan yaratıcı dramaya dönüşerek yeni bir boyut kazanması gösterilmektedir.²⁴

İngiliz bilim adamı Rivers ise derste "sahte iletişimi" aşmak için öğrencinin dili doğal fonksiyonlarıyla kullanmasını, olası (gerçeğe yakın) durumları yaratmasını önermiştir. Olası durumlara örnek olarak iletişim kurma, düşündüğünü ifade etme, eylemleri öğrenme, karşılaşılabilecek zor durumlardan iletişim vasıtasıyla çıkış yolu bulma vb. verilebilir.

²¹ Ay, **a.g.e.**, s. 30.

²² Şan, **a.g.e.**, s. 578.

²³ Bolton'un drama anlayışı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Gavin M. Bolton, **Acting in Classroom Drama: A Critical Analysis**, Stoke-on-Trent, Trentham Books, 1998.

²⁴ A.V. Kaşçeyeva, **Formirovaniye mehanizma reşevogo vzaimodeystviya sredstvami rolevoy igrı na vtorom kurse yazıkovogo vuza (Na materiale angliyskogo yazıka)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tambov, 2001, s. 82-106.

Dönemin bir diğer eğitim bilimcisi Ladousse da dramaya yeni bir yaklaşım dile getirmektedir. Ladousse'a göre drama özel bir durumu gerçekmiş gibi yaratmak için öğrenciler tarafından kullanılan bir faaliyettir. Bu faaliyet, öğrencilerin öğrendikleri bilgiler ile deneme yaparken aynı zamanda çevredekiler ile de iletişim kurma yeteneklerini geliştirmektedir.²⁵

Rusya'da ise dramanın eğitimde kullanımı Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliğinin kurulmasıyla başlamıştır. Eğitim bakanı A.V. Lunaçarski'nin girişimiyle 1918 yılında öğrenciler için dramatik sanatlara dayanan bir gelişme programı hazırlanmış ve bu programda, dramatik sanatların okuldaki dersleri daha aktif ve ilgi çekici kılan bir eğitim yöntemi olarak benimsemesi önerilmiştir.²⁶ Bu program daha sonraki yıllarda da uzun bir süre geçerliğini koruyacaktır.

Türkiye'de eğitimde dramanın önemine ilk işaret eden genç Cumhuriyet'in ilk milletvekillerinden birincisi İsmail Hakkı Baltacıoğlu olmuştur.²⁷ Dramanın büyük küçük her birey üzerindeki etkisinin farkında olan Baltacıoğlu, bu farkındalığını 1941'de yayınlanan **Öz Tiyatro** adlı kitabıyla gözler önüne serer. Kitap, daha sonraki eğitimcilere drama konusunda açtığı yeni ufuklar bakımından da oldukça önemlidir.²⁸

Selahattin Çoruh, 1950 yılında kaleme aldığı **Okullarda Dramatizasyon** çalışmasında eğlenerek öğrenme, aktif öğrenme gibi önemli konular üzerinde durarak dramanın eğitimdeki rolü ile ilgili önemli tespitlerde bulunur.²⁹

Türkiye'de dramanın "eğlendirerek öğretme" ilkesi 1965 yılında Emin Özdemir tarafından "Uygulamalı Dramatizasyon" kitabında işlenmiştir.³⁰

Adı geçen çalışmalar dışında Millî Eğitim Bakanlığı'nın 1943, 1951, 1966 ve 1968 yıllarında hazırladığı müfredatlarda kısmî yer alması³¹, 1998 müfredatında ise

²⁵ **A.y.**

²⁶ A.V. Lunaçarski, **O vospitaniyi i obrazovaniyi**, Ed. A.M. Arsenyeva, Moskva, Pedagogika, 1976, s. 461-467.

²⁷ Nilgün Tuluk, "Yaratıcı Drama", **Pivolka**, Sayı: 3(15), Ankara, Başkent Üniversitesi, s. 10-12.

²⁸ Gülay Erkoç, "Tiyatroda Bir Arayışın Mimarı: İsmail Hakkı Baltacıoğlu", y.y., (Çevrimiçi) <http://oyuncusirin.blogcu.com/ismayil-hakki-baltacioglu/636621>, 24 Eylül 2014.

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Selahattin Çoruh, **Okullarda Dramatizasyon**, İstanbul, Işıl Matbaası, 1950.

³⁰ Ayrıntılı konu ile ilgili bkz. Emin Özdemir, **Uygulamalı Dramatizasyon**, Ankara, MEB Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu Yayını, 1965.

okullara seçmeli ders olarak konulması ülkemizde dramanın eğitimdeki rolü ile ilgili önemli gelişmeler olarak nitelendirilebilir.³²

Türkiye’de drama, eğitim bilimindeki tanımıyla ancak 1980’li yıllardan itibaren uygulanmaya başlanmıştır. 1990 yılında Çağdaş Drama Derneği’nin kurulması, Uluslararası Eğitimde Drama semineriyle başlayan bilimsel etkinlikler, eğitim fakültelerinde drama derslerine yer verilmesi ve akabinde hazırlanan çok sayıda lisansüstü tez çalışmaları bu konuda ülkemizde atılan önemli adımlar olarak tanımlanabilir.³³

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Drama

Drama tekniğinin de yer aldığı yabancı dil öğretiminde geliştirilen modern yöntem ve tekniklerin hızla gelişmesine rağmen birçok yabancı dil öğretim programında ağırlıklı olarak geleneksel yabancı dil öğretiminin temel taşlarını oluşturan “dil: sözcük bilgisi ve temel yapılar” birliği kullanılmaktadır. Geleneksel anlayış dilin sadece bilişsel yönünü dikkate almaktadır. Oysa dil, bilişsel yönden esas alındığı gibi sadece zihinsel bir olgu değildir. Zihin çok nadir olarak duygu etkeni olmadan hareket eder. Öğretimde ihmal edilen etmen de budur.³⁴

Bir dili konuşurken ihtiyacımız olan yetiler (dil yetisi, iletişimsel yeti vb.) geleneksel ders kitaplarında en az yer verilenlerdir. Uyarlılık (konuşulan kişiye göre konuşma tarzını belirleme), tepkinin hızı, tona dikkat etme, sezinleme vb. buna örnek olarak verilebilir.

Demircan, dramanın bu yetilerle ilişkisi ve dil öğretimindeki yerini şu şekilde ifade eder: “Öğrencileri öğretimin iletişimsel amaçlarına ulaştırdığı, onları iletişime soktuğu, bilgi paylaşımı, anlam alışverişi ve etkileşim gibi iletişimsel işlemlerin kullanılmasının gerektiği bu yaklaşımda her türlü alıştırmaya kullanılabilir.”³⁵ Bu tür

³¹ Mete Akoğuz, **İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002, s. 58.

³² Genel Kültür, **Alan Ve Seçmeli Dersler İle Öğretim Programlarının Talim Ve Terbiye Kurul Kararları**, (Çevrimiçi) <http://ogm.meb.gov.tr/programlar.asp>, 11 Ekim 2014.

³³ İnci Şan, “Ankara’da Beşinci Uluslararası Yaratıcı Drama Semineri”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C. XXVII, Sayı: 1, 1994, s. 69-70.

³⁴ Ay, **a.g.e.**, s. 31.

³⁵ Demircan, **a.g.e.**, s. 305.

alıştırmalar drama tekniğini de kapsamaktadır. Ders sırasında drama, “bir öğrenci grubu tarafından toplumsal yaşamda gerçekleşen bazı davranış modellerinin veya eyleme dayalı görüngülerin vücut dili, jest ve mimikler kullanılarak oyun yoluyla anlatılması, yani canlandırılmasıdır.”³⁶ Böylece, derslerde geleneksel öğretim yöntemleri tek başına yetersiz kaldığı zaman, dramanın “etkin kullanımı ile dil ve anlatım becerilerinin olumlu yönde geliştiği, öğrencilerin derse zevkle katıldığı, öğretmenin daha rahat sonuca ulaştığı görülmüştür.”³⁷

Drama tekniği, eğitsel oyun olup yabancı dilin öğretiminde kullanılan ve hedef dile uygulamalı olarak hâkim olmayı hedefleyen interaktif öğretim³⁸ grubuna yönelik bir tekniktir. Bu yönüyle de öğrenci merkezli öğretim teknikleri arasında yer alır.

Sonuç olarak, drama tekniği yardımıyla, gerçeğe azami derecede yakın olan koşullarda ya da bu koşulların benzerlerinin yaratıldığı ortamlarda öğrencilerin dil kullanma yeteneklerinin ve becerilerinin oluşturulması ve geliştirilmesi sağlanmaktadır.³⁹ Bu da drama tekniğinin, yabancı dil öğretiminde kullanılmasını kolaylaştırmaktadır.

2.3.1. Dramanın Yabancı Dil Öğretiminde İşlevleri

Özcan Demirel, yabancı dil öğretiminde drama tekniğini, öğrencilerin hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenecekleri bir yol olarak

³⁶ Akpınar Dellal, Kara, **a.g.e.**, s.9.

³⁷ Gıyasettin Aytaş, **Türkçe Öğretiminde Tematik Yaratıcı Drama**, Ankara, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş., 2008, s. 12.

³⁸ Ortak etkinlik anlamına gelen “interaktif” öğretim biçimi öğretim ve eğitim süreci boyunca bütün öğrencilerin ve öğretmenin aktif olarak katıldığı, karşılıklı etkileşimin bulunduğu bir ortamda geçmektedir. İnteraktif öğrenme sistemi, yaşamsal durumları modelleme, problemleri ortaklaşa çözüme, drama kullanımını vb. içermektedir. Konu ile ilgili bkz. N.Yu. Kozireva, “Rolevaya igra kak odin iz metodov interaktivnogo obuçeniya”, **Uçeniye zapiski Tavriçeskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.İ. Vernadskogo**, Simferopol, C. XXV, Sayı: 2, s. 289-293.

³⁹ A.N. Şçukin, **a.g.e.**, s. 277.

tanımlamaktadır. Ayrıca, dramanın problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirdiğini ifade etmektedir.⁴⁰

İletişim kurma yeteneğinin gelişmesi, öğrencilerin yabancı dilde iletişim becerilerinin oluşması, dil bilgilerini yabancı dille iletişimde aktif bir şekilde kullanması, bu iletişimin şekillenmesi ve öğrenilmiş bilgilerini gerçek hayatta karşılaştıkları durumlara taşımaya teşvik etmesi bakımından etkilidir.⁴¹

“Drama, öğrencilerin oyun sırasında çeşitli kişiler arasındaki ilişkileri önemseyerek davranmasını sağlamaktadır. Öğrenciyi, konuştuğu kişinin sosyal davranışını da dikkate alarak, sözlü olarak etkileme yöntemleri bulmaya teşvik etmektedir. Dolayısıyla öğrencinin oynadığı roldeki kişiliğin bakış açısını anlama fırsatı da sunmaktadır.”⁴²

Bu durum aynı zamanda hedef dili anadili olarak konuşan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi anlamak ve öğrencinin bu iletişime dâhil olmasını sağlamak açısından önemlidir.

Yukarıda belirtildiği gibi drama, iletişim sürecinde gerçekleştirilen kişiler arası ilişkiler bazında yapılır. Drama, iletişim kurma ihtiyacını oluşturur, öğrenciyi bir yabancı dille iletişime katılmaya teşvik eder, dolayısıyla drama motivasyon işlevi görmektedir. Rus drama eğitim uzmanı A.A. Akışına'nın deyişiyle:

“Drama, derslere ilgiyi artıran en etkin tekniklerden biridir. Öğrenci oyuna katıldığı zaman öğretilen bilgileri daha kolay ve daha çabuk algılar. Yeni bilgileri hafızasına çok hızlı kaydeder ve dahası derslerden zevk alır.”⁴³

Drama tekniğinde öğretim, hem eğitim ve oyun hem de öğretim ve oyun faaliyetlerinde aynı zamanda gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler açısından drama sadece oyun faaliyetidir ve bu oyun sürecinde onlar farklı rolleri oynamaktadırlar. Genelde öğrenciler tarafından oyunun öğretim karakteri algılanmamaktadır. Öğretmen açısından ise drama, karşılıklı iletişimle öğretme tekniğidir. Öğretmen için oyunun amacı öğrencilerde dil kullanma becerileri oluşturmak ve geliştirmektir.

⁴⁰ Demirel, a.g.e., s. 70.

⁴¹ G.A. Kitaygorodskaya, **Metodiçeskiye osnovi intensivnogo obuçeniya inostrannım yazıkam**, Moskva, MGU, 1986, s. 176.

⁴² A.N. Şçukin, **Metodika kratkosroçnogo obuçeniya russkomı yazıkı kak inostrannomu**, Moskva, Nauka, 1984, s. 266-306.

⁴³ A.A. Akışına, **Russskiy yazık v ıgrah**, Moskva, Russskiy yazık, 2012, s. 5.

Dramanın öğretici bir etkinlik türü olduğu Ömer Demircan tarafından da vurgulanmıştır.⁴⁴

Drama tekniği; dilbilgisi, sözcük dağarcığı vb. dil yapılarının öğretimine, dil kullanma becerilerinin ve yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olmakla birlikte öğrencilere farklı konuşma ortamlardaki iletişiminde modeller sunmaktadır. Drama, öğrencinin zihinsel faaliyetlerini etkinleştirerek konuşma gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Böylece, öğretici oyun formatı yabancı dil öğretiminde önemli problemleri çözümede yardımcı olup konuşmaya teşvik etmekte, dile yaratıcı bir yaklaşımla yönelmeyi sağlamaktadır. Bu bağlamda drama, *öğretici işlev* görmektedir.

Dramada bilinçli bir disiplin, çalışkanlık, yardımlaşma, çeşitli faaliyetlere katılmaya hazırlık ve kendi bakış açısını savunma yeteneği gibi unsurlar uygun kararı vermekte yardımcı olur. Drama, öğrencilerin özgüvenine, üstünlük almasına, birliktelik duygusu gibi niteliklerinin gelişmesini sağlar. Öğrenciler coşkulu bir şekilde çalışırlar, birbirlerine yardım ederler, arkadaşlarını dikkatle dinlerler. Dolayısıyla burada dramanın *eğitim işlevinden* bahsedebiliriz.

Yukarıda ele alınan işlevlerin yanı sıra drama, öğrencilerin kendini başkasının yerine koyma ve iletişimde bulunduğu kişi tarafından nasıl görüldüğünü öğrenme imkânı sağlar. Öğrenciler, kendisinin ve karşısındaki kişinin konuşma faaliyetine odaklanır, kendisinin eylemlerini kontrol etme yeteneğini geliştirir, diğer kişilerin eylemlerine objektif bir değer vermeyi öğrenir. Bunlara bağlı olarak da öğrenme sürecinde drama, *yönlendirme işlevi* de gerçekleştirir.⁴⁵

“Drama, öğrencilere kendi faaliyet alanlarından çıkarak bunları genişletme olanağı sağlar; hedef dildeki iletişim, ortam gereksinimini karşılar. Dolayısıyla drama, yabancı öğrencilerin gereksinimleri ile var olan olanaklar arasında dengeyi sağlar.”⁴⁶ Bu özellikler göz önüne alındığında dramanın *dengeleyici işlevinden* söz edilebilir.

⁴⁴ Ömer Demircan, **a.g.e.**, s. 305.

⁴⁵ N. P. Anikeeva, **Vospitaniei igroy**, Moskva, Prosvesçeniye, 1987, s. 29-30.

⁴⁶ E.V. Predeyina, M.E. Şestakov, “Rolevaya igra kak metod formirovaniya dialogičeskoj reçi na urokah angliyskogo yazıka”, **Vestnik Kuzbasskoy Gosudarstvennoy Pedagogičeskoj Akademiyi**, (Çevrimiçi) <http://vestnik.kuzspa.ru/articles /162/>, 14 Mart 2014.

Yabancı dil öğretim sürecinde dramanın işlevlerinin gerçekleşme başarısı öğretimin başarısını belirlemektedir.⁴⁷

2.3.2. Dört Dil Becerisi Öğretiminde Dramanın Etkililiği

Yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört dil becerisi hedeflenir. Dinleme ve okuma anlamanın, konuşma ve yazma becerileri de anlatmanın göstergesidir. Yabancı dil öğretiminde drama, bu dört beceriyi de olumlu yönde geliştirir. Drama konuşma faaliyetlerinin öğretiminde de (dinlemek, konuşmak, okumak, yazmak) verimli bir araçtır. Dil öğretiminde drama “yazılı metne bağlı olan drama” ve “yazılı metne bağlı olmayan drama” olarak iki biçimde uygulanmaktadır.

“Yazılı bir metne bağlı olan drama” tekniği ile öğrencilerin, okunan metni tam olarak anlaması sağlanır. İlk önce öğretmen vurgu ve tonlamaya, jest ve mimiklerine dikkat ederek metni okur. Ardından da öğrenciler aynı parçayı öğretmenin okuduğu gibi vurgu ve tonlamalara dikkat ederek okurlar.

“Yazılı metne bağlı olmayan drama” tekniği ile “öğrencilerin doğaçlama yoluyla sözel anlatım becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra, bir durumu özgürce anlatabilme becerileri de geliştirilmeye çalışılır.”⁴⁸ Böylece öğrencilerin hedef dilde kendilerini rahatlıkla ifade etmeleri sağlanabilir. Çoğu zaman konuşmaya karşı isteksiz olan öğrenciler drama uygulamalarında başka bir kimliğe bürünerek rahatça konuşturulur.

Yabancı dil öğretiminde drama yazılı anlatma becerisini de olumlu yönde geliştirir. Drama etkinliğin hazırlık planı ya da dramanın sonucunun değerlendirilmesi yazılı olarak öğretmen tarafından istenebilir.⁴⁹

Moskova Devlet Üniversitesi öğretim üyelerinden M. N. Kuznetsova, “Yüksek Okularda Yabancı Dil Öğretiminde İnovasyon Yöntemi Olarak Öğretisel Drama” konulu çalışmasında dramanın öğrencilerde geliştirdiği yetenek ve becerileri şöyle sıralamaktadır:

- Kültürler arası etkileşim sonucunda öz benlik ve kimlik oluşumuna katkı sağlanması ile sosyo-kültürel stratejilerinin oluşturulması.

⁴⁷ Anikeyeva, a.y.

⁴⁸ Aytaş, a.g.e., s. 15.

⁴⁹ A.e., s. 16.

- Yabancı dilde söylenenleri anlama ve doğru biçimde yorumlama becerisi.
- Başka bir kültürü temsil edenin yerine kendini koyma yeteneği.
- İletişim durumuna ve hedefine bağlı olarak uygun konuşma üslubunun ve gerekli dil araçlarının seçilmesi.
- Durumu tanımlama ve sınıflandırma becerisinin geliştirilmesi; durumu yabancı dildeki kültür içerisinde ve sosyo-kültürel açıdan incelemesi; iletişime katılan bireylerin kültürleri arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri tespit ederek iletişimde kullanması. Kendi kültürünü ve diğer kültürleri öğrenmesi, algılaması ve anlaması.⁵⁰

Görüldüğü üzere drama; okuma, anlama, konuşma, yazma vb. becerilerinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği gibi öğrencilerin hedef dilin sosyal kullanımını işlevsel olarak öğrenmesi için geniş olanaklar sağlamaktadır.

2.3.3. Yabancı Dil Öğretimine Dramanın Yararları

Dil öğretiminin temel amacı, hedef dili öğrenen bireyler arasında iletişimi sağlamaktır. İletişimin esas unsuru olan konuşma becerisi sadece sözler, telaffuz ve yapılarla değil aynı zamanda duygular, güdüler ve anlamlarla da ilgilidir. Bu yüzden öğrencileri öğrenme etkinliklerinin merkezinde tutan dramanın, aşağıda sınıflandırıldığı gibi dil öğretimine birçok yararları vardır. Bu yararlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.
2. Kişinin kendine olan güvenini artırır.
3. Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı artırır.
4. Dil pratiği yapmaya olanak sağlayarak akıcı konuşmayı geliştirir.
5. Dile hâkimiyeti ve iyi ifade yeteneğini geliştirir.
6. Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.⁵¹

⁵⁰ M.N. Kuznetsova, "Didaktičeskaya rolevaya igra kak odna iz innovatsionnih metodik prepodavaniya İYa v vuze", **İnnovatsionniye proektı v yazıkovom obrazovanii. Sbornik nauçnih statey**, Sayı: 6, Moskva, Tsentr po izuçeniyu vzaimodeystviya kultur FİYa MGU im. M.V. Lomonosova, 2007, s. 269-278.

⁵¹ Demirel, **a.g.e.**, s. 70-71.

Drama, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle iletişim kurma çabalarını etkinleştirmekte, ortak bir dilde eşit koşullara sahip olunmasını sağlamakta, öğretmen ve öğrenci arasındaki engelleri ortadan kaldırmaktadır.⁵²

Dramada zamanın büyük bir bölümü konuşmaya yöneliktir. Bu sürede sadece konuşan değil, dinleyen de son derecede etkindir. Çünkü kendisi de dramadaki ortağının söylediklerini hatırlamak, anlamak, söylediklerini bir olaya bağlamak ve doğru tepki vermek zorundadır. Drama, ürkek ve çekingen öğrenciler için konuşmayı, böylece kendilerine olan güvensizliği aşmalarını sağlar. Drama uygulamalarında öğrenciler; sohbete başlamak, sohbeti devam ettirmek, muhatabının fikrine katılmak veya karşı çıkmak gibi becerilere sahip olurlar. Drama, öğrencilerin yabancı dil öğrenimine olan ilgisini sürekli kılar.

Didenko dramanın ana amacının, hem hedef dilin çeşitli akademik disiplinlerle ve gerçek hayatla bağlantısını sağlamak, hem de öğrencilerin dilin kaynaklarını akıcı bir şekilde kullanmasının önkoşullarını yaratmak olduğunu vurgulamaktadır. Drama, öğrencilerin iletişim becerileriyle kendi görüşlerini ve düşüncelerini açıkça ifade etme yeteneği geliştirmektedir. Farklı seçenekler eşliğinde yapılan tekrarlar, işlenen konunun öğrencilerin hafızasına yerleşmesini ve kalıcı olmasını sağlamaktadır.⁵³

Dramanın uygulanmasında belirlenen başlıca hedefler öğrencilerin dil kullanımını otomatik hale getirmesi ve konuşma faaliyetinde yaratıcılığın sağlanmasıdır.

Drama gerçeğe en yakın iletişim modeli sunuyor olsa da başarısızlık riski taşımaktadır. Başarısız olunan durumlarda oyun tekrar oynanabilir, başarısızlığın nedenleri tespit edilerek ortadan kaldırılabilir.

Rus eğitim bilimci M. M. Popova, eğitim sürecinde dramanın kullanılmasında bazı sınırlamaların oluşabileceğine işaret etmektedir. Bu öğretim tekniği ancak "aktif" (etkin) kitle içinde başarılı olup drama konusunda kendilerini rahat hisseden öğrenciler için yararlıdır. Ancak kimi öğrencilerin çekingen oluşlarından dolayı kendilerini rahat hissetmemeleri ya da drama tekniğinin her seviyeye uygun

⁵² Önder, **a.g.e.**, s. 53-54.

⁵³ Didenko, **a.g.e.**, s. 79-83.

olmaması kısmi de olsa dramanın başarısını olumsuz etkileyecektir.⁵⁴ Dolayısıyla dramanın başarıya ulaşılabilmesi için iletişimde motivasyonun sağlanması ve derslerde olumlu psikolojik havanın yaratılması gerekmektedir.⁵⁵

2.4. Dramanın Türleri

Eğitim bilimcileri, yabancı dil öğretiminde kullanılan dramanın farklı türleri olduğu konusunda hemfikir olmakla birlikte söz konusu türler konusunda birbirinden farklı görüşler ileri sürmektedirler.

Örneğin, Demirel'e göre dramanın yabancı dil öğretiminde başlıca iki türü vardır: Doğal ve Biçimsel drama. Demirel'in deyişiyle;

"Doğal drama tekniğinin amacı bireylere serbest konuşma alışkanlığı kazandırmak, onların duygu ve düşüncelerini kendi sözcükleriyle diledikleri gibi açıklama yapmalarına olanak sağlamaktır. Biçimsel drama tekniği ise, daha çok yetişkin öğrencilere dönüktür. Bu drama türünde oyunlar daha ciddi ve planlıdır. Oynanacak oyun ya da hikâye öğrenciler tarafından paylaştırılmış, ezberlenmiş ve provası yapılmış durumdadır."⁵⁶

Bununla birlikte Demirel, doğal ve biçimsel dramanın birçok alt türünün olduğunu ileri sürmektedir. "Bunlar arasında serbest oyunlar⁵⁷, hikâyeleri sahneleme, radyo ve TV haberlerini, yayınları taklit etme, gölge oyunları doğal dramaya; kuklalar, pandomim ve oyunlar da daha çok biçimsel dramaya birer örnek olarak gösterilmektedir".⁵⁸

A.A. Derkaç ve S.F. Şerbak'ın drama türleri üzerine görüşleri Özcan Demirel'in görüşleriyle örtüşmektedir. Söz konusu bilim adamlarına göre doğal drama, ana yöntemler ve uygulama biçimleri yönünden serbest oyunlar, hikâye sahneleme, iş taklit oyunları olarak ayrılmaktadır. Dolayısıyla doğal drama iş,

⁵⁴ M.M. Popova, **Rolevaya igra kak priyem aktivizatsiyi obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu studentov gummanitarnih fakultetov**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sankt-Peterburg, 2000, s. 301.

⁵⁵ **A.e.**, s. 301.

⁵⁶ Özcan Demirel, **a.g.e.**, s. 71.

⁵⁷ Serbest oyunlar yoluyla öğrenciler düşüncelerini iyi ifade etme ve konuşma yeteneklerini geliştirirler. Bu oyun tipik bir doğal drama türüdür, ne bir sınırlama ne de bir zorlama söz konusudur. Başlıca özelliği ise her zaman ve her yerde oynanabilir olmasıdır. Örneğin, öğretmen masası bir bilet gişesi ya da, bir banka veznesi yapılabilir. Bkz: **A.y.**

⁵⁸ **A.y.**

uzmanlık ve güncel konuşma olmak üzere üç farklı dil biçiminin öğretilmesini sağlayabilmektedir.⁵⁹

Rus eğitim bilimcisi V.L. Skalkin ise biçimsel drama kavramını, dramatisasyon (oyunlaştırma) anlamında yani, “Maşa ve Üç Ayı”, “Çizmeli Kedi”, “Küçük Turp” vb. masalların ya da hazır bir metnin rol dağılımı yapılarak oyunlaştırılması olarak ele almaktadır. Skalkin bunu “gerçek drama” olarak da adlandırmaktadır. Anlatım becerilerini geliştirmeyi amaçlayan dramatisasyon, iletişim bilgilerinin büyük ölçüde kullanımını ve iletişimde rastlanılan durumları öğrencilerin kendi kendilerine çözmelerini öngörmektedir.

Skalkin, Doğal ve Biçimsel drama türlerine mesleki oyunlarını (deloviye igrı) ilave etmiştir.⁶⁰ Söz konusu oyunlar, eğitsel olup yabancı dilde belirgin bir meslek edinimine yöneliktir.

Mesleki oyunların önemi diğer bir Rus eğitim bilimcisi V.V. Dudarev tarafından da vurgulanmıştır. Söz konusu oyunlar Dudarev tarafından sosyo-üretken faaliyet normlarına sahip olmak ve bir işle ilgili en uygun çözümü bulmak amacıyla, o dalda uzman kişinin mesleki faaliyetlerinin sosyal ve esas içeriğinin modelleme formu olarak tanımlanmaktadır.⁶¹ Bu tür oyunlara “Toplantı” ve “Görüşmeler” (“Peregovori”) oyunu örnek verilebilir. Oyun sırasında filoloji okuyanlar öğrenciler çeviri becerileri de kazanmaktadır.

Sçukin ise dramanın türlere sınıflandırmayı dil kullanma becerilerinin ve bilgilerin oluşumu ilkelerine göre yaparak bunları sosyal ve gündelik eylemleri konu alan drama ile mesleki-eğitsel oyunlar (profesionalno-pedagogičeskiye) olarak tanımlamıştır. Sosyal ve gündelik konulu dramaların amacı – günlük hayatta yabancı dille iletişim becerilerinin oluşturulmasıdır. Bu dramaların konuları, öğrencilerin sözlü iletişim kurdukları alanları⁶² kapsamaktadır.⁶³ Mesleki oyunların amacı ise, hedef dilde mesleki iletişim becerilerinin oluşturulmasıdır (İş başvurusu, anket doldurma, iş görüşmesi, rekabetçi olma vb.).

⁵⁹ A.A. Derkaç, S.F. Şerba, **Pedagogičeskaya evristika. İskusstvo ovladeniya inostrannim yazıkom**, Moskva, Nauka, 1990, s. 22-29.

⁶⁰ V.L. Skalkin, **Obuçeniye dialogičeskoy reçi**, Kiev, Radyanska škola, 1989, s. 62-64.

⁶¹ V.V. Dudarev, **Aktivniye formi sotsialno-psihologičeskogo obuçeniya**, Moskva, Akademičeskiy proekt, 2000, s. 10.

⁶² Üniversite, sınıf ortamı, yemekhane, hastane; ev, mutfak, halka açık kamusal alanlar, sokak, otobüs, market; tiyatro, sinema, fuar vb.

⁶³ S.İ. Çernaya, “Organizatriya rolevoy igrı na zanyatıyah s inostrannimi studentami. Aktualniye problemi obuçeniya inostrannih studentov”, **Materialı mejvuzovskoy naučno-praktičeskoy konferentsiyi**, Dnepropetrovsk, y.y., 2011, s. 220-222.

Yabancı dil öğretiminde dramanın uygulanması konusunda uzmanlardan biri olan Akişina, **Oyunlarla Rusça (Russkiy yazık v igray)** adlı kitabında dramayı ödev türüne göre şöyle sınıflandırmıştır:

- Şema, plan ve harita kullanılan dramalar. (örn. “rota planlama”, “bilmediğin bir şehirde gezi” vb.) Bu tür dramalar dilbilgisi derslerinde sıklıkla kullanılır. Hareket fiilleri ve edatlar gibi dilbilgisi konularının öğretiminde etkilidir.

- “Kim daha çok kelime bilir?” “Kim daha hızlı cümle kurar?” yarışma oyunları.

- Biçimsel dramaya ait halk masallarının kullanımı. Bu tür dramalarda herhangi bir metin ya da öyküden de yararlanılabilir. Bu oyunlar öğrenciyi hedef dilin kültürel mirasıyla tanıştırmaktadır.⁶⁴

Akişina'ya ait “Dil yetisi veya iletişim yetisi tiplerine göre” de bir drama sınıflandırılması vardır. Söz konusu sınıflandırmada Fonetik, Morfoloji ve Dil bilgisi olmak üzere dil gelişiminde kullanılan oyunlar yer almaktadır.

Rus eğitim bilimci M.N. Kuznetsova ise, yabancı dil öğrencilerinin yeterli düzeyine göre drama sınıflandırma sistemi tasarlamıştır. Nitekim yabancı dil öğretiminin sorunlarından biri de grupta farklı seviyelerde öğrencilerin varlığıdır. İlk sevide olanlara birkaç kez tekrarlanan bir diyalog (diyalog dizisini) okunduktan ya da dinlendikten sonra karakterlerin davranışlarının kopyalandığı bir “taklit drama türü” önerilirken, orta seviyede olanlara bir yazılı metinde belirtilen durumsal model baz alınarak karakterlerin rollerini üstlenerek “geliştirme” olarak tanımlanan bir tartışma yapılması önerilir. İleri seviye için ise “tasarlama” biçiminde bir drama türü uygun görülür. Geniş bir konu tartışılıp dramanın şeması verilir. Senaryonun ve rollerin öğrenciler tarafından üstlenilecek bu “serbest oyun” birkaç provadan sonra izleyicilere sunulur.⁶⁵

Kuznetsova'nın sınıflandırmasının benzeri G.S. Diomidoma tarafından da yapılmıştır.⁶⁶

Sonuç olarak drama türünün seçiminde başlıca gösterge yabancı dil edinimi seviyesidir. Yabancı dil edinimi seviyesini gösteren sınıflandırma, herhangi bir

⁶⁴ A.A. Akişina,, **a.g.e.**, s. 8.

⁶⁵ M.N. Kuznetsova, “Tipologiya igr, ispolzuyemih na zanyatiyah po inostrannomu yazıku v neyazikovom vuze”, **Akyualniye voprosı lingvistiki i metodiki prepodavaniya inostrannih yazıkov**, Simferopol, Niva, 2009, s. 124-132.

⁶⁶ G.S. Diomidoma, **“Rolevaya igra na urokh russkogo yazıka”**, y.y., (Çevrimiçi), <http://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/library/rolevaya-igra-na-urokakh-inostrannogo-yazyka>, 29 Nisan 2014.

seviyedeki öğrencilerin dramaya katılmasını sağlamakta, öğretmene yardımcı olmaktadır.

3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE UYGULAMA SÜRECİNDE DRAMA

3.1. Dramanın Yapısı

Bir gruba yabancı dil öğretimi sırasında drama tekniği uygulanacaksa öğretmenin kendisini ve grubunu bu aktiviteye hazırlaması gerekmektedir. Dramadan başarılı bir sonuç elde edilmesi için öğretmen hem tiyatro bilgisine, tiyatronun temel tekniklerine hem de eğitim bilimi bilgilerine sahip olmalıdır. Dramada maksimum faydaların sağlanması için öğretmenin eğitici ve öğretici dramanın amaçları ve tekniği konusunda kuramsal bilgilere ihtiyacı vardır.¹ Aşağıda ele alınan dramanın yapısı ve drama hazırlamanın ilkeleri bu kuramsal bilgilerin temelini oluşturmaktadır.

Eğitim ve öğretimde kullanılan her drama etkinliğinin² belirli bir yapısı ve düzeni vardır. Rus eğitim bilimci Andrey Verbitski **Yüksek Öğretimde Etkin Öğrenim (Aktivnoye obuçeniye v visşey škole)** adlı çalışmasında drama yapısının temel taşlarını taklit modelinin ve drama (oyun) modelinin oluşturduğunu vurgulamaktadır.³

Taklit modeli öğrencilerin gelecekteki faaliyetlerinin ilk modelidir. Genellikle taklit objesi olarak dil bilimcilerin, Rus dili uzmanlarının mesleki faaliyetlerinin en tipik örneği seçilir. Bu mesleki faaliyetler, drama öncesinde öğrenci tarafından öğrenilen farklı becerileri ve kabiliyetleri gerektirir. *Drama (oyun) modelinin* özelliği ise, drama katılımcılarının taklit modeliyle çalışmasıdır.

Verbitski'nin önerdiği drama modellerinin yapısı Viktor Vulfert tarafından irdelenmiştir. Vulfert, **Etkin Öğrenimin Taklit Yöntemleri (İmitatsionniye Metod Aktivnogo Obuçeniya)** adlı çalışmasında taklit modelinin yapısal bileşenleri olarak dramanın hedefleri, drama konusu, katılımcıların etkileşim modeli ve değerlendirme sistemi gibi bileşenleri sıralarken oyun hedeflerini, oyuncuların rollerini ve

¹ Önder, a.g.e., s. 114.

² Buradaki çalışma grubunu Rus Dili ve Edebiyatı öğrencileri oluşturmaktadır.

³ A.A. Verbitski, **Aktivnoye obuçeniye v visşey škole: kontekstny podhod: Metod. Posobiye**, Moskva, Visşaya škola, 1991, s. 144-149.

görevlerini, senaryoyu ve oyun kurallarını ise oyun modelinin bileşenlerini olarak göstermektedir.⁴

Vulfert'in önerdiği yapıda *dramanın hedefleri* olarak oyun hedefleri, öğretim modelinin ise eğitici ve öğretici olmak üzere iki adet hedefi olduğu görülür.

Oyunun konusu oyun katılımcılarının faaliyetlerinin konusudur. Başka bir deyişle profesyonel yetkili eylem gerektiren süreçler veya olaylardır. Örnek konu olarak öğrencelerin dil ve iletişimsel yetisinin var olması ele alınabilir.

Senaryo ise, basit bir senaryodan farklı olarak, oyuncuların ve öğretmenlerin faaliyetlerinin anlamını ve dramanın adımlarını yansıtan, dramanın içeriğinin sözlü veya grafik şeklidir. Senaryonun bileşeni, oyuna eklenen sorunun veya çelişkinin tasviridir.⁵

İçeriği esas alan senaryonun tersine *dramanın grafik modeli* dramaya dair biçimsel faktörler üzerinde durur. Grafik model, nicel ve nitel katılımcıların kompozisyonu, onların ilişkileri, etkileşimi, oyuncuların mekansal düzenlemesini yansıtır. Öğretmene ve katılımcılara çok büyük bir katkı sağlar.

Elbette bu işleyiş içerisinde katılımcılara da pek çok görev düşmektedir. *Katılımcıların rolleri ve görevleri*, oyunda modellenmiş mesleki faaliyetin tanıtımına özgü uzman, sosyal ve kişisel ilişkileri yansıtır.⁶

Dramanın kuralları taklit modeli ve oyun modeli kuralları olmak üzere ikiye ayrılır. Taklit modelinin kuralları var olan gerçek süreçlerin ve olayların özelliklerini, basitleştirilmiş bir biçimde yansıtır.

Oyuna dair kurallar ise oyunun teknolojisini, oyunun bileşenlerini, öğretmenlerin ve öğrencilerin rollerini ve görevlerini, değerlendirme sistemi ile ilgili talimatları içerir. Kuralların niteliği, oyundan olumlu bir sonuç alınmasını sağlar.⁷

Bu kurallar doğrultusunda tamamlanmış olan bir drama faaliyetinin eğitim - öğretim verimi açısından değerlendirilir. Kullanılan *değerlendirme sistemi*; alınan kararların ve oto kontrolün izlenmesini, oyunun doğasında var olan rekabetçiliğin, oyun katılımcılarının kişisel niteliklerinin ve faaliyetlerinin, ayrıca oyun gruplarının

⁴ V.Ya. Vulfert, **İmitatsionniye metodi aktivnogo obuçeniya: učeбноye posobiye**, Novosibirsk, Novosibirski gosudarstvennıy universitet, Kafedra tehnologiy obuçeniya, pedagogiki ve Psihologiyi, 2011, s. 54.

⁵ V.M. Bukatov, A.P. Yerşova, **Ya idu na urok: Hrestomatiya igrovih priemov obuçeniya: kniga dla učitela**, Moskva, Pervoye sentabrya, 2000, s. 224.

⁶ Y.İ. Azarov, **Igra i trud**, Moskva, Prosvesçeniye, 1973, s. 42.

⁷ Vulfert, **a.g.e.**, s. 56.

başarısının değerlendirilmesine olanak sağlar. Sistem, öncelikle oynayanların kendi kendini değerlendirebileceği, sonra da öğretmen tarafından uygulanabilecek bir değerlendirme sistemi olarak kurulur.⁸

Yukarıda söz edilen bu yapı sayesinde drama, öğrenme yönünden etkili bir öğrenme tekniği olma özelliği kazanır.

Sonuç olarak, drama ile yapılandırılan bir ders, başından sonuna kadar, bütün etkinliklerin birbiri ile bağlantılı olduğu, birbirini desteklediği ve bütünlediği bir yapı içinde devam eder.⁹

3.2. Drama Hazırlamanın İlkeleri

Bilimsel her sürecin ilk aşamasında olduğu gibi dramanın hazırlanış aşamasında da öncelikli olarak belirli ilkeler söz konusudur ve drama bunların doğrultusunda şekillendirilir.

Verbitski eğitim ve öğretimde drama tekniğinin kullanımı ile ilgili ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Hedef dildeki iletişim durumları ve mesleki faaliyetlerin içeriğinin taklit edilmesi ilkesi ve dramayı eğitim ve öğretim sürecinde bir oyun gibi modelleme ilkesi;

- Taklit modelinin içeriğinde öğretici problem bulundurma ilkesi;

- Katılımcıların drama sırasındaki işbirliği ilkesi;

- Eğitim sorunlarının çözülebilmesi için gerekli olan drama katılımcılarının karşılıklı etkileşimi ilkesi;

- Drama teknikle yapılan eğitim ve öğretim faaliyetlerinin çift taraflılık ilkesi.¹⁰

Hedef dildeki iletişim durumları ve mesleki faaliyetlerin içeriğinin taklit edilmesi ilkesi ile Eğitim ve öğretim sürecinin bir oyun gibi modelleme ilkesi şu şekilde açıklanabilir:

⁸ E.G. Skibitski, İ.Ye. Tolstova, V.G. Şefel, **Metodika professionalnogo obuçeniya**, Novosibirsk, NGAU, 2008, s.166.

⁹ Kırkar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 10.

¹⁰ A. A. Verbitski, "Psihologo-pedagogičeskiye osobennosti delovoy igrı kak formı znakovo-kontekstnogo obuçeniya", **İgrovoje modelirovaniye: Metodologiya i praktika**, Ed. İ.S. Ladenko, Novosibirsk, Nauka, 1987, s. 78-99.

Taklit ve oyun kurmaca ile gerçek yaşam arasında köprü kuran, hâliyle de öğrencinin gerçek yaşamdaki tutumunda da gelişmeler yaratan iki modeldir. Öğrenciler dil becerilerini çok iyi geliştirseler ve söz dizimsel yapıyı ileri düzeyde kurabilseler dahi gerçek yaşamda oluşan olaylar önceden tahmin edilemeyeceği için gerçek yaşamda iletişim kurmakta güçlük çekebilirler. Çünkü öğrendikleri kelime ve kalıpların ne zaman ve nerede kullanılacağı konusunda emin olamayabilirler. Bu durumda drama öğrencilere gerçek yaşamdaki dil kullanımlarını doğrudan vererek doğal ortamlarda nasıl davranmaları gerektiği ve ortama göre söylemlerini şekillendirebilmeyi öğretir. Hedef dildeki gerçek hayatta iletişim türleri içeren taklit model, aynı zamanda öğrencilerin gelecekteki mesleki faaliyetlerinin taklitlerini de kapsar.¹¹

Dramanın temelinde oyunlar olduğundan dolayı eğitim ve öğretim süreci bir oyun gibi tasarlanır. Taklit ve oyun modellerinin dramanın senaryosuna eklenmesiyle dramanın birinci ilkesi gerçekleşmiş olur.

Taklit ve oyun ilkelerin yanı sıra *Dramanın içeriği ve dramanın uygulanmasında öğretici problem bulundurma ilkesi* de söz konusudur.

Eğitim ve öğretimde drama, doğal olarak eğitim ve öğretim hedeflerini kapsayan bir araçtır. Oyunun kurallarını eğitim ve öğretim sorunları oluşturur. Verilen ödevde öğrenciler tarafından canlandırılan karakterler arasında meydana gelen çeşitli çatışmaların halledilmesi, öğretimdeki sorunların çözülmesi anlamına gelir. Drama uygulaması sırasında bu problemler çözülür ve hedefe ulaşılır.¹²

İşbirliği ilkesi, karşılıklı etkileşim ve çift taraflı kazanım bulundurma ilkesi ise oyun modellemesi ilkesine dayanır.

İşbirliği ilkesi, bireyler arasındaki ilişkilere dayalı iletişimi esas alır. Bu ilke rollerin seçimine ve netleştirilmesine, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin çıkarlarının tanımlanmasına odaklanmıştır.

“Birlikte çalışma sırasında farklı yetenekte olan öğrenciler birbirlerine yardımcı olarak öğrenirler. Bu ortamda öğrenciler birbirleri ile işbirliği kurarak daha yüksek başarı düzeylerine çıkarken problem çözme ve yaratıcı görevleri yerine getirme yoluyla öğrenmelerini arttırırlar. Öğrenciler dünyayı diğer insanların bakış açısından görmeye başlar. Empati kurma becerisi

¹¹ Vulfert, **a.g.e.**, s. 36-41.

¹² M.V.Bulanova-Toporkova, **Pedagogika i psihologiya visşey şkoli: učeбноye posobiye**, Rostov-na-Donu, Feniks, 2002, s.154.

artar. Kurulan etkileşimde yetişkin ya da akranlarla birlikte olma, ortamı eğlenceli hale getirerek öğrenmeyi zevkli kılar.”¹³

Oyunun verimli bir şekilde sonuçlanması için gerekli olan şartlardan bir diğeri ise *karşılıklı iletişim ilkesinin* yerine getirilmesidir. Her katılımcı rolüne uygun olarak kendi bakış açısını ifade eder. Oyuna eklenmiş çelişki ve çatışmalar karşılıklı iletişim sırasında düşünme sürecinin ortaya çıkmasını sağlar. Burada öğretmene düşen görev, çoklu konuşma ve tartıştırmaya dönüşen karşılıklı iletişimin oluşması için, en uygun eğitim ve öğretim koşullarını oluşturmaktır.¹⁴

“Herkesin sahip olduğu görev, içinde bulunduğu grup faaliyeti olan dramada pek çok farklı fikir ve yorum ifade edilebilir. Dolayısıyla öğrenme yönünden etkilidir. Karşılıklı olarak tartışmalar yapılırken var olan bilgiler artar. Bilgiler açıklığa kavuşur. Sorunlar tanımlanıp çözüme girişiminde bulunulur.”¹⁵

Ayrıca dramada, işbirliği faaliyetleri ve karşılıklı etkileşim sayesinde öğretmenden öğrenciye bilgi aktarımından başka, dramanın dışında elde edilemeyen bilgilerin ortaya çıkması da söz konusudur.¹⁶

Dramanın *çift kazanım bulundurma ilkesi*, kişisel özgürlüğe ve yaratıcı faaliyetlerin ortaya çıkmasına olanak verir. Bu ilkenin özü, uzman eğitiminin geliştirilmesine yönelik “ciddi” faaliyetlerin “ciddi olmayan” oyun formatında gerçekleştirilmesidir. Çift taraflılık ilkesine göre dramanın hedeflerine ulaşması, eğitim ve öğretimde hedeflenen amaçlara da ulaşılmasını sağlar.

Çift kazanım bulundurma ilkesi, öğretmeni oyunu belli amaçlar doğrultusunda şekillendirmeye yönlendirir. Böylece katılımcılar bilinçli hareket edebilecek, her an kendilerinin farkına varabilecek, hem oyunun oyuncularını olarak hem de yabancı dil uzmanları olarak hareket edeceklerdir.¹⁷

Oyun ortamı, yanlış yapmaktan korkmamayı ve kişinin yaratıcılık potansiyelinin etkinleşmesini sağlar. Amaçlarına bağlı olarak oyunlar ve eğitim öğretim hedefleri değişebilir. Böylece oyun, öğretim veya mesleki alanlardaki beceriyi güçlendirebilir. Önemli olan oyunun eğitim ve öğretim amaçlarına uygun

¹³ Engin Karadağ, **Eğitim Yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s.108.

¹⁴ Bulanova-Toporkova, **a.y.**

¹⁵ Karadağ, **a.g.e.**, s.107’den M. Dowling ve E. Dauncey, **Teaching 3-9 year olds, Theory into Practice**, Professional Library, Sussux,1989.

¹⁶ Bulanova-Toporkova, **a.y.**

¹⁷ **A.e.**, s.172.

çözümler sunmasıdır. Dramanın verimliliği, gerçeklik ve oyun bileşenlerinin dengesi üzerinden sağlanır.

Verbitski, yukarıda söz edilen ve birbirine bağlı olan ilkelerin drama kavramını oluşturduğunu, hem hazırlık hem de gerçekleşme aşamasında bu ilkelere uyulması gerektiğini ileri sürmüştür. Herhangi bir ilkeye uyulmaması ya da yetersiz kullanılması dramanın sonuçlarını olumsuz bir şekilde etkileyeceğini vurgulamıştır.¹⁸

3.3. Drama Hazırlamasında Kurallar ve Gerekli Koşullar

Drama uygulamaları belli bir sürece bağlı olarak gerçekleştirilen etkinliklerdir. Eğitim ve öğretimde, özellikle yabancı dil öğretiminde dramanın hazırlanmasına geçmeden önce dramanın hedefleri öğretmen tarafından belirlenir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan dramanın hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Yaratıcı beceriler kazandırma;
- Eleştirel düşünme yeteneği kazandırma;
- Sosyal gelişim ve birlikte çalışma yeteneği kazandırma;
- Kendine güven duyma ve karar verme becerisi kazandırma;
- Kelime dağarcığını geliştirme yoluyla dil ve iletişim becerileri kazandırma¹⁹;
- Başkalarını anlama ve hissetme becerilerini geliştirme (empati kurma) ;
- Farklı olay ve olgularla ilgili deneyim kazandırma;
- Problem çözme ve karşılaşılan problemleri yeni bir bakış açısıyla inceleme yeteneği kazandırma;
- Soyut kavramları somutlaştırma;
- Bireyler arasındaki farklılıklara hoşgörü ile bakabilmeyi sağlama.²⁰

Bu hedeflerle birlikte, yabancı dil öğretiminde drama tekniğinin kullanımı aşağıdaki hedeflere de ulaşmayı kolaylaştırmaktadır:

- Dil bilimci öğrencilerde iletişim yetisinin oluşturulması;
- Mesleki ve sosyal deneyim, bireysel ve topluca karar alma deneyiminin kazanılması;

¹⁸ Verbitski, **a.g.e.**, s. 78-99.

¹⁹ Tülay Üstündağ, **Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü**, Ankara, Pegem Akademi, 2000, s. 39.

²⁰ Ömer Adıgüzel, **a.g.e.**, s. 119-121.

- Profesyonel alanda teorik ve pratik düşüncenin geliştirilmesi;
- Bilişsel güdülenmenin oluşması.²¹

Gıyasettin Aytaş **Türkçe Öğretiminde Tematik Yaratıcı Drama** adlı kitabında dramanın hedeflerine uygun olarak gerçekleştirilmesi sonucunda yabancı dil dersinde çeşitli kazanımlar elde edildiğini ifade etmektedir:

“Kazanımlar, öğrenilen bilginin davranışa dönüştürülmesidir. Her bir kazanım için metin seçimi ve işlenmesi farklıdır. Aynı şekilde kazanımların pekiştirilmesinde de farklı drama uygulamaları gerekebilir. Kazanımlarda yer alan temel başlıkların kavramsal boyutunun çok iyi anlaşılması ve en azından bu başlıkların sezdirilmesi için drama etkinlikleri, kavratma, sezdirme ve yöneltme şeklinde düzenlenmelidir.”²²

Her bir drama etkinliği, kazanımların pekiştirilmesi ve hedeflerin gerçekleşmesi için hazırlanmıştır. Aytaş çalışmasının devamında öğretmenin her bir kazanım için hazırlanan drama etkinliğinde gerekli ayrıntıların, sürenin, amacın ve aşamaların belirtmek gerektiğini vurgulamaktadır. Bilim adamına göre öğretmen drama uygulamalarına geçmeden önce, uygun bir ortam hazırlamalı, uygulama içerisinde ortaya çıkabilecek sorunlara müdahale edecek alternatif çözümlere sahip olmalıdır.²³

Aytaş, drama uygulamaları için hazırlıkların neden yapılması gerektiğini şöyle açıklar:

- Zaman zaman öğrencilerin bazı sözleri ifade etmekte zorlandıkları görülmektedir. Bu durum, öğrencinin bireysel ve grup etkinliklerine katılma isteksizliğine sebep olur. Öğretmen, etkinliklere başlamadan önce söylemesi zor sözcüklerin öğretimini gerçekleştirmelidir.

- Dramayla, konuşma becerilerinin geliştirilmesi etkin bir şekilde gerçekleştiği için, faaliyetlerin çeşitliliği en üst düzeyde tutulmalıdır.

- Bir durumun veya problemin çözümlenmesi için çeşitli faaliyetlerden yararlanmak gerekir. Bunun için drama alternatiflerini geniş tutmak gerekmektedir. Rol yapma tekniği, doğaçlama, pandomim, kukla vb. teknikleri dramada kullanılmalıdır.

²¹ Aytaş, a.e., s. 31-32.

²² A.e., s. 20.

²³ A.e., s. 31.

- Drama, grupta yapılan bir etkinlik olduğu için, bu etkinliğe başlamadan önce, öğrencilerin birbiriyle uyuşması ve uzlaşması gerekir. Öncelikle böyle bir ortam hazırlanmalıdır.²⁴

Drama etkinlikleri yapılırken göz önüne alınması gereken önemli koşullar vardır. Her tür öğretim etkinliğinde olduğu gibi, beklenen sonuçlara ulaşılması, bu koşulların ne derece yerine getirildiği ile yakından ilgilidir.²⁵

Önder, dramadan başarılı bir sonuç elde edilmesi için birbirini tamamlayan ve etkileyen kriterler bir bütün halinde yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bunların başında *fiziki çevre* gelir.

Drama etkinliklerini uygulamak için, çevre olarak, her zaman çok geniş bir alan gerekmez. Drama uygulanan çevre, öğrenciye her ayrıntıyı hazır sunulabilir. Bu nedenle drama yapılan yerde, öğrencinin zihninde canlandırmasına olanak vermek üzere, oynanacak hikâye ya da rollerle ilgili gerçek ya da gerçeğe benzer nesnelerin yerine önceden oraya yerleştirilmiş gerekli nesnenin yerini tutabilecek daha basit nesnelere bulundurulabilir. (örneğin, dükkân tezgâhı yerine masanın kullanılması). Drama etkinliği sırasında, sonuç değil süreç önemli olduğundan, öğrencinin çevreyi kendi gelişimi için “dönüştürme” çabasına olanak tanıyacak biçimde, çevre her şeyi hazır olarak sunmamalıdır.²⁶

Masa, sandalye ve sıraların alışılmış düzenlemeleri, drama etkinliklerinin başarısını engelleyici bir etken oluşturur. İdeal olan, sınıfta öğrencilerin hareketlerini engelleyecek nesne olmaması, sadece duvar kenarlarında birkaç sandalye ya da oturacak yer bulunmasıdır. Hazırlık aşamasında dikkate alınması gereken başka bir nokta da çeşitli etkinlikler için farklı oturma biçimleri ayarlanmasıdır. Bazı etkinlikler için tamamen boş bir alan, bazıları için yarım daire biçiminde dizilmiş sandalyeler ve bazıları için de sandalye gruplarına ihtiyaç duyulur.²⁷

Drama etkinlikleri sırasında, canlandırmayı kolaylaştırmak için bazı *araç-gereç ve aksesuarlar* kullanılabilir.

Dramada en sık kullanılan araçlar kasetçalar, CD ve projeksiyon aletidir. Bazı durumlarda resim, fotoğraf, poster, yazı, gösterim tahtası gibi görsel araçlar kullanılır. Karton, resim kağıdı, kukla, renkli boya, süs eşyası, kutu, vazo, kıyafet ve

²⁴ A.e., s. 20.

²⁵ Önder, a.g.e., s. 59.

²⁶ A.e., s. 59 – 60.

²⁷ Ay, a.g.e., s. 44.

ayakkabı gibi gerçek eşyalar; kitap, dergi, gazete, afiş, broşür, gazete ve dergilerden kesilmiş haber, yazı, duyuru, fotoğraf gibi basılı materyaller kullanılır.²⁸

Dramada kullanılacak araç gereçlerin katılımcıların ekonomik durumlarına uygun, kolay temin edilebilen, çok amaçlı, çalışma alanlarını kısıtlamayan türden olmasına özen gösterilmelidir.

Aytaş, dramada *hedef kitlenin* çok iyi belirlenmesi gerektiğini vurgulayarak farklı yaş gruplarından öğrencilere aynı çalışmanın yaptırılmasının son derece yanlış olduğunu ifade eder.²⁹

Üniversite öğrencilerinin dikkat, ilgi, taklide dayalı hareketleri tekrarlayarak yapabilme gibi becerileri gelişmiş olduğu için bu öğrencilere davranış yönünden daha zengin repertuarlar sunularak başarılı sonuçlar alınabilir. Küçük yaş gruplarında ise öğrenci becerilerinin yeni gelişmekte olduğundan karma gruplarla çalışmak dramanın verimini düşürebilir.

Önder, dramanın kullanılacağı dersin her aşama süresinin önceden belirlenmesi gereksinimini vurgulamaktadır. Bir grupta, drama yolu ile iyi bir işbirliği ve iyi bir grup ortamı elde edilmek isteniyorsa, öğretmen acele etmemeli, öğrenci strese sokulmamalıdır. Öğrencilerin yaratıcı ve geliştirici kaynakları harekete geçirilmek isteniyorsa bu koşul oldukça önemlidir. Günlük plandaki her etkinliğin süresinin deneme yoluyla tespit edilmesiyle birlikte dramanın süresinin de belirlenmesi önerilir.³⁰

3.4. Öğretim Sürecinde Drama Programının Planlanması

Drama iyi bir organizasyon gerektirir. Mübeccel Gönen ve Nursel Uyar Dalkılıç başarılı bir drama programının hazırlanabilmesi için aşağıdaki basamakların tek tek uygulanması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

²⁸ Önder, **a.g.e.**, s.72.

²⁹ Aytaş, **a.g.e.**, s. 31.

³⁰ Önder, **a.g.e.**, s. 66.

Tema seçimi: Öğrencilerin ne öğrenmesi isteniyor? (örn. Sağlık teması)

Çevre düzenlenmesi: Öğrenme hangi ortamda gerçekleşebilir? (örn. Hastane, poliklinik, eczane.)

Öğrencilerin rol seçimi: Öğrenciler hangi rolü oynayacaklar? (örn. Doktor, hasta.)

Öğretmenin rol seçimi: Öğretmen hangi rolü oynayacak? Öğretmen dramayı dışarıdan yönlendirebildiği gibi drama içinde de yer alabilir.

Çerçevenin belirlenmesi: Bu, dramadaki rollerin hangi bakış açısından ele alınacağını belirler, ilgi ve alakayı artırır ve konunun dağılmasını önler. (örn. Poliklinikte sırada bekleyen hastalar ve doktor.)

Odak noktası seçimi: Drama hakkında ele alınan problem nedir? Örnek: Kişinin hasta olması ve doktora başvurması.

Eylem seçimi: Öğrenciler ne yapacaklar? (örn. Doktora şikayetlerini anlatacaklar).³¹

Planlama aşamasında öğretmen öğretilmiş bilgileri kontrol eder. Bununla birlikte sorunlar ve aksayan noktalar tespit edilir, dramanın genel stratejisi belirlenir ve dramanın ön yapısı oluşturulur. Drama gruplarının biçimi düşünülür ve grubun lideri seçilir. Drama sırasında liderlerin görevi, grubun faaliyetlerini düzenlemek, grup içerisindeki eğitim ikliminin oluşturulmasıyla ilgili öğretmene bilgi vermek, grup çalışmasının kontrolünü yapmak ve gerektiğinde bu faaliyetleri düzeltmektir.³²

Dramaya hazırlık, senaryonun tasarlanmasıyla başlar. Senaryonun içeriği, eğitsel hedef, belirlenmiş hedefin seçilme nedeni, incelenen sorunun tanımlanması, dramanın planlanması, durumun içeriğinin anlatılması ve karakterlerin özelliklerini kapsar.

Daha sonra dramaya giriş ve katılımcıların yönlendirilmesi gelir. Çalışmanın şekli belirlenir, derslerin ana hedefi oluşturulur, sorunun ortaya çıkması ve neden bu durumun seçildiği açıklanır. Materyaller, dosyalar, talimatlar, kurallar ve davranışlar dağıtılır. Gerekli durumlarda öğrenciler öğretmene danışırlar. Drama katılımcıları aralarında ön konuşma yapabilirler.

³¹ Karadağ, **a.g.e.**, s.133-134'ten M. Gönen ve N. U. Dalkılıç, **Çocuk Eğitimde Drama**, İstanbul, Epsilon Yayıncılık, 1998.

³² Vulfert, **a.e.**, s. 37.

3.5. Dramanın Hazırlanması ve Uygulanmasında Öğretmenin Rolü

Yabancı dil öğretiminde öğretmenin geleneksel rolü kontrolü elinde tutmak, kullanılacak malzemeler, üzerinde çalışılacak olan dil ve yapılacak sınıf içi etkinliklere karar vermek, yabancı dilde söylediklerinin tamamen doğru tümceler olması, doğru seslendirilmesi ve normal konuşma hızından daha yavaş olmasına dikkat etmek olarak tanımlanabilir.

Son zamanlarda Rusça da dâhil yabancı dil öğretiminde öğrenciler arasında aktif iletişimin gelişmesine odaklanılması nedeniyle öğretmenin dersteki rolü de değişime uğramıştır. Öğretim sürecinin merkezinde öğretmen değil öğrenci, öğretim değil öğrenim vardır. Bu yaklaşım ile eğitimde öğretmenin rolü hakkında alışlagelen görüş değişmiştir, öğretmenin geleneksel rolünün yerini kazanmış olduğu yeni rol almıştır.³³

Drama çalışmalarında öğretmenin başlıca iki rolü vardır: liderlik ve yardımcılık. Bu rollerin yanında L.A. Baydurova, A.E.Danilina, N.P. Eluhina vb. Rus araştırmacılarına göre eğitim ve öğretim sürecinin bazı aşamalarında, drama kapsamında öğretmen düzenleyici (eşgüdümçü), müdür, yardımcı ya da danışman, rehber, bilgi kaynağı, gözlemci, eğitmen, müfettiş ya da denetimci gibi rolleri de oynamaktadır.³⁴

Drama çalışmalarının bir lider tarafından yönlendirilmesi, öğretmenin esas rolünü *liderlik* olarak belirler. Drama sürecine ilk ivmeyi veren; sunan, değerlendiren ve yeniden uygulayan liderdir.

Lider; grup çalışması sürecinde, hedefleri belirleyerek, katılımcılara kazandırılması gereken davranışları planlar. Bu hedefler için uygulayacağı strateji, yöntem ve teknikleri seçer, bu süreçte yararlanacağı araç, gereç ve materyalleri elde

³³ Konu ile ilgili bakınız. İ.A. Ozerkova, "Roleviye igrı kak tehnologiya samovospitaniya", **Şkolniye tehnologiyi**, Sayı: 1, 2000, s.183; L.K. Dianova, "Rolevaya igra v obuçeniye inostrannim yazıkam", **İnostranniye yaziki v şkole**, Sayı: 3, 1988, s.12-16; Ye. İ. Passov, **Kommunikativniy metod obuçeniya inoyaziçnomu govoreniyu: posobiye dlya učiteley inostrannih yazıkov**, Moskva, Prosvesçeniye, 1985, s.87; L.A. Baydurova, "Metod proektov pri obuçeniye uçasçihsa dvum inostrannim yazıkam", **İnostranniye yaziki v şkole**, Sayı: 1, 2012, s.5-14.

³⁴ E.S.Polat, **Teoriya i praktika distantsionnogo obuçeniya: učeбноye posobiye dla studentov vişşih pedagogičeskih učeбnih zavedeniy**, Moskva, Akademiya, 2008, s. 416.

eder. Katılımcıların kazandığı davranışlar ile öğrenme sürecinin nasıl değerlendirileceğine karar verir.³⁵

Gıyasettin Aytaş drama etkinliklerini yürütecek liderin belli özelliklerine vurgu yaparak söz konusu özellikleri şöyle sıralar: lider, toplumsal değerlere sahip, insana saygı duyan, değer veren, drama ile ilgili bilgileri araştırmaya istekli olan, iyi bir gözlemci, yaratıcı, kendini yetiştirmede sorumluluk duyan bir birey olmalıdır. Gözlemlerinin sonuçlarını tutarlı bir şekilde yorumlamalı, değerlendirme sonuçlarını dikkate almalıdır. Öğretmenin esneklik, nitelikli sorular sorabilme, dinleme gibi özelliklerinin olması da gerekmektedir. Lider; oyuncu, pedagoğ ve biraz da psikoloğ görevleri üstlenmelidir. İyi bir drama lideri değişik düşüncelerden korkmamalıdır. Sürekli kendini yenilemeli, uygulamadan önce hedeflerini, tekniklerini, araç-gereçlerini hazırlamalıdır. Lider; öğretim, drama ve oyun ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmalıdır.³⁶

"Drama liderinin taşıması gereken özellikleri, Eğitmen üç alanda toplamıştı. Bunlardan birincisi, eğitim sürecidir. Lider, eğitim, tiyatro, drama ve genel kültür alanlarında bilgi sahibi olmalıdır. İkincisi, uygulama sürecidir. Drama lideri yeterli ve iyi bir program hazırlayabilme, uygulayabilme, böylece de hedeflere büyük ölçüde ulaşabilme becerilerine sahip olmalıdır. Üçüncüsü ise kişilik yapısıdır. Drama lideri her şeyden önce kendini tanımlamalı, gelişime açık olmalı, güvenli, rahat, dinamik, dikkatli olmalı, işini sevmeli ve ciddiye almalı, demokratik tutuma sahip olmalı, mizah yönü güçlü olmalı, estetik beğeniye sahip olmalı, yaşamında sanatın anlamı ve yeri olmalıdır."³⁷

Dramanın düzenlenmesinde öğretmenin *yardımcı* olarak görevleri ise şöyle tanımlanabilir:

- Danışman gibi davranarak, öğrencilere sözlü anlatım sırasında yardımcı olmak.
- Dramanın hedefini iletişimin gerçek hedeflerine uygunluğunu sağlayacak şekilde belirlemek; hedefe ulaşma yollarını algılamaları konusunda öğrencilere yardım etmek; öğrencilerin, etkinliğin kendilerine ne gibi faydalar getireceğini anlamasını sağlamak.
- Farklı iletişim durumlarında, iletişimin bir parçası olarak sözel ve sözel olmayan davranışlarla örnek olmak.³⁸

³⁵ Adıgüzel, **a.g.e.**, s.88-92.

³⁶ Aytaş **a.g.e.**, s.24.

³⁷ Aysel Köksal Akyol, "Drama ve Dramanın Önemi", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, C. I, Sayı 2, 2003, s. 186.

³⁸ Dianova, **a.y.**

Drama sürecinde öğretmenin rolleri karşılaştırıldığında öğretmenin rolünün bir liderden çok bir uyarlayıcı, teşvik edici, öğrenme sürecine katılımcı biri olduğu görülür. Rehber olarak ise öğretmen; araştırma, geliştirme; fikirlerini, kavramları ve dramatik aksiyonlardaki duyguları ifade etme ve iletme görevlerini üstlenir.

Öğretmenin *denetleyici* rolü, yardımcı rolüyle benzerlik gösterir. Aralarındaki başlıca fark, bu rollerin uygulandığı aşamalarda ortaya çıkar. Yardımcı rolünü öğretmen genelde yabancı dilde iletişim becerilerinin oluşması ve geliştirilmesi gibi aşamalarında üstlenirken, denetleyici rolünü daha çok konuşma becerilerinin gelişiminin son aşamasında uygular. Denetleyici rolünün amacı karşılıklı, tek başına veya çoklu şekilde konuşma becerilerinin oluşumunun kontrolüdür.

Dramanın uygulanması sırasında öğretmenin oynadığı diğer bir rol de "*hakemlik*"tir. Oynanacak oyunun kurallarını oluşturduklarından dolayı drama "hakem"inin açıklamaları öğrenciler tarafından unutmamalı. Hakemin yanlı uygulamaları anlaşmazlıklara neden olabileceğinden hakem ilkeli ve adil olmalıdır. Öğretmenin kimi öğrencilere yumuşak, kimilerine sert davranması uygun değildir.³⁹

Drama faaliyetinin kurallara göre yürütülmesi ve sonuçların öğretmen tarafından en uygun şekilde değerlendirilmesi gelecekte uygulanacak dramanın hazırlanmasının ve gerçekleştirilmesinin başarısı için son derece önemlidir. Öğretmen, her öğrencinin iletişimsel yeterlilik düzeyini, dramanın her katılımcısının etkinliğini, öğrencilerin takım çalışması yeteneğini değerlendirmektedir.⁴⁰

Öğretmen, yukarda verilen tüm bu rolleri birleştirebilmeli, aynı zamanda öğrencilerin bilgilendirilmesi için verimli ve rahat koşullar sağlamalıdır.⁴¹

"İster gözlemci ister katılımcı olsun öğretmenin rolünün olumlu yanı sınıfı düzenleme (drama seyrini yönlendirme) görevinin olmamasıdır. İyi planlanmış ve hazırlanmış bir drama etkinliği kendiliğinden gelişir."⁴²

Görüldüğü üzere dramanın gerçekleşme sırasında öğretmen de tıpkı farklı roller üstlenen öğrenciler gibi kendi rolünü yapmaya hazır olmalıdır. Öğrencilerin

³⁹ O.K. Sedova, "İgrovaya deyatelnost kak didaktičeskiy element pri obučenii inostrannomu yazıku", **Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvističeskogo universiteta**, Sayı: 519, Bölüm 2, Moskva, Rema, 2007, s. 90-94.

⁴⁰ M.A. Vasileva, "Deloviye igrı pri obučenii inostrannomu yazıku v neyazıkovom vuze", **Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvističeskogo universiteta**, Sayı: 567, Moskva, Rema, 2009, s. 88-98.

⁴¹ Dianova, **a.g.e.**, s.12-16.

⁴² Ay, **a.g.e.**, s. 40.

gelecekte yabancı dilde iletişim kurabilmeleri, drama sürecinde etkileşim isteğinin olup olmayacağı öğretmenin rolü ile doğrudan bağlantılıdır.⁴³

Drama sırasında öğretmenin üstlendiği rol fazla dikkat çekmeyen bir rol olmalıdır. Bunu yapmanın iki yolu vardır. İlki, sınıfa hâkim olabileceği bir yerde oturması ya da oyun fazla hareket gerektiriyorsa sınıf içinde dolaşmasıdır. Diğeri kendisine de bir rol seçerek oyun içinden gözlem yapmasıdır. Ayrıca:

“Öğretmenin oynayacağı bu rol baskın bir rol olmamalıdır. Aksi halde öğretmen etkinliğe yön verici bir kişiliğe, yapılan etkinlik de 'öğretmen güdümlü grup' çalışmasına dönüşmüş olur. Öğretmene etkinliğin merkezine yakın olma şansı veren, garson, sekreter gibi yan roller verilebilir.”⁴⁴

Rus uzmanlar yabancı dil dersinde drama tekniği kullanımında öğretmenin faaliyetinin temel bileşenlerinin yapıcı, yaratıcı, örgütsel ve iletişimsel işlevler olduğu öne sürmektedirler.

Öğretmen faaliyet sürecinde bir yandan öğretim basamaklarını oluşturmak ve zihninde tasarlamakla diğeri yandan da drama senaryosunu hazırlamak, derslerde var olan teknolojik donanımı seçip sahnede kullanılacak malzemeleri tasarlamak ve üretmekle ilgilenir.

Dramanın hazırlanmasında ve uygulamasında, öğretmenin *yapısal faaliyetinin* birbirine bağlantılı üç yönü vardır: dramanın senaryosunun bileşimi; uygulamanın modellenmesi; drama alanında sahnede kullanılacak malzemelerin geliştirmesi ve iyileştirilmesi. Öğretmenin yapısal faaliyetinin en zor ve zaman alıcı yönü, dramanın senaryosunun eğitim hedeflerine ve eğitimin aşamalarına bağlı olarak, eğitsel materyallerin içeriğine uyumlu hâle getirilmesidir.

Öğretmenin *yaratıcı faaliyeti*, öğrencilerin bilişsel etkinliğini artırmaya ve yaratıcı yeteneklerini geliştirmeye odaklanmalıdır.⁴⁵

Diğeri bir bileşen olan öğretmenin *örgütsel işlevi* ise bir yandan dramanın öğretim yöntemi ile ilgili kendi faaliyetini düzenlemek, diğeri yandan ise drama sırasında öğrencilerin faaliyetini düzenlemek demektir.

⁴³ R. P. Milrud, “Formı pedagogičeskogo vozdeystviya učitela na poznavatelnyu deyatelnost uçaščihsa”, **İnostranniye yazıki v škole**, Sayı: 2, 1991, s.13-17.

⁴⁴ Ay, a.y.

⁴⁵ O.A. Artemyeva, M.N. Makeyeva, **Sistema učeбно-rolivih igr professionalnoy napravlenosti: monografiya**, Tambov, TGTU, 2007, s. 208.

“Oynama bütün canlılarda var olan bir durumdur. Önemli olan bunu harekete geçirmek ve isteklendirmektir. Bu aşamada grup lideri, oynama içgüdüsünü harekete geçirme çabası içinde olmalı, grup üyelerini yönlendirmelidir.”⁴⁶

Bu sebeple öğretmen “kendine güvenerek sınıfa girmeli; yaptığı etkinliğin işe yarayacağına ve kendisinin bu işin altından rahatlıkla kalkabileceğine inanmalıdır.”⁴⁷

“Drama çalışmaları öğrencilerle birlikte öğretmenin de rol alması anlamına gelir. Öğretmenin role girmesinin öğrenci ve öğretmen açısından birçok yararı vardır. Bu yararlar şu şekilde özetlenebilir; öğrenciler dramanın içine çekilir, sahne düzenini kurular, tanımlama ve rol için alıştırmalar yapılır, grubun rahatlığı sağlanır. İçerik kapanıklığı, utangaçlığı ve topluluk önünde olma korkusunu giderir.”⁴⁸

Öğretmenin *iletişimsel faaliyetleri* ise öğrencilerle iletişimiyle ilgilidir. Öğretmenin monolog olarak ya da zaman zaman öğrencilerle yapmış olduğu kısa konuşmalar yerine öğrenci merkezli yönetim uygulayarak öğrenciyi karşılıklı ve etkin bir iletişime dâhil etmelidir.

Rus drama uzmanlarına göre yabancı dil öğretiminde drama tekniğinin kullanımında öğretmenin temel görevleri öğretim sürecinin düzenlenmesi, bilgi kaynağı olarak bilgilendirme görevi yapması ve öğrencinin kişiliğini geliştirmesidir.⁴⁹ Aynı zamanda lider görevi de üstlenen öğretmen, gerekli hallerde gruba müdahale etmeli, grup uyumunu sağlamalıdır.

Başka bir kaynağa göre öğretmenler, drama etkinlikleri sırasında öğrencilerin “drama” düşüncesini anlamalarını, içeriğin ya da durumun anlaşılır olmasını sağlamalı; öğrencilere hazırlanmaları için zaman tanımalı, bu arada sınıfta dolaşarak gerekirse yardım etmeli, gerekli zamanlarda not almaya, etkinlik başladığında hazırlanmış konuşmalar ya da notlardan yararlanmak yerine doğaçlamayla konuşmaya teşvik etmelidir.⁵⁰

Öğretmenlerden drama uygulaması sürecinde dikkat etmesi beklenen durumlar şunlardır:

⁴⁶ Aytaş, **a.g.e.**, s. 23.

⁴⁷ Ay, **a.g.e.**, s.41'den, Charlyn Wessels, **Drama**, Oxford University Press, 1987, s. 20-21.

⁴⁸ Kırkar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 18.

⁴⁹ Konu ile ilgili bakınız: R.S. Alpatova, **Uçebno-roløvaya igra kak sredstvo intensivatsiyi obuçeniya gruppovomu obuçeniyu**, Moskva, y.y.,1987, s.16.
T.İ. Oleynik, **İntensifikatsiya obuçeniya dialogičeskoj reçi s pomoščy roløvoy igri v VII klasse sredney şkolı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kiev, 1986, s.180.

⁵⁰ Karadağ, **a.g.e.**, s.130-131'den J. Scrivener, **Learning Teaching**, Oxford, Heinemann Publishers, 1994.

- Birbirlerine saygı duymaları ve güvenmeleri konusunda öğrencilere yardım etmeli, öğrenciler arasında arkadaşça bir ortam oluşturmalıdır.

- Öğrencilerin dramaya katılmalarını, sık sık ayağa kalkmalarını sağlamalıdır.

- Drama oyunlarının neler olduğunu ve nerde kullanılacağını bilmelidir.

- Bir oyun olduğundan dramanın kendine özgü kuralları vardır. Kurallar açık bir şekilde konulmalı ve öğrencilerin kuralları anlamaları sağlanmalıdır.

- Öğrencilerin sözlü ve yazılı dili kullanım alanlarını genişletmeli, etkili bir dil kullanımına ve gelişimine ilgi göstermelidir.

Derslerde konuşma iletişim aktiviteleri öğrenciler tarafından yeterince dikkate alınmaz ve işbirliği içerisinde uygulanmazsa, bu aktivitelerin hiçbir istenen sonuca ulaşmaz. Öğretmen bu olumsuzluklara karşı önceden tedbir almalıdır.⁵¹

Dramanın senaryosunun geliştirilmesinde öğretmen, daha önce bahsettiğimiz yapıcı, yapısal, iletişimsel ve örgütsel işlevler dikkate alarak yaratıcı olmalı, eğitimsel yönetimini gerçekleştirmek için aşağıda belirtilen kuralları uygulamalıdır:

- Grup içindeki etkileşim için gerekli iletişim becerilerinin tanımlanması;
- Rollerin dağılımında eğitsel yaklaşımın olması;
- Her öğrencinin detaylı düşünülmüş rol yapmasının sağlanması;
- Grupta drama işbirliğinin düzenlenmesi, aşamalarının belirlenmesi;
- Yaratıcı ortamın sağlanması,
- Her öğrencinin oyunun sonuçlarının değerlendirilmesi;
- Bütünleştirici oyun modeli etkinliğinin koşullarına uyum sağlanması.⁵²

Buraya kadar ayrıntılı olarak ele alınan koşullar sağlandığında drama, eğitim ve öğretimde hedeflenen başarıya ulaşmakta kullanılacak en etkin tekniklerden biri olabilir.

3.6. Drama Oyununda Öğrencilerin Rolü

Eğitim biliminin gelişmesi ile birlikte drama tekniğinin kullanımında öğretmenin rolünde olduğu kadar öğrencinin rolünde de değişiklikler meydana gelmiştir.

Geleneksel öğretim tekniklerinde öğrenci öğretmene koşulsuz uymalı, onun uygun gördüğü her türlü etkinliğe itiraz etmeden katılmalı ve yine onun istediği dili

⁵¹ Aytaş, a.g.e., s. 26-29.

⁵² Artemeva, Makeyeva, a.y.

kullanmalıdır. Öğrenci derse katılmak istediğinde, elini kaldırmalı ve öğretmen konuşmasına izin verene kadar beklemelidir.

Modern eğitim bilimi yaklaşımlarında bu geleneksel öğrenci tipinin yerini daha modern, düşüncelerini açıklamaktan korkmayan, iletişim kurmaya eğilimi daha fazla olan öğrenci tipi almaktadır.

Drama tekniğinin kullanılmasıyla birlikte,

“... öğrencinin öğretmenle olan ilişkisi gelişir; çünkü öğretmen artık bilginin tek kaynağı değildir, kontrolü elinde tutan bir şeften çok, öğrencinin rehberidir. Öğrenciler eskiden olduğundan daha çok konuşurlar, iletileri de oldukça doğaldır, kendi öğrenme süreçlerine katılırlar, grup içinde olmanın getirdiği güveni yaşarlar: bireysel yetenekler paylaşılır, herkes az da olsa birbirine yardımda bulunur, zayıf öğrenciler becerilerini ortaya koyabilirken, daha güçlü öğrenciler de arkadaşlarına üstün gelmeye çalışmak yerine onlarla bilgilerini paylaşırlar.”⁵³

Öğrenciler saygılı olmak koşuluyla öğretmenleriyle ve toplum karşısında rahat konuşabilmelidirler. Ne var ki öğrencilerin genellikle konuşmaya eğilimleri yoktur. Drama bu problemi kaldırabilen başat yollardan biridir. Yabancı dil derslerinde verilen bir konu hakkında öğrencilerin kendilerini kolaylıkla ifade edebilmeleri için dramadan yararlanılır. Öğrencilerin sınıf ortamında belirli bir konu üzerinde konuşulması istenir. Bu etkinlikler başlarda öğrencilere zor gelse de zamanla alışılır. Öğrenciler karşılıklı konuşturulur. Karşılıklı konuşmalarda uyulması gereken şu kurallar öğrenciye açıklanır:⁵⁴

- Gerçek hayatta oluşabilecek durumların içine girmesi,
- Öğrencinin üstlenmiş olduğu role uyum sağlanması,
- Gerçek hayattaymış gibi davranması,
- İletişim kurma amacıyla yabancı dilin öğelerini kullanmasıdır.⁵⁵

Drama, öğrenciye sadece bilgi aktarmak yerine, bilgiyi kendi ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak kullanma becerisini de kazandırır. Öğrenci neyi öğreneceğini değil, nasıl öğreneceğini kavrar. Katılımcı, girişimci ve kendine ait değerleri özgürce paylaşarak üretici olur. Drama iletişim kurması kolaylaşan ve

⁵³ Ay, **a.g.e.**, s.43'ten A. Maley, A. Duff, *Drama Techniques in Language Learning*, Cambridge University Press, 1982, s.19-20.

⁵⁴ Aytaş, **a.g.e.**, s. 16.

⁵⁵ T.V. Kotlyarova, “İspolzovaniye rolevoy igrı pri obuçeniye inostrannomu yazıku”, **Voprosı sovremennoy filologiyi i metodiki obuçeniya inostrannim yazıkam v vuze i škole: Sbornik statey IX vsereossiyskoy nauçno-praktičeskoy konferentsiyi**, Penza, RİO PGSHA, 2007, s. 103-104.

kendine güveni artan öğrencinin çağdaş, hoşgörülü ve demokrat bir birey olmasına da katkıda bulunur.⁵⁶

Üniversite öğrencileri de drama, olaylara ve olgulara eleştirel bakma yeteneğini, yaratıcılığı ve estetik duyguları geliştirir.

“Sosyalleşmeyi, işbirliği yapabilme becerisini, toplulukla çalışma yeteneğini, katılımcılığı, toplumsal duyarlılığı ve iletişim becerilerini geliştirerek bireyin özgüveninin artmasını sağlar. Utangaçlık, çekingenlik gibi olumsuz duygulardan kurtulmayı sağlayarak ruhsal olarak sağlıklı bir birey olmaya yardımcı olur ve hayal gücünü geliştirir.”⁵⁷

Daha da önemlisi drama tekniği öğrencinin kendini keşfetmesini, hedef dilde daha iyi ifade etmesini ve düzgün konuşabilmesini sağlar.

Dramaya katılan öğrenciler için üstlenmiş oldukları rolü başarıyla oynamak oldukça önemlidir. Ayrıca katılımcılar arasında çeşitli sözlerle, yorumlarla, konuşmalarla ve rolü sürdürmesini sağlayan diğer cümlelerle gerçek bir ilişki kurmak da öğrenciler için aynı önemi taşımaktadır.⁵⁸

Daha önce bahsettiğimiz gibi yetişkin birey, yabancı bir rolü kendi üstüne alarak özgürleşir, konuşmaktan utanmayı, ortaklarıyla iletişim kurmaktan korkmayı bırakır. Çünkü oyunun katılımcısı bir aktör gibi kendi görüşleri yerine oynamış olduğu karakterin görüşlerini belirtir. Bu yüzden karakter adına söylenmiş fikirlerinden, sunulan değerlendirmelerinden ve konuşanın konuşma hatalarından da “sorumludur”.⁵⁹

Bu faktörlerden dolayı, rol seçimi, dramanın önemli noktalardan biridir ve öğrencinin yeterlilik derecesine ve belli durumlarda kendini ifade etme yeteneğinin oluşum seviyesine bağlıdır.

Rolün dağıtılması oyun katılımcılarının kendilerine önerilen rolleri benimsemesine, kendisine düşen rolü gerçekleştirmesi sırasında motivenin oluşturulmasına odaklanmaktadır ve aşağıdaki bileşenleri içerir:⁶⁰

⁵⁶ Aytaş, a.e., s. 21-22.

⁵⁷ A. y.

⁵⁸ D. B. Elkonin, **Psihologiya igrı**, Moskva, Vlados, 1999, s. 29.

⁵⁹ Jeremy Harmer, **The Practice of English Language Teaching**, London; New York, Longman, 1991, s. 133.

⁶⁰ T.N. Kolesnikova, “İgra v protsesse vospitaniya”, y.y., (Çevrimiçi), <http://naotrud.ru/novosti/anonsy-meropriyatij/9-uncategorised/190-igra-lukina>, 14 Temmuz 2014.

- *Drama katılımcılarına rollerin teklif edilmesi*: Bu roller, sosyal hayatla ilgili, edebi masal kahramanları, hayvan, bitki veya eşya, hatta gerçekte var olmayan şeyleri canlandıran roller olabilir.

- *Drama sırasında rollerin birbiriyle uyum içinde olması*: Herkesin aynı rolü oynaması, belli rolleri oynayan 2-3 katılımcı grubunun olması seçenek olarak sunulabilir.

- *Rollerin dağıtılması ise eğitsel ve yönetsel seçimleri içerir*. Öğretsel ve eğitsel rol seçiminde öğretim ve eğitim amaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Yönetsel rol seçiminde ise öğrencilerin yetenekleri, bilgileri dikkate alınarak rolleri verilir veya roller kurayla dağıtılır.

Drama, önemli iletişim becerilerinin de oluşturulmasına katkı sağlar. Öğrenciler, sadece kendi rollerini oynamak değil, diğer katılımcıların rollerine de dikkat etmek zorundadır. Burada önemli olan husus; öğrencinin iletişim durumuna uygun olan dil öğelerini seçmesi ve kullanmayı becerebilmesidir. Ayrıca kendi görüş açısını da sunması ve kendi görüş açısını savunması da önemlidir. Oyuncunun uzlaşmaya açık olması, tartışmadan kaçınması, sorunu ortadan kaldırma yollarını bulma becerisine sahip olması da çok değerlidir. Drama katılımcılarının sorunu çözme yollarını ifade etmesi, oyun ortaklarının konuşma tarzının değişmesine göre kendi davranış şekillerini değiştirmesi, iletişim stratejisine sahip olduğunun bir göstergesidir (görgü bilgisi, sözlü iletişim formüllerini doğru yerde kullanmak, minnettarlık, evet/hayır, rica, ifade edebilmek, duyduğu şeyleri değerlendirebilmek vb)⁶¹.

⁶¹ K.P. Kazançyan, "Rolevaya igra kak sredstvo kommunikativnogo obuçeniya", **Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvistiçeskogo universiteta**, Sayı: 519, Bölüm 2, 2007, s. 82-89.

3.7. Drama Sürecinin Aşamaları

Anlatılacak konunun hedeflenen kazanımlara göre yapılandırabilmesi, etkinliklerin birbirini destekler ve tamamlar biçimde sıralanarak uygulatılması önem taşımaktadır.

Bilim adamları⁶² dramayı belli bir sürece bağlı olarak gerçekleştiren etkinlik olarak ele aldıklarında aşağıdaki üç aşamayı belirlemişlerdir:

- Isınma ve rahatlama çalışmaları;
- Oynama (Canlandırma);
- Değerlendirme çalışmaları.

Isınma ve rahatlama çalışmaları ile başlayan drama oyunlarla devam etmekte, doğaçlamalarla gelişmekte ve değerlendirme aşamasıyla sona ermektedir.

Isınma ve rahatlama çalışmaları,

“ Tanışma, etkileşim kurma, güven ve uyum sağlama gibi özellikleri katılımcı bireylere kazandıran, grup liderin yönlendiriciliğinde yapılan çalışmalardır.”⁶³

Dramanın bu ilk aşaması öğrencilerin oyuna katılma isteğini artırmaktadır. Grup içerisindeki bireylerin birbirine, oyunlara, dramaya ısınmasını ve rahatlmasını sağlamaktadır. Bedensel ve zihinsel hazırlanmaya yönelik etkinliklerden oluşan ısınma çalışmaları katılımcıları drama yapmaya hazırlamaktadır.⁶⁴

Bu aşamada, öğrencilerin kendilerini ve etrafını tanımalarına, çevrelerinde bulunanları algılamalarına, gözlem yapmalarına ve gruba uyum sağlamalarına dikkat edilir.⁶⁵

Isınma çalışmalarında “Kulaktan Kulağa” ya da “Halka” oyunlarından yararlanılabilir. Öğrenciler halka oluşturarak birbirinin kulağına sözcük fısıldar ya da

⁶² Bkz. Neriman Aral, Gülen Baran v.d., **Drama**, İstanbul, Ya-Pa Yayınları, 2000; Tülay Üstündağ, Pınar Özdemir, **Creative Drama Curriculum Related to the Scientists in Science and Technology**, Elementary Education Online, Sayı: 6(2), 2007, (Çevrimiçi) <http://ilkogretim-online.org.tr>, 17 Temmuz 2014; V. N. Vasilina, “İspolzovaniye rolevih igr dla aktiviztsiyi obuçeniya inostrannomu yazıku”, **Mejkulturnaya kommunikatsiya i professionalno oriyentirovannoye obuçeniye inostrannım yazıkam: materialı III mejdunarodnoy nauçnoy konferentsiyi, posvyasçennoy 88-letiyu obrazovaniya Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta**, Minsk, 30.10.2009, Minsk, Tesey, 2009, s. 176-177.

⁶³ Üstündağ, **a.g.e.**, s. 40.

⁶⁴ Köksal, **a.g.e.**, s. 5.

⁶⁵ Aytaş, **a.g.e.**, s. 23.

birbirlerine top atıp iltifatta bulunurlar. Diğer bir oyun türü de birbirine top atarken Rusya'nın şehirlerinin isimleri ya da başka Rusça isimler söylemeleri şeklinde oynanır. Oyunun zorluk derecesi yükseltilerek her öğrenciden bir önceki kişiden duyduğu sözcüğün eş anlamlısını yüksek sesle söylemesi istenebilir.

Isınma çalışmalarının sonunda öğrenciler birbirini dinlemeyi ve anlamayı öğrenip oyun grubunda kendilerini daha rahat ve güvenli hissederler.⁶⁶ Devamında oynama aşamasına geçilir.

Oynama (canlandırma) aşaması öğrencilerin kendilerine verilen rolü belirli kurallara sadık kalarak oynamaları esasına dayanır. Bu oyunlar sırasında grupta bulunan her üye, kendi yorumlarını katıp yaratıcılığını ortaya koyarak oyunun zenginleşmesine ve gelişimine katkı sağlar.⁶⁷

Oyuncuların dramaya girişiyle başlayan bu aşamada drama ekibinin, dramanın hedeflerinin ve görevlerinin yönlendirilmesi, öğrencilerin psikolojik olarak hazırlanması, katılımcıların yaratıcı ve zihinsel potansiyellerini harekete geçirmesi amaçlanır. Öğretmenin bu aşamadaki esas görevleri; ortak sorunu çözmek için birbirinden farklı ve bağlantılı olmayan öğrencilerden bir takım oluşturmak, ortak hedefle ilişkilendirmek, gerekli ortamı oluşturmak, herkesi yaratıcı üretken eğitim ve öğretim faaliyetlerine ve iletişime yönlendirmektir.⁶⁸

Oyun aşamasında seçilen etkinlikte rol alacak öğrenciler belirlenir. Bu sırada öncelikle sınıftaki tüm bireylerin oyuna katılmasına özen gösterilir, sınıf mevcudunun fazla olması durumunda istekli olan öğrencilere öncelik verilmesine dikkat edilir. Oyuncular seçildikten sonra canlandırılacak olan karakterlerin özelliklerine ya da (replikler, tonlar, mimikler, moral vb.) hareketlerine ilişkin kartlar verilebilir. Hazırlık için zaman verilerek oyun aşamasına geçilir.⁶⁹

Oyun aşaması, daha önce belirlenmiş görevlerin öğrenciler tarafından yapılmasıdır. Hemen veya adım adım çeşitli özel davranış ve özel oynama şekli gerektiren bu görevler öğrencilere verilir. Drama katılımcılarının önüne, sırayla üstesinden gelinmesi gereken veya drama ortamında faaliyetin rotasını değiştirmeyi gerektiren çeşitli engeller koyulur.

Dramada zorlukları aşamayan ve bundan dolayı oyundan çıkmak isteyenlere öğretmen tarafından çeşitli şekillerde yardım edilir. Drama sırasında

⁶⁶ Vulfert, **a.g.e.**, s. 64.

⁶⁷ Aytaş, **a.y.**

⁶⁸ Vulfert, **a.e.**, s. 37.

⁶⁹ Vulfert, **a.g.e.**, s. 96.

çıkmaza girilmiş ya da katılımcıların ilgisi azalmış ise katılımcıların dramaya ilgisini çekecek yeni detaylar içeriğe dâhil edilebilir. Tüm bu kriterler doğrultusunda öğretmenin ve katılımcıların isteğiyle drama birkaç kere düzenlenebilir.⁷⁰

Drama başladığı anda hiç kimsenin oyuna veya oyunun gidişatına karışmamalıdır. Ancak öğrencilerin ana hedeften uzaklaşmaları durumunda davranışları öğretmen tarafından düzeltilebilir.⁷¹

Oyun aşamasının uygulanmasında ulaşılmak istenen amaca yönelik rol yapma, doğaçlama, mim teknikleri, kukla kullanımı gibi birçok teknik vardır.

Demirel *rol yapmanın*, "... öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir öğretme tekniği"⁷² olarak tanımlamaktadır.

Yabancı dil öğretiminde bu teknik daha çok "diyalog öğretiminde ve konuşma becerisini geliştirmede kullanılır."⁷³ Rol yapma tekniği uygulanmadan önce diyalog kullanılarak öğretilmesi hedeflenen cümle yapıları öğrenilmeli ve uygulanmalıdır. Cümle yapıları öğrenildikten sonra, benzeri durumlarda bu teknikten yararlanılmalıdır.⁷⁴

Rol yapma tekniğinin rol oynanacak konunun belirlenmesi, öğrencilerin rollerine hazırlanması, rollerin oynanma ve sonucun değerlendirilmesi gibi drama tekniğini anımsatan aşamaları olsa da birbirinden farklıdır. Rol yapma tekniği ile drama tekniği arasında başlıca farklar şöyle özetlenebilir:

- Drama, katılımcıların metne bağlı kalmadan doğaçlama olarak rollerini canlandırdıkları bir tekniktir. Yaratıcı düşünceyi geliştirir. Dramanın, rol yapmaya göre tek sınırlılığı, öğrencileri kontrol etmenin zor oluşudur. Rol yapma ise; yine öğrencilerde yaratıcı düşünceyi geliştirmekle birlikte; sabit bir metin üzerinden oynanır. Bundan dolayı öğrencide sorumluluk duygusunu geliştirir.

⁷⁰ Vasilina, **a.g.e.**, s. 176-177.

⁷¹ S. A. Şaronova, **Metod igrovoy situatsiyi: ucebno- metodiçeskoye posobiye**, Moskva, RUDN, 2001, s. 87.

⁷² **A.e.**, s. 68.

⁷³ Demirel, **a.g.e.**, s. 68.

⁷⁴ Mustafa Arslan, Aynur Gürsoy, "Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması", **Ege Eğitim Dergisi**, Sayı: 9(2), 2008, s.109-124.

- Rol yapmada roller önceden dağıtılır. Öğrenciler bu rollere göre konuyu canlandırır. Dramada ise öğrenci canlandıracağı durum üzerinde serbesttir, doğaçlama yapabilir.

- Rol yapmada öğrenci, canlandığı karakterin görüşlerini aktarır. Dramada ise öğrenci gelecekte veya başka ortamlarda karşılaşılabileceği durumlara farklı çözüm yollarını oynayarak tecrübe kazanır.

- Rol yapma, tiyatro oyunundaki gibi belirli bir metin içerir. Drama ise doğaçlama bir şekilde yapılır ve o anda öğrenci istediği gibi davranabilir.⁷⁵

Şimdi de her iki tekniğe ilişkin bir örnek verelim.

Rol Yapma Tekniğine İlişkin Oyun Örneği

“Lokanta”

Ortam: Lokanta

Oyunun Konusu: Beslenme

Oyunun Amacı: Rol oynama tekniği kullanılarak hedef dilde günlük yaşamın bir parçası olan beslenmenin yeri öğretilmeye çalışılır.

Oyun Lideri: Öğretmen.

Oyunun Uygulanması: Gönüllü üç öğrenci seçilir. Öğrencilere kartlar dağıtılır. Her öğrenci sadece kendi kartını görür. Öğrencilerin kartları okumaları ve anlamadıkları yerler varsa sormaları istenir. Kartta yazılanları iyice anladıklarına emin olduklarında kartları bırakmaları ve rol oynamaya başlamaları istenir.

Birinci öğrenci-garson. Kartına şöyle yazılabilir: “Müşterileri memnun bırakmak isteyen bir karakter.”

İkinci öğrenci - birinci müşteri. Kartına şöyle yazılabilir: “Her söze atlayan, hiçbir şeyi beğenmeyen müşteri.”

Üçüncü öğrenci - ikinci müşteri. Kartına şöyle yazılabilir: “Dengeli, saygılı ve sakin bir müşteri”.

⁷⁵ Adıgüzel, a.g.e., s. 420-423.

Oyun bitince karakterler kendilerini tanıtırlar. Sınıfa nerede hata yaptıkları sorulur. Soru cevap yöntemiyle doğru cevaplar alındıktan sonra oyun tekrarlanır. Oyun bitince bir sonuca bağlanır ve sınıfta konuyla ilgili deneyimleri olanlara sorular sorulur.

Drama Tekniğine İlişkin Oyun Örneği

“Alışveriş”

Ortam: Alışveriş merkezindeki giyim mağazası

Dramanın konusu: Alışveriş.

Dramanın amacı: Belli bir sürede uygun bir şekilde tanıtımı yapılan ürünü olabildiğince fazla sayıda satın almak.

Dramanın uygulanması: Gönüllü iki grup öğrenci seçilir. Roller dağıtılır.

Dramanın işlenişi: Grup satıcılar ve alıcılar olarak iki takıma bölünür. Satıcılar kendi dükkânını dekore ederler, ürün çeşitlerini düşünürler. Alıcılar ise çantaları, paraları hazırlarlar ve hangi ürünleri satın almaları gerektiğine karar verirler. Bu süreçte espriler çok değerlidir. Satıcılar alıcılara ikna edici öneriler sunarlar (kendi ürünlerinin reklamını yaparlar), kendi ürünlerini daha çabuk ve daha kârlı şekilde satmaya çalışırlar. Alıcılar ise ürünleri incelerler, pazarlık yaparlar ve satın alırlar. Alıcılar arasında olduğu gibi satıcılar ve alıcılar arasında da satın alınmış ürünlerin değiş tokuşu yapılabilir. Oyun sonunda, en titiz alıcıya ürünü zarif ve kibar bir şekilde satan ya da tüm ürünleri satan karakter en becerikli satıcı olarak seçilir.

Örneklerden de bir kez daha anlaşıldığı gibi rol yapmada birey, başka birinin kimliğine bürünerek dünyaya başkasının penceresinden bakmaya çalışır. Dramada ise bireyde gelecekte veya başka ortamlarda karşılaşılabileceği durumlara muhtemel çözüm yollarını oynayarak hazırlıklı olmayı içerir.

Oyun aşamasında kullanılan bir diğer teknik olan *doğaçlama*, bireysel ve grupsal yaratıcılığın en çok ön plana çıktığı tekniktir. Yaşadığımız her şeyi kurgulayamayız. Beklenmedik durumları kestiremediğimiz için böylesi durumlarda nasıl davranamayacağımız belirleyemeyiz. İşte bu durum karşısında takındığımız tavırlar bütününe “doğaçlama” diyebiliriz.

Doğaçlama, “belirli bir ön hazırlığa dayanmaksızın, o anda oluşturulan, seçilen ya da konuyu, akışı önceden ayrıntıları ile saptanmamış, anında yaratılan, geliştirilen özgün bir estetik oluşturma sürecidir.”⁷⁶

Birbirine ısınmanın ve oynama isteğinin olduğu bu aşamada, kurallar daha serbest, grup üyeleri daha özgürdür. Belli bir konu etrafında bireysel yetenekler ortaya konur. Her bireyin ortaya koyduğu çalışma, ait olduğu gruba mal edilerek diğer üyelerin de bundan pay almaları sağlanır. Bu durum üyeler arasındaki ilişkilerin kuvvetlendirilmesi açısından da oldukça önemlidir.

“Doğaçlama çalışmalarında grup üyelerinin özgür bırakılması, diğer üyelerin de onu yüreklendirici bir tavır içerisinde olmaları gerekmektedir.”⁷⁷

Doğaçlamalar sırasında öğrenciler hedef dilde edimde bulunmaya çalışırlar. Ancak bunun gerçekleştirilmesi ileri düzeyde dil yeterliği gerektirir. Bu nedenle doğaçlama etkinliklerinin daha çok ileri düzeye ulaşmış öğrencilerde uygulanması önerilmektedir.

Başka bir deyişle öğrenciler başkalarının kimliğine bürünerek onların nasıl düşündüklerini, nasıl hissettiklerini ve nasıl davrandıklarını anlamaya çalışırlar.

Diğer bir teknik olan *pantomim* “gözlem, dikkatini yoğunlaştırma ve bedensel becerilerin gücüne dayanan bir ifade biçimidir.”⁷⁸ Başka bir deyişle, sözcükler kullanılmadan, sadece hareketlerle ifade edilmesidir.

Yabancı dil öğretiminde dramada pantomim tekniği kullanımı sonucunda sadece sözel değil, sözel olmayan iletişim becerileri de gelişir. Pantomim öğrencilerin vücut hareketlerini, vücudunun parçalarını (gözünü, başını, yüzünü, ellerini, kollarını) kullanmasını, öğrencilerin sözsüz iletişimi öğrenmesini sağlar.⁷⁹ Pantomim yolu ile dramada canlandırabilecek olan davranışlar, olaylar, nesnelere adeta sınırsızdır.⁸⁰ Örneğin, Rusça öğretiminde öğretmen öğrencilerin ilk defa Moskova’ya gelen turist davranışını pantomim yoluyla yapmalarını isteyebilir ya da hedef dilde spor konusu drama ile çalışılırken, öğrenciler, canlandırdıkları sporla ilgili olayları, pantomim yolu ile gösterebilirler.

⁷⁶ Karadağ, **a.g.e.**, s. 140.

⁷⁷ Aytaş, **a.g.e.**, s. 23.

⁷⁸ Önder, **a.g.e.**, s. 105.

⁷⁹ Kolesnikova, **a.g.e.**, s. 14-16.

⁸⁰ Önder, **a.y.**

“Pantomimle benzer bir şekilde rol oynama, öğrencilerin kendileri olarak söylemediklerini ve yapamadıklarını girdikleri rol içinde mimiklerini maksimum düzeyde kullanmalarını kolaylaştırır, onlara güç, cesaret ve güvenle kendilerini ifade etme fırsatı verir.”⁸¹

Çoğu insana göre kuklacılık küçük çocuklara yönelik bir faaliyettir. Düşünüldüğünün aksine *kuklalar* sınıftaki tüm dikkati üzerlerine çekerek öğrencilerin aktif olmasını sağlar. Kuklaların etkili kullanılabileceği alan dil öğretimidir. Öğrenciler drama sırasında başka durumlara oranla daha fazla sözel dil kullanırlar ve hazırlıksız konuşma söz konusudur. Kukla, konuşan öğrenci utangaç ise onun utangaçlığını da gizleyecektir.⁸²

Kumaş ve karton gibi malzemelerden yapılmış, parmak ve el yardımıyla oynatılabilen kuklalar öğrencilerin iç dünyalarını, yaşantılarını hedef dilde daha kolay ifade etmelerini sağlar.⁸³

Yukarıda bahsedilen teknikler amaçlanan davranışın, olayın aktarılmasında konuya uygun olarak tek başlarına veya bir arada kullanılır.

Sınıf içinde yapılan drama çalışmalarının son aşaması da etkinlik sonrası yapılan **değerlendirmeler**dir.

Drama bittiğinde öğretmen öğrencilerle birlikte genel bir değerlendirme yapar. Öğrenciler düşüncelerini paylaşır, neyin güzel yapıldığını, hangi konuda çalışılması gerektiğini anlatırlar.

Sonunda öğretmen değerlendirmelerini yapar ve nihai sonuçlarını açıklar.⁸⁴

Oyunun analizi (incelenmesi), dersin etkinliğini belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Her öğeyi ‘iyi – kötü’, ‘haklı – haksız’ olarak değerlendirmek yerine durumun gelişimine göre alternatif çözümlerin ortaya atılması, sahip olunan psikoloji ve öğrenim bilgisinin kullanılması, diğer tarafın dinlenmesinin ve farklı görüşlerin kabullenmenin öğrenilmesi önem taşır.⁸⁵

⁸¹ Kırnaz, **a.g.e.**, s. 18.

⁸² Ay, **a.g.e.**, s. 75-76.

⁸³ Önder, **a.g.e.**, s. 108.

⁸⁴ O.O. Borodina, “**Rolevaya igra kak odin iz interaktivnih metodov formirovaniya kommunikativnih kompetensiy u studentov na zanyatiyah po inostrannomu yazıku**”, y.y., (Çevrimiçi), fostu.ucoz.ru/.../36-1-0-352, 16 Temmuz 2014.

⁸⁵ Vulfert, **a.g.e.**, s. 96.

Sonuç olarak, “yapılandırılmış bir derste, hazırlık ve ısınma çalışmalarıyla başlayan ve canlandırmalarla devam eden uygulamalar, değerlendirme-tartışma aşaması ile son bulur. İlgililik, istek uyandırmak, konuya ısındırmak ve öğrencileri hazır hale getirmek için oynanan oyunların, rol oynamaların ve kısa doğaçlamaların temel amacı öğrencileri bir sonraki aşamaya hazırlamaktır. Canlandırma aşaması; ele alınacak konu çerçevesindeki doğaçlamanın, rol oynamanın ve diğer yaratıcı drama tekniklerin kullanıldığı aşamadır. ...Hedeflenen kazanımlara doğru yapılan bu yolculuk, değerlendirme- tartışma aşaması ile son bulur.”

Böylece, “Drama ile yapılandırılan bir derste, başından sonuna kadar, bütün etkinliklerin birbiri ile bağlantılı olduğu, birbirini desteklediği ve bütünlediği bir yapı içinde devinir.”⁸⁶

3.8. Sözlü ve Yazılı Anlatım Dersinde Drama Uygulamaları

Özcan Demirel’ in deyişiyle, “Yabancı dil öğretiminde genel amaçlardan biri, belki de en önemlisi öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır bir şekilde konuşabilmesidir.” Öğrencilere hedef dilde konuşma becerisini kazandırmak için orta seviyeden itibaren “Sözlü ve Yazılı Anlatım” dersi uygulanmaktadır. Bu derslerde konuşma öğretiminde drama tekniği de dâhil çeşitli teknikler ve alıştırmalar olanaklar sunmaktadır.⁸⁷

Türkan Olcay’ın **Sözlü ve Yazılı Anlatım-1** adlı ders kitabının önsözünde belirtildiği üzere Rusça sözlü ve yazılı derslerinde ağırlıklı olarak “iletişim sağlama ve bu dili konuşan insanların kültür yapısını tanıtmaya” amacı güdülmekte, “sözcükbilim ve dilbilgisi alanlarında edinilen bilgilerin genişleterek pekiştirilmesi”, “konuşma becerilerinin geliştirilmesi” vb. sonuçlara ulaşılması öngörülmektedir.⁸⁸

“Rusça sözcükbilimi üzerinde çalışmalar iki yönlü yapılmaktadır:

- Metin üzerinde çalışılarak sözcük birikiminin artırılması;

- Metin sonrasında yer alan konuşmaya yönelik alıştırmalar yardımıyla yeni öğrenilen sözcüklerin pekiştirilmesi.

⁸⁶ Kırkar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 10.

⁸⁷ Demirel, **a.g.e.**, s. 102.

⁸⁸ Türkan Olcay, **Sözlü ve Yazılı Anlatım-1**, İstanbul, İÜ Edebiyat Fakültesi, 2003, s. 4.

Üzerinde durulan sözcüklerin sözcükbilim (eşanlamlılık, karşıt anlamlılık vb.) ve sözdizimsel bağlantılarına önem verilmelidir. Deyimler, atasözleri vb. birimler aynı anlamı taşıyan sözcük gruplarıyla karşılaştırılarak verilmelidir.”⁸⁹

Konuşma becerilerinin geliştirilmesine ise

- “Konuşma etkinliğinin önemli bir aşamasını oluşturan dilbilgisi konularının kavranmasına yönelik” uygulamalar;

- “İletişimde yararlanılacak olan sözcük birimlerinin kullanımına yönelik konuşma öncesi” uygulamalar;

- “Konuşma becerisini geliştiren ve pekiştiren konuşma” uygulamaları⁹⁰ yapılmalıdır.

Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım derslerinde söz konusu uygulamaların tümü drama tekniği için de geçerlidir.

Drama, öğrencilerin belli bir konuyla ilgili öğrenmiş oldukları dil bilgisi kurallarının pekiştirilmesinde ve öğrenme seviyelerinin tespit edilmesinde önemlidir.⁹¹ Örneğin, “Ülke. Dil. Ulus” adlı Sözlü Anlatım dersi konusunun başarılı bir biçimde işlenişi, dil bilgisi kurallarına ait hareket fiillerinin kullanım kurallarının öğrenciler tarafından iyi kavranmasına, ulusların ve konuşulan dillerin Rusça karşılığının özümsemesine bağlıdır.

Sözlü Anlatım dersinde yukarıda bahsedilen konu işlenirken dolaylı konuşma kullanımı becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan bir oyun örneği aşağıda verilmiştir.

Oyun: Rusçadan Rusçaya⁹²

Oyunun yürütülmesi: Katılımcılar iki küçük takıma ayrılırlar. A takımı, belli veya serbest bir konuyla ilgili diyalog (polilog) yapar. Öğretmenin işaretiyle takım konuşmayı durdurur ve B takımı, dolaylı anlatım yöntemini kullanarak, söylenenleri anlatır. Sonra A takımı konuşmaya devam eder. Kısa bir süre sonra konuşma yeniden durdurulur... B takımı hata yaptığı anda takımlar değişir. Doğru kurulan cümle sayısına göre öğretmen kazananı belirler.

Konuşma becerilerinin gelişmesinde dilbilgisi kadar sözcük öğretiminin de önemi vardır. Drama etkinlikleri sayesinde öğrenciler öğrendikleri sözcükleri tekrar

⁸⁹ A.y.

⁹⁰ A.y.

⁹¹ Kolesnikova, a.g.e., s. 14-16.

⁹² A.y.

etme ve pekiştirme olanağı bulup özellikle günlük yaşamlarında bunları uygulama olanağı bulurlar.⁹³

Sözlü anlatım dersinde “Yerleşim Alanları. Yaşam Mekânları” konusu ile ilgili sözcük öğretimine ilişkin drama örneği aşağıda verilmiştir. Dramanın uygulanabilmesi için konuyla ilgili yeni sözcüklerin öğrenilmesi gerekmektedir.

Oyun: “Yeni Ev”

Ortam: Emlâkçı Dükkânı

Dramanın konusu: Tanıtımı yapılan evlerinden birini belli bir sürede müşteriye satmak.

Dramanın işlenişi: Grup emlakçılar ve müşteriler olarak iki takıma bölünür. Emlâkçılar satacakları dairelerin reklamlarını yapar. Müşteriler kendi arasında hangi daireyi satın almaları gerektiğine karar verirler. Bu süreçte espriler çok değerlidir. Emlâkçılar müşterilere ikna edici öneriler sunarlar, evleri daha çabuk ve yüksek fiyata satmaya çalışırlar. Müşteriler ise daireleri incelerler, pazarlık yaparlar ve satın alırlar.⁹⁴

Yukarıdaki örneklerden de anlaşıldığı üzere dramaların amacı sözlü anlatım konularıyla ilgili yeni sözcüklerin öğretilmesi, pekiştirilmesi ve konuşma sırasında doğru bir şekilde kullanılmasıdır.

Konuşma becerisini geliştirmek ve arttırmak amacıyla drama uygulamasında öğrenciler tarafından canlandırılan durumlar gerçek hayatta hedef dildeki iletişim sırasında ortaya çıktığında öğrencilerin bu durum karşısında başarılı olması beklenir.⁹⁵

Sözlü Anlatım dersinde drama günlük yaşam konularını ele alarak kullanım alanı oluşturur. Doktor ve hasta, satıcı ve müşteri, rehber ve yabancı turist gibi oyunları buna örnek verilebilir.

Drama: Ziyaret

Ortam: Resmi bir ortam

Dramanın işlenişi: Katılımcılardan biri ziyaretçi rolünü, diğeri ise sekreter rolünü üstlenir. Ziyaretçinin görevi sekretere yöneticinin yerinde olup olmadığını ve uzun bir süre sekreterle konuşmayı sürdürmektir. Sekreterin görevi ise işle ilgili telefon görüşmeleri yapabilmesi için kibar bir şekilde konuşmaya ara verilmesini istemektir.

⁹³ A.e.

⁹⁴ Akişina, a.g.e., s. 6.

⁹⁵ Vasilina, a.g.e., s. 176-177.

Yabancı dil öğretiminde drama “yazılı metne bağlı olmayan drama” ve “yazılı metne bağlı olan drama” olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır.

“Yazılı bir metne bağlı olmayan drama uygulamalarında öğrencilerin doğaçlama yoluyla sözel anlatım becerilerinin geliştirilmesinin yanında, bir durumu özgürce anlatabilme becerileri de geliştirilmeye çalışılır.” Özellikle metin özetlemeleri veya metinle ilgili değerlendirmelerde bu yöntem oldukça yararlıdır.⁹⁶

Yazılı bir metne bağlı olan drama etkinliklerinde ise vurgu ve tonlamalara dikkat etmenin yanı sıra metnin içeriği de göz önünde bulundurulur. Bundan dolayı canlandırılacak metnin içerik analizinin iyi bir şekilde yapılması gerekir.

Kaynak olarak ise öğrencilerin ilgisini çekecek, onları teşvik edecek, doğaçlamalarına yardımcı olabilecek masal, şiir, hikâye, roman, günlük yaşamda karşılaşılan güncel olay ve haberler gibi çeşitli kaynaklar kullanılabilir.⁹⁷ Drama konuları için edebi eserler zengin kaynak oluşturmaktadır.⁹⁸

Bilindiği üzere, dil ile kültür arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimi alan öğrenciler dili zenginleştiren deyim, atasözleri ve kalıp ifadelerin anlam ve ardındaki mantığı öğrenmek isterler. Sınıf ortamında uygulanan drama etkinlikleri öğrencilere bu gibi bilgilerin aktarımını sağlar.⁹⁹

Sözlü Anlatım dersinde öğrenciler drama etkinliklerine katılarak edinilmiş dil bilgisine ve eğitimsel faaliyet koşullarında oluşmuş iletişimsel becerilerine göre gelecekteki mesleki faaliyetlerini modellemiş olurlar¹⁰⁰. Böylece mesleki hayattaki etkileşimci ve ifade edici dil geliştirilmiş olur. Bu amaca ulaşmak için drama çeşidinin seçimi de oldukça önemlidir. Bu öğrenciler, öğrenme süresinde aşağıda sıralanmış drama çeşitlerini kullanabilirler:

- Öğretim materyallerinin (dil ve konuşma) öğrenilmesi ve uygulanması bazında tasarlanmış dramalar – dil bilimi dramaları (eğitsel, bilimsel dil bilimi tartışmaları, konferanslar, röportajlar, dil bilimi konularıyla ilgili konuşmalar vb.);

⁹⁶ Aytaş, a.g.e., s.15.

⁹⁷ Ay, a.g.e., s.

⁹⁸ Nihal Kuyumcu, “Üç Derste Gergedanlaşma” Ve Yabancı Dil Öğretiminde Tiyatro”, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Sayı8(10), Ankara, s. 423.

⁹⁹ Tüm, a.g.e., s. 1903.

¹⁰⁰ A.N. Şçukin, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıkă kak inostrannogo(dla zarubejnih filologov-rusistov)**, Moskva, Rusky yazık, 1999, s. 157.

- Uygulama materyalleri bazında tasarlanmış dramalar – yöntemsel dil öğretim dramaları (yeni konulara başlamadan, öğrenilmiş bilgilerin aktifleştirilmesinde, tekrarlanmasında, genelleştirmesinde vb. uygulanan etkinlikler)¹⁰¹.

Mesleki sözel beceri oluşturma amacıyla kullanılan drama örneği:

Oyun: Rusçanın seçilmesi¹⁰²

Amaç: Dünyada Rusçanın rolü ve Rusça öğrenmenin önemi hakkında monolog ve diyalogların geliştirilmesi.

Oyunun yürütülmesi: Katılımcılara, Rusya’da eğitim aldıktan sonra memleketine dönen ve Rusça öğretmeni olarak, yabancı dili seçen öğrencileri Rus dilini tercih etmeleri için ikna etme görevi verilir. Katılımcılardan biri öğretmen rolünü üstlenir. Kalanlar ise öğrenci rolünü oynarlar. Sorular sorar, Rusçanın önemi konusunda fikirlerini belirtirler, diğer yabancı dilleri öğrenmenin avantajlarını ileri sürerler.

Hem mesleki hem de günlük dilde anlaşılabilir bir şekilde konuşabilmek için telaffuz öğretimine yönelik de dramalar kullanılır.¹⁰³

Latin alfabesinden oluşmaması ve yazıldığı gibi okunmamasından dolayı Rusçayı yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler telaffuzda zorluklar yaşar. “Drama, özellikle telaffuz öğretiminde olumlu ve kalıcı bir etkiye sahiptir. Çünkü iletişimin bütün parçaları (telaffuz, tonlama, doğru yerde kullanma vb.) drama etkinlikleri yoluyla pekiştirilebilir.”¹⁰⁴

Drama sözlü anlatım kadar yazılı anlatma becerisini de olumlu yönde geliştirir.

“Yapılan bir etkinliğin sonucunun değerlendirilmesi veya bu etkinlikle ilgili hazırlık planı yazılı olarak istenebilir. Bütün bunlar, öncelikle yazma becerilerinin geliştirilmesinde rahatlatıcı, daha sonra da geliştirici bir etkiye neden olacaktır.”¹⁰⁵

¹⁰¹ S.V. Şatilov, **Aktualniye problemi metodiki obuçeniya russkomu yazıku inostrannih uçaşçihsa**, Sankt-Peterburg, SPbGU, 2000, s. 53.

¹⁰² Şçukin, **a. y.**

¹⁰³ Demirel, **a.g.e.**, s. 104.

¹⁰⁴ Gülden Tüm, “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğinin Rolü”, **Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume**, Sayı: 5/3, Bahar 2010, s.1903’ten Janet Goodwin, “Teaching Pronunciation”. In M. Celce-Murcia (Ed.), **Teaching English as a Second or Foreign Language (3rd ed.)**, Heinle & Heinle, Boston, 2001, s. 126.

¹⁰⁵ Aytaş, **a.g.e.**, s. 16.

4. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla araştırmanın modeli tanıtılarak verilerin toplanmasına, verilerin çözümüne ve yorumlanmasına yer verilecektir.

4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı ikinci sınıf öğrencilerinin Sözlü ve Yazılı Kompozisyon Dersi, “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” konularını öğrenmelerinde drama tekniğinin Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Değerlendirilmesine yönelik deneysel bir desenle yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin¹ tespiti için ön test ve öğrenci başarılarının değerlendirilmesi için son test kontrol gruplu model kullanılmıştır.

Çalışmada drama tekniği bağımsız değişken, akademik başarı (bilişsel alan basamaklarından bilgi, kavrama, uygulama basamaklarını ölçen başarı değerlendirme testinden alınan puan) bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Kısaca bağımsız değişkenlerin (drama etkinlikleri), bağımlı değişken (akademik başarı) üzerinde etkili olup olmadıklarını ortaya koymaya yönelik yapılan bir çalışmadır.

¹ “Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, bir derse başlarken öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel dağarcığında getirdiklerinin tümü olarak betimlenebilir.” , E. Karadağ, T. Korkmaz, N.Çalışkan, “Hayat Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Etkililiğinin Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Değerlendirilmesi”, **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)**, C. VIII, Sayı: 1, 2007, s. 182.

Bu araştırma, son test kontrol gruplu deneysel modeldedir. Araştırmada kullanılan deneysel desen aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

G₁	X	O_{1.1}
G₂	Y	O_{2.1}

Bu desendeki kısaltmalar :

G₁ – deney grubu

G₂ – kontrol grubu

X – drama yoluyla öğretim

Y – geleneksel yöntem

O_{1.1} –Rusça “ Alışveriş” ve “ Giyim Mağazası” ünitesi başarı testi – deney grubu sonuçları

O_{2.1} –Rusça “ Alışveriş” ve “ Giyim Mağazası” ünitesi başarı testi – kontrol grubu sonuçları

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalına devam eden 24 ikinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Sözlü ve Yazılı Kompozisyon Dersini alan öğrenciler deney ve kontrol çalışma gruplarını oluşturmaktadır. İkinci sınıftan 12 kişi deney grubu, 12 kişi de kontrol grubu üyeleri olarak belirlenmiştir. Her iki grupta toplam 24 öğrenci yer almaktadır.

Bu öğrencilerin deney ve kontrol gruplarına atanmasında eşitliği sağlamak amacıyla bir önceki final sınavının notları dikkate alınmıştır. İki grupta da üyeler Rusça düzeylerinin yaklaşık olarak eşit olması hedeflenmiştir. Bu nedenle, iki

grubun final testleri arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann – Whitney U testi uygulanmıştır.²

Tablo 4.1. Öğretim Grubu Değişkenine Göre Rusça Final Sınavları (Öntest) Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Uygulanan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Drama	12	11,00	132,00			
Geleneksel	12	14,00	168,00	54,000	-1,043	,319
Toplam	24					

Tablo 4.1.'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim grubu (geleneksel ve drama tekniği) değişkenine göre Rusça final (ön test) sınavı başarı puanlarının, gruplar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere uygulanan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Her iki gruptaki puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 4.2. Drama ve Geleneksel Öğretim Gruplarının Alışveriş Ünite Başarı Puan Ortalamaları ve Standart Sapmalarına İlişkin Bilgiler

Grup	N	\bar{X}	S
Drama	12	76,000	12,968
Geleneksel	12	81,416	8,073

² “Mann-Whitney U testi, puan türü bir değişkenin, iki kategorili bir değişkene göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için kullanılan non- parametrik tekniktir. N...30 olduğu durumlarda veya özel grupların karşılaştırılmalarında kullanılmaktadır.” Vakur Çifçili, Yasemin Derelioğlu, **İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü “Okul Sağlığı Eğitim Projesi”**, İstanbul, İstanbul Sağlık Müdürlüğü Yayınları, 2008, s. 214.

4.3. Verilerin Toplanması

Uygulama aşamasında İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının ikinci sınıf öğrencileri uygulama grupları olarak seçilmiştir. Seçilen deney ve kontrol grubu işlenecek üniteye başlamadan önce uygulanan veri toplama araçları (Öğrenci Başarısı Değerlendirme Testi olarak 2013-2014 öğretilimi yılının Güz Dönemine ait Final Sınavı) öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin tespiti için ön test olarak uygulanmıştır.

Uygulama ünitesi olarak daha önce belirlenen “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” ünitesinin hedef ve davranışlarına dikkatlice uyularak, deney grubunda drama tekniği kullanılarak (Ek:4.1), kontrol grubunda ise geleneksel teknikler (Ek:4.2) kullanılarak işlenmiştir. Ders işlenişleri bir hafta (6 ders saati) sürmüştür. Bu uygulamada verilen dersler aynı öğretmen tarafından yürütülmüştür. Böylece iki grup arasında oluşabilecek akademik başarı farklılaşmasının öğretmen etkenine bağlı olmaması kontrol altına alınmıştır.

Uygulamaların sonunda daha önceden hazırlanan veri toplama araçları Öğrenci Başarısı Değerlendirme Testi olarak uygulanmıştır. (Ek:4.3)

4.4. Uygulama

Deneysel çalışmaya hem kontrol grubu hem deney grubu katılımıyla ortak iki dersle (iki saat) başlanmıştır. Bu ders sırasında öğrencilere “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” konuları tanıtılmış, konu ile ilgili yeni sözcükler ve sözcük dizimi verilmiştir. İkinci sınıfta Sözlü ve Yazılı Kompozisyon dersinde kullanılan **Sözlü ve Yazılı Anlatım-1**³ ders kitabından “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” ünitesine ait “Alışveriş merkezinde” (“V univermage”)⁴ adlı metin okunmuştur ve metinden sonra verilen alıştırmalar yapılmıştır. Böylece iki grup da aynı şekilde konuyla ilgili bilgiler edinmiştir. Daha sonra dersler her iki gruba farklı günlerde gerçekleştirilmiştir.

Uygulama sırasında kontrol grubuyla, “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” ünitesi işlenmeye devam ederken dersler (2 saat) belirlenen içerik doğrultusunda

³ Bkz. Türkan Olcay, **Sözlü ve Yazılı Anlatım-1**, İstanbul, İÜ Edebiyat Fakültesi, 2003.

⁴ **A.e.**, s. 101-103.

geleneksel öğretim yaklaşımına uygun olarak metin okuma ve çevirisi, düz anlatım, soru-cevap gibi teknikler kullanılarak yürütülmüştür. “**Gidelim**” (“Poehali”)⁵ adlı ders kitabından “Alışverişin hızı: bir saatte 200 dolar” (“Skorost şopinga: 200 dollarov v ças”)⁶ adlı metin okuduktan sonra öğrencilerin tarafından ana dillerine çevirilmiştir. İşlenen konuyla ilgili aynı kitaptaki yer alan alıştırmalar yapılmıştır.

Deney grubuyla ise, “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası” ünitesi işlenirken hazırlanan öğretim programı drama etkinlikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubuyla paralel olarak “**Gidelim**” adlı ders kitabından “Alışverişin hızı: bir saatte 200 dolar”⁷ adlı metin okuduktan sonra diyalog çalışmasına yer verilmiştir. Ders süresinin büyük bir kısmı (bir saat) drama uygulanarak geçirilmiştir.

Ertesi hafta Sözlü ve Yazılı Kompozisyon dersinde Öğrenci Başarısı Değerlendirme Testi uygulanmıştır.

4.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında deney ve kontrol gruplarının sözlü anlatım son test puanlarını karşılaştırmak için non-parametrik Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 18.0 paket istatistik programı kullanılmıştır. Veriler ortalama, standart sapma ve yüzde dağılımı ile Mann-Whitney U testlerinden yararlanılarak yorumlanmıştır. İstatistiksel anlamlık .05 düzeyinde sınanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan Öğrenci Başarısı Değerlendirme Testi iki bölümden ve toplam üç maddeden oluşmaktadır. Birinci madde için doğru yanıtlara 40, ikinci madde için de 40, üçüncü madde için ise 20, yanlış yanıtlara 0 puan verilmiştir. Dolayısıyla elde edilebilecek minimum puan sıfır, maksimum puan ise bölümler için 80+20 toplam olarak ise 100'dir.

⁵ Bkz. S.İ. Çernışov, **Poehali**, Bazoviy kurs, 3.bs., C. I, Bölüm 2.

⁶ **A.e.**, s. 84-85.

⁷ **A.e.**, s. 84-87.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, temel olarak ele alınan problemin çözümüne bağlı olarak toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle çözümlenmesinden elde edilen bulgulara yer verilmiş, bulgulara ilişkin çizelgeler gösterilmiş ve bu bulgular yorumlanarak sonuç ve önerilere ulaşılmıştır.

Tablo 3. Drama ve Geleneksel Öğretim Gruplarının Rusça Ünite Başarı Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Uygulanan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
Drama	12	18,04	216,50			
Geleneksel	12	6,96	83,50	5,500	-3,848	,000
Toplam	24					

Tablo 3. de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim grubu (geleneksel ve drama tekniği) değişkenine göre Rusça “Alışveriş” ve “Giyim mağazası” ünitesine ilişkin başarı puanlarının, gruplar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere uygulanan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmıştır. Drama tekniğiyle öğretim verilen grubun puanları geleneksel yöntemle öğretim verilen gruptan anlamlı düzeyde yüksektir. Her iki gruptaki puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 4. Drama ve Geleneksel Öğretim Gruplarının Alışveriş Ünite Başarı Puan Ortalamaları ve Standart Sapmalarına İlişkin Bilgiler

Grup	N	\bar{X}	S
Drama	12	87,7500	6,45439
Geleneksel	12	66,0000	16,51446

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre varılan sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca, bu bulgulara dayanarak araştırmanın konusuyla ilgilenen eğitimci ve araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Sonuç olarak, XVIII. yüzyıldan itibaren Türkiye’de yabancı dil olarak öğretilen Rusça son yıllarda önemli bir dil haline gelmiştir. Hayatımızın hemen hemen her alanında etkisi olan Rusça, toplum ve devlet tarafından benimsenmiş olup, eğitim ve öğretim alanında gerekli adımlar atılmıştır.

Üniversitelerde Rus Dili ve Edebiyatı bölümü 1990 yılına kadar sadece Ankara Üniversitesi’nde varken, bugün kırka yakın üniversitede Rusça öğretimi, çeşitli isimler, dallar ve bölümler adı altında sürdürülmektedir.⁸

Türkiye’de Rusça öğretiminin verimliliğini ve başarısını arttırmak amacıyla son yıllarda modern yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Yapılan bu çalışmada özellikle yabancı dil olarak Rusça öğretiminde öğrencilerin hedef dildeki başarısını arttırmayı sağlayan bu tekniklerden biri olan drama üzerinde durulmuştur.

Bu araştırmada, ikinci sınıf Sözlü ve Yazılı Kompozisyon dersinin “Alışveriş” ünitesine ait “Giyim Mağazası” konusunun drama tekniği ile öğretiminin başarıya etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ikinci sınıf öğrencileri ele alınmış, oluşturulan deney ve kontrol grubu öğrencilerine ön test ve son test uygulanmış ve uygulama sonunda yapılan istatistiksel hesaplamalara göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Rusça final (ön test) sınavı başarı puanlarının, ön test uygulamasına göre deney ve kontrol guruplarının hazır bulunuşluk düzeyleri birbirlerine yakındır.
2. Deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri arasında başarı düzeyi bakımından deney grubunda olumlu yönde anlamlı bir farklılık olduğu, drama tekniğinin uygulandığı deney grubunun daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu araştırmada, Sözlü ve Yazılı Kompozisyon dersinde bir öğretim tekniği olarak drama kullanımının, öğrencilerin ders başarısı üzerinde olumlu etki ettiği tespit edilmiştir.

⁸ Karaca, a.g.e., s. 67-76.

Ayrıca öğrencilerin Rusçadaki iletişim becerileri olumlu yönde etkilenmiş ve öğrenciler uygulanan öğretimden memnun kalmıştır.

Aşağıda bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, Rusça öğretiminin daha etkili olabilmesi için yabancı dil eğitimcileri ve araştırmacıları için bazı öneriler sunulmuştur:

1. Drama tekniği kullanılarak üniversitede yabancı dil bölümlerinde yapılan öğretim, geleneksel yöntemin uygulandığı öğretimden daha etkilidir.

2. Rus Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin bilgiyi sadece öğrenmeleri değil öğrenilen bilgilerin kavranması ve uygulanması hedefleniyorsa öğrencilerin etkin katılımını sağlayan drama tekniği öğretim aşamalarında yaygınlaştırılır ve özendirilebilir. Üniversitede drama tekniği öğrenciler için oldukça yararlıdır. Bu yüzden ikinci sınıf Sözlü ve Yazılı Kompozisyon ve Sözlü Anlatım dersi işlenirken drama tekniği uygulanabilir.

3. Bu araştırmada "Alışveriş" ünitesine ait konular ile ilgili örnek etkinliklere yer verilmiştir. Yabancı dil eğitimcileri tarafından diğer konularda da tekniğe uygun olarak hazırlanacak etkinliklerin uygulanması:

- Başlangıç seviyede Sesbilim ve Sözcükbilim öğretiminde;
- Orta seviyede Dilbilgisi öğretiminde. Aynı zamanda hedef dilde sözel beceri oluşturmasında;
- İleri seviyede dil ve iletişimsel yetilerin geliştirmesinde etkili olacaktır.

4. Öğrenci merkezli öğretim ortamının oluşması ve aktif olarak derse katılımın artması için drama tekniği kullanılabilir. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi bilişsel ve duyuşsal açıdan olumlu ve kalıcı sonuçlar ortaya koyar.

5. Drama, bir dersin öğretiminin tamamında kullanılacağı gibi, derse dikkat çekme veya öğrenilen bilgilerin pekiştirmesi aşamasında ya da kontrol amacıyla kullanılabilir.

6. Drama, sadece bir ders etkinliği olarak değil aynı zamanda bir hayat tecrübesi olarak, okul öncesi öğretimden başlayarak, tüm öğretim kademelerinde ve öğretim hayatı sonrasında uygulanabilecek bir süreçtir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz,
Kamile Ün: “Tarih Derslerinde Öğrencileri Güdüleme Stratejileri”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Ed. Salih Özbaran, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 1998.
- Adıgüzel,
Ömer: **Eğitimde Yaratıcı Drama**, Ankara, Natürel, 2012.
- Akışına, A.A: **Russkiy yazık v igras**, Moskva, Russkiy yazık, 2012.
- Akoğuz,
Mete: **İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002.
- Akpınar,
Dellal,
Nevide,
Kara,
Zeynep: “Yabancı Dil Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerinin “Drama Teknikleri” Konusunda Farkındalık Düzeyleri”, **Dil Dergisi**, Sayı: 149, Ankara, Tömer, Temmuz-Ağustos-Eylül 2010, s.7-29.
- Aktaş,
Tahsin: “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti”, **Journal of Language and Linguistic Studies**, Sayı:1, 2.11.2014, 2005, s. 89-100.
- Alpatova,
R.S.: **Uçebno-rolévaya igra kak sredstvo intensivizatsiyi obuçeniya gruppovomu obuçeniyu**, Moskva, y.y.,1987, s.16.
- Anikeyeva,
N. P.: **Vospitaniei igroy**, Moskva, Prosvesçeniye, 1987.
- Arak,
Hüseyin: “Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Değerlendirilmesi”, y.y., (Çevrimiçi) egitim.erciyes.edu.tr/..., 08.06.2014.
- Aral,
Neriman: **Drama**, Ya-pa, 1991.

- Arslan,
Mustafa,
Gürsoy,
Aynur: “Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılara Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması”, **Ege Eğitim Dergisi**, Sayı: 9(2), 2008, s.109-124.
- Artemyeva,
O.A.,
Makeyeva,
M.N.: **Sistema učebno-rolevih igr professionalnoy napravlenosti: monografiya**, Tambov, TGTU, 2007, s. 208.
- Ay, Sıla: **Yabancı Dil Öğretiminde Dramanın Kullanımı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Aytaş,
Giyasettin: **Türkçe Öğretiminde Tematik Yararlı Drama**, Ankara, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş., 2008.
- Azarov, Y.İ.: **Igra i trud**, Moskva, Prosvesçeniye, 1973, s. 42.
- Borodina,
O.O.: “**Rolevaya igra kak odin iz interaktivnih metodov formirovaniya kommunikativnih kompetensiy u studentov na zanyatiyah po inostrannomu yazıku**”, y.y., (Çevrimiçi), fostu.ucoz.ru/.../36-1-0-352, 16 Temmuz 2014.
- Bukatov,
V.M.,
Yerşova,
A.P.: **Ya idu na urok: Hrestomatiya igrovih priemov obuçeniya: kniga dla učitela**, Moskva, Pervoye sentabrya, 2000, s. 224.
- Bulanova-
Toporkova,
M.V.: **Pedagogika i psihologiya visşey şkolı: učebnoye posobiye**, Rostov-na-Donu, Feniks, 2002, s.154.
- Bülbül,
Ferdî: “Kavram Haritalama Tekniğın Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı”, **Turkish Studies**, C. IX/VI, Ankara, Bahar 2014, s. 175-189.

- Çernaya,
S.İ.: “Organizatriya rolevoy igrı na zanyatiyah s inostrannimi studentami. Aktualniye problemi obuçeniya inostrannih studentov”, **Materialı mejvuzovskoy nauçno- praktičeskoj konferentsiyi**, Dnepropetrovsk, y.y., 2011.
- Çernışov,
S.İ.: **Poehali**, Bazoviy kurs, 3.bs., , C. I, Bölüm II.
- Çifçili,
Vakur,
Derelioğlu,
Yasemin: **İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü “Okul Sağlığı Eğitim Projesi”**, İstanbul, İstanbul Sağlık Müdürlüğü Yayınları, 2008.
- Çivelek.
Murat: **“Öğretim Yöntem ve Teknikleri”**, (Çevrimiçi)
[http://www.rehberlik.biz.tr/dosyalar/kpss/ogretim.yontem.teknik.3.\(ogretim.yontem.ve.teknikleri\).2014.pdf](http://www.rehberlik.biz.tr/dosyalar/kpss/ogretim.yontem.teknik.3.(ogretim.yontem.ve.teknikleri).2014.pdf), 13 Kasım 2014, s. 13.
- Chomsky,
Noam: **Dil ve Zihin**, Çev. Ahmet Kocaman, Ankara, Ayraç, 2001.
- Demircan,
Ömer: **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, İstanbul, Der Yayınları, 2013.
- Demirel,
Özcan: **Yabancı Dil Öğretimi**, Ankara, Pegem, 2012.
- Derkaç,
A.A., Şerba,
S.F.: **Pedagogičeskaya evristika. İskusstvo ovladeniya inostrannim yazıkom**, Moskva, Nauka, 1990.
- Didenko,
I.A.: “İnteraktivniye Vozmojnosti İgrı pri Obuçeniya Russkomu Yazıku”, Realizatsiya Traditsionnih metodov i Poisk İnnovatsiy v Protsesse Podgotovki İnostrannih Studentov v Sovremennom Vişsem Uçebnom Zavedeniya, **Mejdunarodnaya Nauçno-Metodiçeskaya Konferentsiya**, Harkov, HPI, 2008.

- Diomidoma,
G.S.: **“Rolevaya igra na urokah russkogo yazıka”**, y.y.,
(Çevrimiçi), <http://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/library/rolevaya-igra-na-urokakh-inostrannogo-yazyka>,
29 Nisan 2014.
- Dudarev,
V.V.: **Aktivniye formı sotsialno-psihologičeskogo obuçeniya**,
Moskva, Akademiçeskiy proekt, 2000.
- Elkonin,
D.B.: **Psihologiya İgri**, Moskva, Prosvesçeniye, 1987.
- Erkoç,
Gülay: **“Tiyatroda Bir Arayışın Mimarı: İsmail Hakkı Baltacıoğlu”**,
y.y., (Çevrimiçi) <http://oyuncusirin.blogcu.com/ismayil-hakki-baltacioglu/636621>, 24 Eylül 2014.
- Gorbatenko,
A.M.: **“Osnovniye Napravleniya Oriyentatsiyi Obrazovaniya İnostrannih Studentov na Podgotovitelnom Fakultete”**,
Realizatsiya Traditsionnih Metodov i Poisk İnnovatsiy v Protsesse Podgotovki İnostrannih Studentov v Sovremennom Vıssem Uçebnim Zavedeniye, **Mejdunarodnaya nauçno-metodiçeskaya konferentsiya**, Harkov, HPI, 2008.
- Gömlersiz,
Mehmet
Nuri: **Yükseköğretimde Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları (Fırat Üniversitesi Örneği)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Elazığ, 1993.
- Gönen
Mübeccel,
Dalkılıç,
Nursel Uyar: **Çocuk Eğitiminde Drama**, İstanbul, Epsilon, 1999, s. 251.
- Güler, Ali,
Akgül, Suat: **Türk Tarihinde Harbiye**, Ankara, Kara Harp okulu Basımevi,
1999.
- Harmer,
Jeremy: **The Practice of English Language Teaching**, London;
New York, Longman, 1991.

- Karacan,
Hasan: **Türkiye’de Rusça Eğitimin Yeri ve Önemi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2012.
- Karadağ,
Engin: **Eğitim Yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.
- Karadağ,
Engin ve
diğerleri: “Hayat Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Etkililiğinin Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Değerlendirilmesi”, **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)**, C. VIII, Sayı: 1, 2007, s. 179-195.
- Kaşçeyeva,
A.V.: **Formirovaniye mehanizma rečevogo vzaimodeystviya sredstvami rolevoy igrı na vtorom kurse yazıkovogo vuza (Na materiale angliyskogo yazıka)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tambov, 2001.
- Kazançyan,
K.P.: “Rolevaya igra kak sredstvo kommunikativnogo obuçeniya”, **Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvistiçeskogo universiteta**, Sayı: 519, Bölüm II, 2007, s. 82-89.
- Kitaygorods
kaya, G.A.: **Metodika intensivnogo obuçeniya inostrannım yazıkam**, Moskva, Vısshaya şkola, 1982.
- **Metodiçeskiye osnovı intensivnogo obuçeniya inostrannım yazıkam**, Moskva, MGU, 1986.
- Kırkar Ali,
Yılmaz
Nilay: **Yaratıcı Drama Uygulamaları**, İstanbul, Çınar, s. 9.
- Kobzeva,
N.A.: “Kommunikativnaya kompetehtiya kak bazisnaya kategoriya sovremennoy teoriyi i praktiki obuçeniya innostrannomu yazıku”, **Molodoy uçenniy**, C.II, Sayı: 3, 2011, s. 118-121.

- Koç,
İbrahim: **Yabancı Dil Öğretiminde Drama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1987.
- Kolesnikova,
T.N.: **“İgra v protsesse vospitaniya”**, y.y., (Çevrimiçi), <http://naotrud.ru/novosti/anonsy-meropriyatij/9-uncategorised/190-igra-lukina>, 14 Temmuz 2014.
- Kotlyarova,
T.V.: “İspolzovaniye rolevoy igrı pri obuçeniya inostrannomu yazıku”, **Voprosı sovremennoy filologiyi i metodiki obuçeniya inostrannım yazıkam v vuze i škole**: Sbornik statey IX vserossiyskoy nauçno-praktičeskoy konferentsiyi, Penza, RİO PGSHA, 2007, s. 103-104.
- Kozıreva,
N.Yu.: “Rolevaya igra kak odin iz metodov interaktivnogo obuçeniya”, **Uçeniye zapiski Tavriçeskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.İ. Vernadskogo**, Simferopol, C. XXV, Sayı: 2, s. 289-293.
- Köksal,
Akyol, Aysel: “Drama ve Dramanın Önemi”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, C. I, Sayı 2, 2003, s. 179-190.
- Kuyumcu,
Nihal: **Oyun ve Ders**, İstanbul, Morpa, 2007.
- “Üç Derste Gergedanlaşma” Ve Yabancı Dil Öğretiminde Tiyatro”, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Sayı8(10), Ankara, s. 423-430.
- Kuznetsova,
M.N.: “Didaktičeskaya rolevaya igra kak odna iz innovatsionnih metodik prepodavaniya İYa v vuze”, **İnnovatsionniye proekti v yazıkovom obrazovaniyi. Sbornik nauçnih statey**, Sayı: 6, Moskva, Tsentr po izuçeniya vzaimodeystviya kultur FİYa MGU im. M.V. Lomonosova, 2007, s. 269-278.

- Tipologiya igr, ispolzuyemih na zanyatiyah po inostrannomu yazıku v neyazıkovom vuze”, **Akyualniye voprosı lingvistiki i metodiki prepodavaniya inostrannih yazıkov**, Simferopol, Niva, 2009, s. 124-132.
- Lebedinski, S.İ., Gerbik, L.F.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Minsk, 2011, (Çevrimiçi) <http://www.bsu.by/Cache/pdf/365803.pdf>, 28 Ağustos 2014, s. 15-16.
- Lunaçarski, A.V.: **O vospitaniyi i obrazovaniyi**, Ed. A.M. Arsenyeva, Moskva, Pedagogika, 1976.
- Milrud, R.P.: “O Probleme tsentrirovannogo na uçenike podhoda k obuçeniyu inostrannim yazıkam v Rossii”, **İnostranniye yazıki v škole**, Sayı: 6, 1997, s. 7–12.
- “Formı pedagogičeskogo vozdeystviya uçitela na poznavatelnyuyu deyatelnost uçasçihsa”, **İnostranniye yazıki v škole**, Sayı: 2, 1991, s.13-17.
- Molčanovski, V.V.: **Prepodavatel russkogo yazıka kak inostrannogo. Opit sistemno-funksionalnogo analiza**, Moskva, RUDN, 1998.
- Olçay, Türkan: **Sözlü ve Yazılı Anlatım-1**, İstanbul, İÜ Edebiyat Fakültesi, 2003.
- “Russkaya literatura v Turtsii”, **Visnik Harkivskogo natsionalnogo universitetu im. V.N. Karazina**, Sayı:595, Harkiv, Filologınyı Fakultet, 2003, s. 91-94,
- “Olga Sergeevna Lebedeva i eye vkladv russko-turetskiye literaturniye svyazi”, **Problemi filologiyi: yazık i literatura**, Moskva, Psihologo-pedagogičeski universitet, Sayı 1, 2010, s. 121-126.

- _____ “K voprosu istorii perevodov russkoy literaturi v Turtsii (1923-1960 gg.)”, **Visnik Harkivskogo Natsionalnogo universitetu im. V.N. Karazina**, Sayı: 631, Harkov, Filologičniy fakultet, Natsionalny universitet im. V.N Karazina,2004, s.266-271.
- _____ “Cumhuriyet Dönemi Öncesi Rus Edebiyatından Türkçeye Yapılan Çeviriler Üzerine”, **Litera**, Sayı: 18, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2005, s. 41-54.
- Oleynik, T.İ.: **İntensifikatsiya obuçeniya dialogičeskoy reči s pomosçyu rolevoy igrı v VII klasse sredney şkoli**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kiev, 1986.
- Önder, Alev: **Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama**, Ankara, Nobel, 2012.
- Parer, M.Özlem: **“Türkiye’de Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi”**, (Çevrimiçi) [http://kibriseab.org/userfiles/file/TAM%20METIN-CILT1\(1\).pdf](http://kibriseab.org/userfiles/file/TAM%20METIN-CILT1(1).pdf), 31 Temmuz 2014, s. 144-152.
- Passov, E.İ.: **Kommunikativny metod obuçeniya inoyaziçnomu govoreniyu**, Moskva, Prosvesçeniye,1991.
- Polat, E.S.: **Teoriya i praktika distantsionnogo obuçeniya: učeбноye posobiye dla studentov vişşih pedagogičeskih učeбnih zavedeniy**, Moskva, Akademiya, 2008, s. 416.
- Popova, M.M.: **Rolevaya igra kak priyem aktivizatsiyi obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu studentov gummanitarnih fakultetov**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sankt-Peterburg, 2000.
- Predeyina, E.V., Şestakov, **“Rolevaya igra kak metod formirovaniya dialogičeskoy reči na urokah angliyskogo yazıka”**, **Vestnik Kuzbasskoy Gosudarstvennoy Pedagogičeskoy Akademiyi**, (Çevrimiçi)

- M.E.: <http://vestnik.kuzspa.ru/articles /162/>, 14 Mart 2014.
- Protçenko, İ.V., Çeremisina, N.V.: **Leksikologiya i stilistika v prepodavaniyi russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Prosvesçeniye, 1995.
- Sedova, O.K.: “İgrovaya deyatelnost kak didaktiçeskiy element pri obuçenii inostrannomu yazıku”, **Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvistiçeskogo universiteta**, Sayı: 519, Bölüm II, Moskva, Rema, 2007, s. 90-94.
- Skibitski, E.G. ve diğçerleri: **Metodika professionalnogo obuçeniya**, Novosibirsk, NGAU, 2008.
- Şçukin, A.N.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Vişşaya şkola, 2010.
- **Metodika kratkosroçnogo obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, Moskva, Nauka, 1984.
- **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo(dla zarubejnih filologov-rusistov)**, Moskva, Russky yazık, 1999.
- Skalkin, V.İ.: **Obuçeniye dialogiçeskoj reçi**, Kiev, Radyanska şkola, 1989.
- Şan, İnci: “Eğitimde Yaratıcı Drama”, **A.Ü. Eğ. Bil. Fak. Dergisi**, Ankara, C. XVIII, Sayı 1-2, 1986, s. 573-582.
- “Ankara’da Beşinci Uluslararası Yaratıcı Drama Semineri”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C. XXVII, Sayı: 1, 1994, s. 69-81.

- Şaronova,
S.A.: **Metod igrovoy situatsiyi: uĉebno- metodiĉeskoye posobiye**, Moskva, RUDN, 2001.
- S.V. Şatilov, **Aktualniye problemi metodiki obuĉeniya russkomu yazıku inostrannih uĉaşĉihsa**, Sankt-Peterburg, SPbGU, 2000
- Tuluk,
Nilgün: “Yaratıcı Drama”, **Pivolka**, Sayı: 3(15), Ankara, Başkent Üniversitesi, s. 10-12.
- Tüm,
Gülden: “Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğın Rolü”, **Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume**, Sayı: 5/3, Bahar 2010, s.1899-1920.
- Ünlü, Sezen: **Psikoloji**, Anadolu Üniversitesi Yayın No:1288, Açıköğretim Fakültesi Yayın, Sayı: 710, 2001, (Çevrimiçi), <http://pdrgunlugu.net/wp-content/uploads/2013/11/psikoloji-katabi.pdf>, 01 Kasım 2014.
- Üstündağ,
Tülay: **Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü**, Ankara, Pegem Akademi, 2000.
- Vasileva,
M.A.: “Deloviye igrı pri obuĉeniya inostrannomu yazıku v neyazıkovom vuze”, **Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvistiĉeskogo universiteta**, Sayı: 567, Moskva, Rema, 2009, s. 88-98
- V. N.
Vasilina: “İspolzovaniye rolevih igr dla aktiviztsiyi obuĉeniya inostrannomu yazıku”, **Mejkulturnaya kommunikatsiya i professionalno oriyentirovannoye obuĉeniye inostrannım yazıkam: materialı III mejdunarodnoy nauĉnoy konferentsiyi, posvyaşĉennoy 88-letiyu obrazovaniya Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta**, Minsk, 30.10.2009, Minsk, Tesey, 2009, s. 176-177.

Verbitski, A.A.: **Aktivnoye obuçeniye v vişşey şkole: kontekstny podhod: Metod. Posobiye**, Moskva, Vişşaya şkola, 1991.

—————
“Psihologo-pedagogiçeskiye osobennosti delovoy igrı kak formı znakovo-kontekstnogo obuçeniya”, **İgrovoye modelirovaniye: Metodologiya i praktika**, Ed. İ.S. Ladenko, Novosibirsk, Nauka, 1987.

Voronin, L.B. ve diğeri: “Stanovleniye reçevih navıkov pri obuçeniya inostrannım yazıkam”, **Noviye issledovaniya v pedagogiçeskoj nauke**, Moskva, Prosvesçeniye, Sayı 6, 1966, s. 132-137.

Vulfert, V.Ya: **İmitatsionniye metodı aktivnogo obuçeniya: uçebnoye posobiye**, Novosibirsk, Novosibirski gosudarstvenniy universitet, Kafedra tehnologiy obuçeniya, pedagogiki ve Psihologiyi, 2011, s. 54.

Yetimakman, İlyas: **Cumhuriyet Dönemi Türk Silahlı Kuvvetleri eğitim-öğretim kurumlarında ve günümüzde Kara Kuvvetleri Lisan Okulunda Rusça öğretimi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999.

Yücel, Rüştü ve diğeri: “Yüksek Öğretimde Başlıca Sorunlar”, **Yüksek Öğretimde Değişmeler**, Türk Eğitim Derneği XII. Eğitim Toplantısı, 17-18 Kasım 1988, Ankara, s. 51-150.

E-KAYNAKÇA

NND Sözlük, (Çevrimiçi) <http://www.nedirnedemek.com/>, 07 Haziran 2014.

Slovari i entsiklopediyi na Akademike (Çevrimiçi) <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/653478>, 21 Aralık 2013.

TDK, **Güncel Türkçe Sözlük**, TDK (Çevrimiçi)
www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_
gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.542544dfe73512.44393142,
26 Eylül 2014.

Genel Kültür, **Alan Ve Seçmeli Dersler İle Öğretim Programlarının Talim Ve Terbiye Kurul Kararları**, (Çevrimiçi) <http://ogm.meb.gov.tr/programlar.asp>, 11 Ekim 2014.

EKLER

Ek 4.1.

DERSİ PLANI

Dersin Adı: Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım)

Ünitenin Adı: “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası”

Süre: İki Ders Saati (80 dakika)

Yöntem ve Teknikler: Drama Tekniği

Araç ve Gereçler: Ders Kitabı, kağıttan elbiseler

Hedef: - Hedef dilde iletişimde yararlanılacak olan sözcük birimlerinin uygulanması

- Hedef dilde konuşma becerisini geliştirilmesi.

Dersin İşlenişi

1. *Dikkati Çekme:* Öğrencilere hedef dilde (Rusçada) çeşitli durumlarda iletişim sağlanmanın yolları sorulur. Öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda kısa bir tartışma oluşturulur.
2. *Güdüleme:* Öğrenciler Rusya'ya gittikleri takdirde alışveriş yaparken kullanmaları gereken ifadeler ve üslup konusunda başarılı olacakları doğrultusunda güdülenir.
3. *Gözden Geçirme:* Ders kitabından metin okunarak konuyla ilgili bilgiler edinilmesi.

Drama etkinlikleri

-Isınma Çalışmaları: Kulaktan kulağa adlı oyunun oynanması. (Kulaktan kulağa söylenen sözcükler Rusya'nın şehirler veya nehirlerin adlarıdır.)

-Oyun: Bu dramada teknik olarak, rol oynama ve doğaçlama teknikleri kullanılacaktır.

Drama konusu: Belli bir zamanda mümkün olan en fazla ürünü satın almak ve bunların uygun bir şekilde tanıtımını yapmak.

Dramanın İşlenişi: Grup satıcılar ve alıcılar olarak iki takıma bölünür. Satıcılar kendi dükkânını dekore ederler. Alıcılar hangi ürünleri satın almaları gerektiğine karar verirler. Bu süreçte espriler çok değerlidir. Satıcılar alıcılara cezbedici öneriler sunarlar (kendi ürünlerinin reklamını yaparlar), kendi ürünlerini daha çabuk ve daha kârlı şekilde satmaya çalışırlar. Alıcılar ise ürünleri incelerler, pazarlık yaparlar ve satın alırlar. Hem alıcılar arasında, hem de satıcılar ve alıcılar arasında satın alınmış ürünlerin değiş tokuşu da yapılabilir. Oyun sonunda, en titiz alıcıya ürünü satan, zarif ve kibar bir şekilde servis veren ve tüm ürünlerini satan işletmeci, en becerikli satıcı olarak seçilir. Daha sonra alıcı kendi satın aldığı ürünler hakkında bir konuşma yapar. Kimin için ne aldığını anlatır. Oyun sonunda çalışma saatlerinde en çok ürün satın alan ve satın aldığı ürünleri en güzel anlatan en şanslı alıcı olarak seçilir.

-Değerlendirme: Değerlendirme sadece öğretmen tarafından yapılmayan interaktif bir süreçtir. Bu sürece öğrenci de aktif olarak katılacaktır. Drama öncesi ve sonrası arasındaki fark değerlendirilecektir. Drama sırasında öğrencilerin neler yaşadıkları, karşılaştıkları güçlükler üzerinde durulacak, ayrıca çalışmanın olumlu ve olumsuz yönleri belirlenecektir.

Ek 4.2.

DERSİ PLANI

Dersin Adı: Kompozisyon (Rusça Sözlü ve Yazılı Anlatım)

Ünitenin Adı: “Alışveriş” ve “Giyim Mağazası”

Süre: İki Ders Saati

Yöntem ve Teknikler: Geleneksel Yöntem

Araç ve Gereçler: Ders Kitabı, Yardımcı kitap.

Hedef: - Hedef dilde iletişimde yararlanılacak olan sözcük birimlerinin uygulanması

- Hedef dilde konuşma becerisini geliştirilmesi.

Dersin İşlenişi

Konu ile ilgili metin ders kitabından ve yardımcı kitabından öğrenciler tarafından sesli ve sessiz okunacak. Metinden sonra verilmiş alıştırmalar yapılacak.

Değerlendirme

Geleneksel yöntemde değerlendirme öğretmen tarafından yapılır. Dolayısıyla bu dersin değerlendirilmesi öğretmenin dersle ilgili yönelttiği sorulara öğrenciler tarafından verilen cevaplar şeklinde yapılacaktır.

Ek 4.3

Öğrenci Başarı Değerlendirme Testi

Adı :

Soyadı:

1. Boş bırakılanuygun şekilde tamamlayınız (Dobavte propusçenniye repliki)

a). Продавец: Добрый день.....

Покупатель:

.....

Прод.: Да, конечно. Какой размер?

Пок.:

Прод.: Вот, пожалуйста.

Пок.: Мне кажется, этот фасон мне не подходит.

Прод.:

.....

Пок.: Хорошо. Я куплю. ?

Прод.: С вас 500 рублей. Как будете платить?

Пок.:

Прод.:

б). Пок.: Здравствуйте. Вы продаёте..... ?

Прод.: Добрый день. Да,.....

Пок.: Покажите мне, пожалуйста,.....

.....

Прод.: У сожалению, нет. Я могу вам предложить.....

.....

Пок.: Мне не идёт.....

Прод.: Что вы? Вам очень идёт.....

Пок.: Можно примерить? Сколько это стоит?

Прод.: 300 рублей.

Пок.: Я куплю.....

Прод.:.....

2. Aşağıda verilen sözcükler Rusçaya çeviriniz (Perevedite na russki yazık)

Oldukça pahalı-

Eşofman-

Ev aletleri

Kürk manto-

“Yine bekleriz”-